

INFORMATIEZOEKGEDRAG PAARDENLIEFHEBBERS

Anouk Boer

29 JUNI 2020

AERES HOGESCHOOL DRONTEN
Hippische Bedrijfskunde

Informatiezoekgedrag paardenliefhebbers

Naam student: Anouk Boer

Studentnummer: 3022657

Opleiding: Bedrijfskunde en Agribusiness

Major: Hippische Bedrijfskunde

Plaats: Dronten

Datum: 29 juni 2020

Naam afstudeerdocent: Kathalijne Visser

Voorwoord

Voor u ligt het afstudeerwerkstuk over het informatiezoekgedrag paardenliefhebbers. Ik vind het ontzettend leuk om een bijdrage te kunnen leveren aan het verbeteren van het paardenwelzijn door middel van dit onderzoek. Ook heb ik enorm veel kennis opgedaan in de periode dat ik mijn vooronderzoek aan het schrijven was. Het is een enorm leerzaam en leuk project geweest, en ik vond het uitwerken van de resultaten erg interessant.

De paardensector is enorm groot en blijft ook altijd groeien, belangrijk dus om de kennis up to date te houden. Daarom is dit onderzoek geschreven. Het geeft een beeld van de paardenliefhebbers anno 2020 en hoe deze te bereiken is. Ik wil iedereen bedanken die een bijdrage heeft geleverd aan het resultaat van mijn afstudeerwerkstuk.

Anouk Boer

29-06-2020

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
Samenvatting	5
Summary	6
1. Inleiding	7
1.1 Paardenwelzijn	8
1.2 Relatie tussen mens en dier	12
1.3 De paardenliefhebber	14
1.4 Informatiezoekgedrag paardenliefhebbers	15
1.5 Internet en social media	16
2. Materiaal en methode	19
2.1 Proefopzet	19
2.2 Respondenten	19
2.3 Enquête	19
2.4 Data-analyse	20
3. Resultaten	21
3.1 Kenmerken paardenliefhebber 2020	21
3.2 Informatiezoekgedrag paardenliefhebber	28
3.3 Informatiebronnen paardenliefhebber	29
3.4 Welzijnskennis paardenliefhebber	32
3.5 Dagelijkse praktijk van het houden van paarden	37
4. Discussie	45
4.1 Onderzoek naar het informatiezoekgedrag paardenliefhebbers	45
4.2 Kenmerken paardenliefhebber in 2020	46
4.3 Informatiezoekgedrag paardenliefhebber	49
4.4 Informatiebronnen paardenliefhebber	50
4.5 Welzijnskennis paardenliefhebber	51
4.6 Dagelijkse praktijk van het houden van paarden	56
5. Conclusie	60
5.1 Kenmerken paardenliefhebber 2020	60
5.2 Informatiezoekgedrag paardenliefhebber	60
5.3 Informatiebronnen paardenliefhebber	61
5.4 Welzijnskennis paardenliefhebber	61
5.5 Dagelijkse praktijk van het houden van paarden	62
5.6 Bijdrage opkomst social media en internet in paardensector	62

5.7	<i>Aanbevelingen Hippische sector</i>	63
Bibliografie		64
6.	Bijlages	68
6.1	<i>Enquête Informatiezoekgedrag paardenliefhebbers</i>	68
6.2	<i>Finale Cluster Centers SPSS</i>	76
6.3	<i>ANOVA cluster SPSS</i>	78
6.4	<i>Clusterverdeling SPSS</i>	80

Samenvatting

Anno 2020 zijn er nog steeds een aantal paardenliefhebbers die niet de juiste kennis hebben wat betreft het paardenwelzijn. Om het paardenwelzijn te verbeteren is het belangrijk om inzicht te krijgen in de kennis die paardenliefhebbers hebben. Om hierachter te komen is er onderzoek gedaan naar het informatiezoekgedrag van paardenliefhebbers. Hierbij is gekeken welke kennis de paardenliefhebber heeft op het gebied van huisvesting, gezondheid, beweging en voeding van het paard. Vervolgens is er onderzoek gedaan naar het informatiezoekgedrag. Dit houdt in dat er gekeken is naar welke bronnen paardenliefhebbers raadplegen. Gebruiken de paardenliefhebbers alleen kennis van stalgenoten, specialisten en instructeurs? Of gebruiken ze ook het internet en social media om informatie op te zoeken? Het doel van het onderzoek is om erachter te komen wat de paardenliefhebbers opzoeken.

Aan het onderzoek hebben 97 respondenten meegewerkt van verschillende disciplines en leeftijden. Het heeft gezorgd voor diverse antwoorden over de kennis van paardenliefhebbers anno 2020. Ook hebben zij laten zien hoe zij hun kennis in de praktijk uitvoeren. Aan de hand van de 97 respondenten is de enquête geanalyseerd middels SPSS. Er is gekozen om een cluster analyse te draaien om daarmee te onderzoeken of verschillende respondenten op eenzelfde manier antwoord geven met betrekking tot de houding. Op basis van de antwoorden op de stellingen over de houding zijn de respondenten onderverdeeld in 3 verschillende clusters, namelijk de wedstrijdrutter, recreatierutter en de professional.

Uit de resultaten is gekomen dat de paardenliefhebber anno 2020 voornamelijk vrouw is (94,8%), tussen de 15-35 jaar oud en 52% van de paardenliefhebbers heeft een Hippische opleiding afgerond. De wedstrijdrutter heeft voornamelijk kennis op gebied van beweging van het paard, de professional heeft de nodige kennis op gebied van voeding. De recreatierutter komt qua kennis het meest overeen met de professional, maar verdiept zich hier minder in.

De resultaten uit de enquête komen redelijk overeen met de literatuur. Wel verschilt dit per cluster. Zo kan de wedstrijdrutter nog meer leren over voeding. Voor alle paardenliefhebbers is het goed om nog meer te leren op gebied van paardenwelzijn, zowel over voeding maar ook over gezondheid, beweging en huisvesting. Door als hippische sector hierop in te spelen door op social media te posten over welzijn worden de paardenliefhebbers aan het denken gezet en leren zijn nieuwe dingen over het paardenwelzijn.

Summary

Not all of the horse enthusiasts in 2020 have the right knowledge about horse welfare. To improve the horse welfare, it's important to get insight into the knowledge which the horse enthusiast already have. For this we made a survey which is filled in by 97 horse enthusiasts. The survey is about the horse welfare, especially the subjects feeding, movement, housing and health of the horses. We also asked some questions about the information seeking behavior of the horse enthusiasts. What sources do the horse enthusiasts use to find their information? Do they use information from specialists like a veterinarian, instructor or their stable mates? How do the horse enthusiasts use the internet and Social Media to find their information about the horse welfare?

On this survey we had 97 respondents, all from different disciplines and ages. This has ensured into some a good and diverse answers. In this survey we also asked about the knowledge of horse welfare and how the horse enthusiasts practice their knowledge in their daily work with horses. We did a cluster analysis with the program which is called SPSS. With the cluster analysis we did a research of the answers the respondents gave on the answers about the attitude of horse enthusiasts. The answers of the survey are subdivided into three different clusters, named: competition rider, recreation rider and the professional.

The results of the survey show us that 94,8% of the horse enthusiasts are woman and most of the horse enthusiasts are between the 15-35 years old. 52% of the horse enthusiasts did an equestrian study. The competition rider has the most knowledge about everything that comes to the movement of horses. The professional has a lot of experience about the feeding of horses. The recreation riders have almost as much as knowledge as the professional, but sometimes they are more a competition rider. The recreation rider doesn't really care about the knowledge, they just want the best for their horse.

The results of the survey are almost the same as the literature, but there are some differences in the various clusters. For all of the horse enthusiasts, it's good to learn more about the horse welfare. They need to know more about the health, movement, housing and feeding of horses. When all the equestrian organizations will help to improve the horse welfare, then they need to take action and inform the horse enthusiasts by social media or internet. They can post some videos or vlogs, ask some famous horse riders and place articles about the horse welfare on the internet.

1. Inleiding

Het paardenwelzijn is een belangrijk onderwerp in de Hippische sector. Ook dit jaar staat het paardenwelzijn weer onder vuur. Vooral belangenorganisaties zorgen voor een groeiende aandacht voor het dierenwelzijn. Zo heeft stichting Dier&Recht gekeken naar het paardenwelzijn op maneges (Dier & Recht, 2019). Daaruit werd door Dier&Recht geconcludeerd dat paarden op maneges worden gehouden in kleine boxen, met weinig vrije bewegingsruimte en zonder fysiek contact met andere paarden. Dit is mede een reden dat Dier&Recht vindt dat het paardenwelzijn op maneges slecht is (Dier & Recht, 2019). Een ander voorbeeld van hoe het paardenwelzijn in de media komt is de media-aandacht in het begin van 2020 rondom Jumping Amsterdam. Dier&Recht heeft een opiniestuk geschreven in Het Parool over het welzijn van paarden op Jumping Amsterdam. De campagnemanager van Stichting Dier&Recht, Sarah Pesie, schrijft dat Jumping Amsterdam totaal geen diervriendelijk evenement is. Zij vindt dat het dierenwelzijn ondergeschikt is aan het presteren en winnen van bekertjes en geld. Pesie stelt dat de paarden tot het uiterste worden gedreven om prijzengeld binnen te halen, en hierbij wordt niet omgekeken naar stress en pijnsignalen bij het paard. Daarnaast gebruiken ruiters dwangmiddelen zoals een zweep, sporen, een kinketting of een bit. Kortom, Pesie stelt in het opiniestuk dat de paardensport zorgt voor dierenleed (Pesie, 2020). Als antwoord op het opiniestuk van Dier&Recht heeft de paardensector gereageerd waarbij ze aangeven hoe transparant en zorgvuldig met de paarden wordt omgegaan (KNHS, 2020) (Liem, 2020).

De Sectorraad Paarden is in 2007 opgericht en bestaat uit de volgende organisaties: KNHS, KWPN, Koepel Fokkerij, FNRS en LTO. Daarnaast vertegenwoordigt de Sectorraad Paarden ook alle ondernemers in de Federatie Nederlandse Hippische Brancheorganisatie (FNHB). Denk hierbij aan dierenartsen, hoefsmeden, hengstenhouders, fysiotherapeuten en tandartsen (FNHB, 2020). In oktober 2007 heeft het Ministerie van LNV in de Nota Dierenwelzijn de paardensector verzocht een plan van aanpak te maken. Dit moest worden opgesteld ter verbetering van het paardenwelzijn op de onderwerpen huisvesting, training, voeding en transport. Het Ministerie heeft de Sectorraad Paarden hier 3 jaar de tijd voor gegeven. In 2009 is de Sectorraad Paarden gekomen met het Plan van aanpak. Hieruit werd duidelijk dat scholing en algemene voorlichting belangrijk waren om het paardenwelzijn te verbeteren. In april 2011 vraagt de staatssecretaris van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie de Sectorraad Paarden om een aantal basisregels op te stellen, waardoor het paardenwelzijn wordt verbeterd. Als antwoord hierop heeft de Sectorraad Paarden de 12 richtlijnen voor paardenwelzijn opgesteld. De 12 richtlijnen zijn opgesteld op gebied van voeding, huisvesting, beweging en gedrag (Mieke, 2018). De Nederlandse Voedsel- en Waren Autoriteit (NVWA) heeft ook een aantal welzijnseisen opgesteld waar paardenhouders zich aan dienen te houden. Deze welzijnseisen gaan onder andere over de huisvesting van paarden. Een eis is bijvoorbeeld dat het paard een ruime stal moet hebben met voldoende lichtinval en zonder scherpe randen waaraan het paard zich kan bezeren (NVWA, 2009). Ondanks alle eisen die zijn opgesteld om een goed paardenwelzijn te waarborgen vindt de Partij voor de Dieren dat er nog steeds misstanden zijn op het gebied van het verzorgen van paarden, huisvesten van paarden, in de handel, transport van paarden en op maneges (Partij voor de Dieren, 2018).

Als onderdeel van het plan van aanpak door de sector is er ook een wetenschappelijk onderzoek gedaan naar het paardenwelzijn in Nederland, en dan met name de ontwikkeling van een welzijnsmonitor om te kunnen monitoren hoe het paardenwelzijn nu en in de

toekomst is. Voor de ontwikkeling van deze monitor zijn 150 bedrijven in Nederland bezocht en is het welzijn van ruim 2500 paarden onderzocht (Visser, et al., 2013). Het resultaat van het onderzoek was een eerste nulmeting van het welzijn van paarden in Nederland en een meetinstrument waarmee het welzijn gemeten kan worden. Uit het onderzoek is gebleken dat paarden die gebruikt worden op maneges twee keer zoveel kans hebben op het ontwikkelen van rugproblemen in vergelijking met recreatiepaarden. Zowel manegepaarden, recreatiepaarden en paarden voor de fokkerij hebben allemaal een hoger risico op kreupelheden in vergelijking met sportpaarden (Visser, et al., 2013).

Naast het kunnen meten van welzijn van paarden is het ook belangrijk om te weten hoe paardenliefhebbers aan hun kennis en informatie komen. Uit dit onderzoek kwam naar voren dat verschillende typen paardenliefhebbers zijn die elk op een andere wijze aan informatie komen (van Wijk-Jansen, Visser-Riedstra, Verstegen, & Kortstee, 2009). Deze informatie is erg belangrijk, want zodra je weet welke kennis de paardenliefhebbers hebben kun je hierop inspelen. Ook is het erg fijn om te weten hoe elk type paardenliefhebber te bereiken is, om zo bij te kunnen dragen aan een beter paardenwelzijn (van Wijk-Jansen, Visser-Riedstra, Verstegen, & Kortstee, 2009).

1.1 Paardenwelzijn

Paardenwelzijn is een complex vraagstuk. Er zijn tal van factoren die een rol spelen en die in meer of mindere mate een vermindering van het paardenwelzijn kunnen veroorzaken.

Aan het gedrag van het paard kan veel worden afgelezen. Een normaal gedragspatroon voor paarden bestaat uit grazen (46%), rusten (35%) en staan (7%) (Souris, Kaczensky, Julliard, & Walzer, 2006). Een paard laat een normaal gedragspatroon zien wanneer er sprake is van een goed welzijn. Naast het normale gedragspatroon, of dagprogramma, kan je voor welzijn ook kijken naar specifieke gedragingen die bij de diersoort horen. Daarvan is het verzorgingsgedrag, oftewel 'allogrooming' een belangrijke. Allogrooming is een Engelse term waarbij paarden elkaars vacht verzorgen, dit zie je aan de paarden wanneer ze elkaar krabben. Dit zie je vaak wanneer paarden bij elkaar op stal of in de wei staan. Ook het wel of niet gaan liggen is een indicatie voor welzijn. Paarden gaan pas liggen als ze zich veilig voelen (Hemsworth, Jongman, & Coleman, 2014). Wanneer paarden gaan liggen is er ook sprake van een positief welzijn. Tenslotte is het uitvoeren van afwijkend en stereotiep gedrag ook een indicatie voor (verminderd) welzijn (Hemsworth, Jongman, & Coleman, 2014). Stereotiep gedrag, is een onderdeel van afwijkend gedrag, en ontstaat meestal na een zeer stressvolle gebeurtenis of een situatie waarin een paard langdurig onder stress staat (chronische stress). Stereotiep gedrag uit zich als een respons op de omgeving, psychologische stressoren en kan beïnvloed zijn door het temperament van een individu en de persoonlijkheid van het individu (Williams & Randle, 2017). Voorbeelden van stereotypieën bij paarden zijn kribbebijten, luchtzuigen, weven, verticaal met het hoofd schudden of tandenknarsen (Cooper & Albentosa, 2005). Er is veel onderzoek gedaan naar de relatie tussen stereotiep gedrag en factoren uit de omgeving. Zo vonden Cooper & Albentosa (2005) dat stereotiep gedrag een relatie heeft met sociale isolatie van het paard en het voeren van krachtvoer zonder de toegang tot het eten van ruwvoer (Cooper & Albentosa, 2005). Sommige veulens zijn wat gevoelig in de veranderingen in het management rondom het spenen, denk hierbij aan veranderingen in voeding en sociaal contact (Waran, Clarke, & Farnworth, 2007). Paarden kunnen door stress vanwege de manier van huisvesting stereotiep gedrag vertonen, een voorbeeld hiervan is weven wat kan

ontstaan door geen of weinig contact met soortgenoten (Yarnell, Hall, Royle, & Walker, 2015).

Stereotiep gedrag is onder te verdelen in twee soorten uitingen. Het eerste type stereotiep gedrag vertoont het paard met de mond. Hierbij kun je denken aan luchtzuigen en kribbebijten. Dit kan onder andere ontstaan wanneer er opeens een verandering is in de voeding van het gespeende paard. Samen met stress kan een verandering in voeding bij een gespeend veulen voor abnormaal gedrag zorgen. Kribbebijten en luchtzuigen wordt vaak vertoond nadat het veulen eten heeft gehad.

Het tweede type stereotiep gedrag kenmerkt zich aan de beweging van het gehele lichaam of bepaalde delen hiervan zoals weven en box lopen. Bij box lopen loopt het paard heen en weer in de box of loopt het rondjes. Weven gebeurt meestal bij staldeuren, soms ook bij de openingen van een weiland. Weven komt vaker voor bij paarden die minder sociaal contact hebben met andere paarden. Je zou dus kunnen zeggen dat weven een resultaat is van sociale frustratie. Box lopen ontwikkelt zich vaker pas later in de ontwikkeling en komt het meeste voor bij paarden die endurance rijden (Waran, Clarke, & Farnworth, 2007).

Gespeende veulens die individueel gestald waren en veulens gespeend in groepshuisvesting in paddocks zijn met elkaar vergeleken. Hieruit kwam naar voren dat de paarden die in de paddock waren gehuisvest qua gedrag erg dichtbij het gedrag van wilde paarden kwamen in vergelijking met de gespeende veulens die in individuele stalling werden gehouden (Heleski, Shelle, Nielsen, & Zanella, 2002). Gespeende veulens gestald in individuele stalling laten vaker abnormaal gedrag zien zoals trappen tegen de stal, steigeren en bokken. Gespeende veulen die individueel gestald zijn, of als groep in een stal hebben meer kans op het ontwikkelen van stereotiep gedrag, dan de gespeende veulens die in een groep op de wei staan of natuurlijk worden gespeend. Kortom, gespeende veulens die gehouden worden op de wei hebben minder kans op het ontwikkelen van abnormaal, oftewel stereotiep, gedrag. Het type stereotiep gedrag waarbij paarden weven of rondlopen in de stal wordt met name ontwikkeld als een respons op stress en komt vaker voor bij individuele stalling dan bij groepshuisvesting. Dit komt omdat er bij groepshuisvesting meer mogelijkheden zijn om zich voort te bewegen zoals in het wild (Waran, Clarke, & Farnworth, 2007).

Om het welzijn van paarden te beoordelen zijn de 5 vrijheden van Brambell een goed uitgangspunt (FAWC, 1993). Ten eerste moet het paard vrij zijn van dorst, honger en het krijgen van de onjuiste voeding. Het paard dient te beschikken over de juiste voeding, met voldoende vers drinkwater zodat het natuurlijk gedrag wordt gestimuleerd. Ten tweede moet het paard vrij zijn van fysiek en thermaal ongerief. Hiermee wordt bedoeld dat het belangrijk is dat dieren een goede omgevingstemperatuur hebben. Een te hoge of te lage omgevingstemperatuur kan uiteindelijk leiden tot gezondheidsproblemen zoals hittestress of onderkoeling. Ten derde moet het dier vrij zijn van pijn, verwondingen en ziektes. Hierop kan gelet worden door de omgeving veilig te maken, het voorzien van de juiste voeding en juiste groepssamenstellingen. Ten vierde moet het paard vrij zijn van angst en chronische stress. Een paard kan omgaan met acute stress, wanneer een paard echter langdurig stress heeft kan dit het welzijn verminderen. Ten vijfde moet het paard vrij zijn om natuurlijk gedrag te kunnen vertonen. Hierbij moet gedacht worden aan het voorzien van de juiste huisvesting zodat het paard natuurlijk gedrag kan vertonen (FAWC, 1993).

Om het dierenwelzijn in de praktijk te kunnen meten is de Welfare Quality systematiek gebruikt en zijn hierbij 12 richtlijnen opgesteld. Dit is gebaseerd op de 5 vrijheden van

Brambell. Deze 12 richtlijnen zijn criteria waaraan voldoen moet worden om een goed dierenwelzijn te kunnen waarborgen. Een aantal voorbeelden van deze criteria zijn de afwezigheid van langdurige honger en dorst, comfortabel kunnen rusten, het bewegingsgemak, de afwezigheid van ziekten, pijn of verwondingen, een goede relatie tussen mensen en dieren en het gedrag van het dier (Welfare Quality Network, 2010). Op basis van het protocol van Welfare Quality Network is er door de Wageningen Universiteit een Welzijnsmonitor Paardenhouderij opgesteld. Deze is gebaseerd op het protocol van de Welfare Quality, maar dan opgesteld voor paarden (Wageningen UR Livestock Research, 2012).

De Welzijnsmonitor Paardenhouderij is een meetprotocol waarmee het welzijn voor paarden beoordeeld kan worden (Wageningen UR Livestock Research, 2012). In dit meetprotocol zijn de 4 principes van Welfare Quality systematiek gebruikt: goede voeding, goede huisvesting, goede gezondheid en normaal gedrag. Een belangrijk verschil ten opzichte van de 5 vrijheden van Brambell is dat bij de Welfare Quality systematiek zowel naar de omgeving- als naar de dierparameters wordt gekeken. Een omgevingsparameter is een parameter die de omgeving van het paard meet en een dierparameter is een parameter die aan het paard gemeten wordt. Bij elk principe zijn een aantal criteria opgesteld en aan de hand van dierparameters en omgevingsparameters wordt er beoordeeld op het paard een goed welzijn heeft.

Huisvesting

Paarden zijn al meer dan 6000 jaar gedomesticeerd en in de loop van de jaren zijn zij steeds meer aangepast op de menselijke omgeving (Henderson, 2007). In het wild vormen paarden een kudde van merries, veulens, jaarlingen en één hengst. Deze kudde zwerft dan over 78km² land en kunnen hierbij grazen. Dit is een groot contrast in tegenstelling tot de paarden die in individuele stallen gestald staan (Yarnell, Hall, Royle, & Walker, 2015). Het individueel stallen van paarden wordt tegenwoordig het meest toegepast. Het individueel stallen zorgt wel voor een beperking op het de sociale interactie tussen de paarden onderling. Dit zorgt ervoor dat het paard semi geïsoleerd leeft wat kan zorgen voor problemen wat betreft het paardenwelzijn. Een voorbeeld hiervan is dat het paard chronische stress heeft (Yarnell, Hall, Royle, & Walker, 2015). In tegenstelling tot paarden in groepshuisvesting kunnen paarden die individueel gestald zijn niet goed hun natuurlijke gedrag uitvoeren, zoals beweging en sociaal gedrag met andere paarden (Werhahn, Engel, Schulze, & Van den Weghe, 2011). De paarden die individueel gestald zijn hebben minder beweging, minder mogelijkheden tot het eten van gras of hooi en kunnen eerder stereotiep gedrag ontwikkelen (Heleski, Shelle, Nielsen, & Zanella, 2002). Koliek komt ook vaker voor bij de paarden die individueel gestald staan (Yngvesson, Torres, Lindholm, Andersson, & Sassner, 2018). Een mogelijke oorzaak zou kunnen zijn dat paarden in individuele stallen minder kunnen bewegen en/of niet dezelfde hoeveelheid toegang tot water hebben als paarden in een groepshuisvesting (Yngvesson, Torres, Lindholm, Andersson, & Sassner, 2018).

Het stallen van paarden in groepshuisvesting heeft een aantal voordelen. De paarden zijn rustiger in de trainingen en lessen, en ze vertonen in trainingen en lessen minder stress gerelateerd gedrag. Daarnaast vertonen de paarden in een groepshuisvesting minder conflictgedrag naar de trainer toe. Tot slot zijn ook de paarden die in groepshuisvesting gestald zijn makkelijker te handelen in de omgang (Yarnell, Hall, Royle, & Walker, 2015).

Bij het huisvesten van paarden is het belangrijk dat er een comfortabel klimaat is. Hiermee wordt bedoeld dat de er in de stallen geen ammoniaklucht hangt, er voldoende luchtcirculatie is en dat er een luchtvochtigheid is tussen de 60% en 80%. De ideale temperatuur voor een paard, zonder deken of dat niet is geschoren, is tussen de +5 graden en +25 graden (Morgan, 1998). Wanneer de temperatuur hiervan afwijkt is het belangrijk dat dit wordt gecompenseerd middels water, beschutting en voeding (Wageningen UR Livestock Research, 2012).

Gezondheid

Naast een goede huisvesting is een goede gezondheid ook belangrijk voor paarden. Dat betekent dat paarden geen ziekten moeten hebben, maar ook geen verwondingen. De belangrijkste gezondheidsproblemen bij paarden zijn kreupelheden en rugproblemen (Murray, Walters, Snart, Dyson, & Parkin, 2009). Murray heeft onderzoek gedaan naar de risicofactoren van blessures, voornamelijk kreupelheden, bij dressuurpaarden en hieruit kwam dat 33% van de paarden kreupel is tijdens hun dressuur carrière. Dit zou onder andere kunnen komen door verschillende trainingsomstandigheden zoals de rijbodem of de duur en intensiteit van de training (Murray, Walters, Snart, Dyson, & Parkin, 2009). Rugproblemen komt voor bij 25% van de paarden en kan in verband staan met kreupelheid (Murray, Walters, Snart, Dyson, & Parkin, 2009). De risico factoren die meespelen aan het ontwikkelen van rugpijn zijn het gebruik van het paard, het geslacht, ras, schofthoogte en soort stalling waar het paard staat. Ook speelt de rijtechniek van de ruiter en zijn of haar correctheid van rijden mee bij het ontwikkelen van rugpijn (Visser, et al., 2013).

Voeding

In het wild zijn paarden in de kudde 16 tot 20 uur per dag bezig met grazen. Over het algemeen betreft het hier arm gras, verdeeld over grote afstanden. Wanneer het paard te weinig hooi of gras kan eten kan dit problematische gevolgen hebben, zowel fysiek als psychologisch. Wanneer het paard te weinig ruwvoer krijgt kan het paard een maagzweer krijgen. Een paard krijgt een maagzweer wanneer de maagzuurverhouding uit balans is. Enkele symptomen zijn gewichtsverlies, een verminderde eetlust, lusteloos, depressief en koliek (Henderson, 2007).

Het meest ideale is wanneer een paard vrije toegang heeft tot de wei en zo aan voldoende gras kan komen. Daarnaast is het ook een goede optie om paarden op stal onbeperkt hooi te voeren, maar dan wel ruwvoer wat hoog in de vezels is zodat het paard niet te veel suikers binnenkrijgt en daardoor te dik wordt (Henderson, 2007).

Paarden krijgen vaak krachtvoer gevoerd, ondanks dat ze dit niet nodig hebben om aan hun energiebehoefte te voldoen. In het krachtvoer zitten vaak supplementen met hoge hoeveelheid proteïne, denk hierbij aan haver, mais en granen (Henderson, 2007).

Een paard kan maagzweren krijgen wanneer een paard te weinig ruwvoer, te veel zetmeel en suikers in het voer of een te lange periode tussen de voerbeurten heeft (Ellis, 2004).

Door middel van het gebruik van de Body Condition Score kan de lichaamsconditie van het paard worden beoordeeld. Hierbij wordt gebruik gemaakt van scores tussen de 0 en 5, waarbij 0 zeer mager is en 5 veel te dik (Hemsworth, Jongman, & Coleman, 2014).

Beweging

In het wild besteden de paarden 16 tot 20 uur per dag aan het zoeken en eten van gras/hooi. Deze paarden leggen grote afstanden af met wel territoriums van 1 tot 48 vierkante kilometer (Henderson, 2007). Dit komt omdat paarden geselecteerd zijn om lange afstanden af te leggen om eten te vinden en daarbij soms onverwacht op volle snelheid moeten vluchten voor bedreigingen. Paarden die op trainingsstallen gestald staan komen niet aan deze hoeveelheid beweging. Doordat paarden weinig beweging krijgen zorgt dit er steeds vaker voor dat paarden stereotiep gedrag laten zien (Henderson, 2007).

In Australië is een onderzoek gedaan om een vergelijking te maken in de afstand die paarden in het wild afleggen en paarden die door mensen worden gehouden (Hampton, de Laat, Mills, & Pollitt, 2010). Tijdens dit onderzoek hebben zij 12 wilde paarden in Australië een GPS-systeem omgedaan. Deze wilde paarden leven in twee verschillende groepen van 2000 en 20.000km² (Werhahn, Engel, Schulze, & Van den Weghe, 2011). De paarden zijn voor zes en halve dag gevolgd met de GPS. Uit deze informatie is gekomen dat de paarden ongeveer 15.9km per dag afleggen. De wilde paarden zijn in staat om verre afstanden af te leggen met lange periodes zonder water en kunnen overleven in gebieden waar het erg droog is. Soms zijn de paarden tot wel 55km van een watervoorziening vandaan en leggen ze dus grote afstanden af om te kunnen drinken (Hampton, de Laat, Mills, & Pollitt, 2010). Hampton *et al.* (2010) hebben door onderzoek ontdekt dat paarden die in een klein stukje land staan maar 1.1km per dag afleggen, paarden die een paddock van 16 hectare hebben lopen gemiddeld 7.2km per dag. Dit is dus aanzienlijk minder dan wilde paarden (Hampton, de Laat, Mills, & Pollitt, 2010).

Een paard legt minder afstand af wanneer het eerst is getraind en daarna pas het land in gaat of op de paddock mag lopen. De training geeft dus enige voldoening in de beweging die een paard nodig heeft (Werhahn, Engel, Schulze, & Van den Weghe, 2011). Wanneer paarden zijn getraind besteden ze die dag meer tijd aan het staan dan aan andere beweging in vergelijking met paarden die geen training hebben gedaan. Echter laten de paarden ook na een training nog een actief gedrag zien wat betekent dat een training niet voldoende beweging geeft voor een paard. Ook is het terug te zien in het gedrag van paarden dat zij relaxter zijn op stal wanneer zij zowel voldoende buiten lopen en rijden. Bij voorkeur gaat het paard eerst naar buiten voordat er wordt getraind. Dit zorgt ervoor dat het paard meer wil presteren (Werhahn, Engel, Schulze, & Van den Weghe, 2011). Wanneer paarden meer kunnen bewegen zullen zij minder gaan liggen en minder rusten. Ook heeft het wel of niet vrij bewegen van paarden invloed op hun gedrag op stal en hun stresslevel. Vrije toegang tot bewegen en sociale interacties tussen paarden zijn van onschatbare waarden en dit zou elke paardeneigenaar moeten weten (Werhahn, Engel, & van den Weghe, 2011).

1.2 Relatie tussen mens en dier

Vroeger werd het paard gebruikt voor vlees en melk, tegenwoordig wordt er meer gesport met het paard, helpen de paarden mee op het land, en dienen ze als transportmiddel. Er zijn dus hele verschillende eigenaren, van professionele of niet professionele ruiters, fokkers, trainers tot dierenartsen en therapeuten. Het is dan ook bijzonder hoe de interactie tussen paarden en de mensen is. Paarden en mensen ontwikkelen samen een sterke positieve relatie en band met elkaar. Deze band ontstaat op basis van succesvolle interactie die zich opstapelen. Deze succesvolle interacties leggen de basis voor de volgende keer dat paard en

mens elkaar zien, ze verwachten dan dus weer een succesvolle interactie. (Hemsworth, Jongman, & Coleman, 2014)

Diverse wetenschappelijke onderzoeken wijzen uit dat de mens-dier interactie, waarbij dieren bang zijn voor de mens, invloed kan hebben op het welzijn van het dier (Hemsworth, Jongman, & Coleman, 2014). Er is een logisch gevolg tussen de relatie tussen mens en dieren. De houding en het gedrag van de mens heeft invloed op het gedrag van de dieren en hun welzijn. Doordat mensen de paarden zijn gebruiken voor de sport en recreatie is de omgeving van het paard in de loop van de jaren veranderd. Zo kon het paard vroeger rondlopen, grazen en zelf kiezen wat hij wilde eten, tegenwoordig bepaalt de mens dit voor het paard. Daarom is het belangrijk om eens goed naar het paardenwelzijn te kijken. Doordat de eigenaar verantwoordelijk is voor het paard zijn zij ook degene die zorgen voor het paard. Wanneer een eigenaar niet goed weet hoe je een paard moet verzorgen kan er verwaarlozing ontstaan. Om het paardenwelzijn te kunnen verbeteren gaan we kijken naar de relatie tussen mensen en dieren (Hemsworth, Jongman, & Coleman, 2014).

De houding van een paardeneigenaar kan invloed hebben op de manier waarop zij de huisvesting en verzorging van paarden uitvoeren. Deze houding van de paardeneigenaar kan worden gevormd door bepaalde organisaties of instituten, denk hierbij aan rijverenigingen of de Koninklijke Nederlandse Hippische Sportfederatie (KNHS). Naast deze algemene houding vormt het gedrag van een mens zich door zijn persoonlijkheid (Ajzen, 1991). Hoe de paardeneigenaar dus omgaat met de praktijken van het verzorgen en verantwoording hebben voor een paard heeft dus uiteindelijk ook gevolgen voor het paardenwelzijn. Hemsworth et. al (2014) heeft een onderzoek gedaan naar de gedragsveranderingen van paardeneigenaren. Hierbij werd er gekeken naar de verzorging van de hoeven, tanden en de controle op parasieten. Tijdens dit onderzoek werd er gekeken naar gedragsveranderingen uit het verleden en hoe de paardeneigenaren omgaan met het welzijn van de paarden aan de hand van deze drie punten (Hemsworth, Jongman, & Coleman, 2014).

Hemsworth et. al (2014) hebben een onderzoek gedaan waarbij ze eigenaren van recreatiepaarden gingen observeren. Hierbij gingen ze kijken hoe het gedrag van de eigenaren was op gebied van hoofverzorging, controle op parasieten en tandarts voor het paard. Uit dit onderzoek zou dan moeten blijken hoe het welzijn is van deze recreatiepaarden op basis van deze drie gebieden die onder vaste routine gecontroleerd dienen te worden. Uit het onderzoek kwam naar voren dat er sprake was van een positief paardenwelzijn, de controle op parasieten, verzorging van de hoeven en tanden waren zoals vereist. Het blijkt echter ook dat bepaalde factoren met kennis invloed hebben op de paardeneigenaar, met betrekking op de verzorging van de hoeven, tanden en parasieten controle. Deze zogenoemde kennis factoren hebben invloed op het gedrag en de houding van de paardeneigenaren en hoe zij omgaan met het paardenwelzijn. De kennis die dan opgedaan wordt beïnvloed een bepaalde instelling van een paardeneigenaar over het verzorgen van de hoeven, tanden en de controle op parasieten. Dit geeft een bepaalde intentie en die intentie geeft uiteindelijk het gedrag weer van de paardeneigenaar. Er zijn een aantal motiverende factoren die meespelen om tot een bepaalde intentie te komen. Bij deze intentie moet gedacht worden aan hoe een paardeneigenaar omgaat met het paard. Motiverende factoren hebben invloed op het gedrag en daarom speelt een gedragsverandering mee in de houding ten opzichte van een bepaalde situatie. Een aantal

motiverende factoren zijn geld, tijd, skills of samenwerking met anderen. Daarnaast is de sociale factor een belangrijke factor om tot een intentie te komen. Onder sociale factoren vallen invloeden die in de omgeving spelen en invloed hebben op de intentie. Een paardenliefhebber krijgt bijvoorbeeld via het nieuws te horen dat er veel ophef is over het formaat van paardenstallingen. Dit zet de paardenliefhebber aan tot nadenken en het nemen van besluiten die ook gepaard gaan door de druk die de omgeving van de paardenliefhebber heeft. Paardenliefhebbers nemen besluiten in de manier van het houden van paarden, maar doen dit niet alleen uit eigen wil. Soms wordt hierbij meegenomen wat de omgeving vindt en doet. Tot slot kom je tot een factor waarbij er een bepaald gedrag is waar je wel of niet invloed op hebt. Denk hierbij aan geld of tijd. Dit speelt wel mee, maar hier heb je geen invloed op (Ajzen, 1991). Een succesvol gedrag bestaat uit een bepaalde intentie en de controle op je gedrag (Ajzen, 1991).

Wat daaruit zichtbaar wordt is het paardenwelzijn, de manier waarop dit is toegepast bij het paard en de manier waarop het paard verzorgd wordt door de kennis die de paardeneigenaar heeft opgedaan. Dit wordt weergegeven op onderstaande afbeelding (Hemsworth, Jongman, & Coleman, 2014).

Afbeelding 1 Weergave tussen eigenaar recreatie paard, eigenaar – paard relatie en de relatie tussen het welzijn van recreatie paarden en de uitkomst hiervan (Hemsworth, Jongman, & Coleman, 2014)

Tegenwoordig wordt er veel aandacht besteed aan de relatie tussen mensen en hun paarden. Dit wordt zelfs toegepast door middel van natural horsemanship waarbij het paard getraind wordt om de band tussen paarden en mensen te verbeteren op een natuurlijke manier. Respect staat bij natural horsemanship centraal (McGreevy, Oddie, Burton, & McLean, 2009).

Paarden kunnen relatief snel een vriendschappelijke band krijgen met mensen of andere diersoorten. Dit komt voornamelijk doordat ze dan geen beter alternatief hebben (Henderson, 2007). Paarden communiceren onderling met elkaar via beeld, geur, gevoel en door middel van hoorbare signalen. Mensen communiceren onderling voornamelijk via auditieve communicatie. Wanneer paarden met mensen communiceren is de nadruk dus gelegd op de auditieve signalen in de interactie. Paarden hebben vanuit nature al gevoel voor onderliggende toon waarmee je spreekt. Zo weet een paard wanneer je schreeuwt dat je boos bent, en wanneer je rustig praat je het paard op het gemak wilt stellen (Hartmann, Christensen, & McGreevy, 2017).

1.3 De paardenliefhebber

In Nederland genieten elke dag ongeveer 500.000 paardenliefhebbers van hun paard. Dit kan door middel van paardrijden, de paardensport, of de interactie met het paard. Van deze paardenliefhebbers is 50,9% vrouw (HAS Hogeschool, 2019). Deze paardenliefhebbers kunnen zowel professionele als beroepsmatige paardenfokkers- en houders zijn, maar dit kunnen ook burgers zijn met een hobby om een paard te hebben (van Wijk-Jansen, Visser-

Riedstra, Verstegen, & Kortstee, 2009). In Nederland zijn 450.000 paarden, en de paardensport is na voetbal de sport met de grootste economische waarde. De paardensport zorgt voor een omzet van 2 miljard euro per jaar (Stomps, 2019).

Paardenliefhebbers zijn allemaal op een andere manier bezig met het paard, en deze verschillen wijken af van het gemiddelde waarbij de paardenliefhebbers rijden of menen. Om te kijken wat voor typen paardenliefhebbers er bestaan is er in 2009 een onderzoek gedaan naar de passie voor paarden. Hierin wordt gekeken hoe mensen paarden houden en hoe ze denken over het paardenwelzijn (van Wijk-Jansen, Visser-Riedstra, Verstegen, & Kortstee, 2009). Bij dit onderzoek is een enquête afgenomen en hieruit kwam naar voren dat er vier typen paardenliefhebbers zijn. Deze vier paardentypen hebben allemaal een aantal afwijkingen van de gemiddelde paardenliefhebber. Paardenliefhebber type 1 is een groep die de minste tijd van de week bezig is met de paarden. Er is bekend dat bij deze groep paardenliefhebbers welzijnsproblemen spelen. Paardenliefhebber type 2 zijn over het algemeen vrouwen die op verschillende manieren met de paarden bezig zijn. Hierbij is een deel van het inkomen afhankelijk van de paarden en de paarden worden als partner of kind gezien. Paardenliefhebber type 3 zijn mannen die van huis uit al bekend zijn met paarden zoals handelaren, fokkers, bestuurder of leveranciers van goederen en diensten. Tot slot paardenliefhebber type 4. Deze groep paardenliefhebbers komt voor het eerst in aanmerking met paarden door middel van een manege en is vooral gericht op het rijden of menen van paarden (van Wijk-Jansen, Visser-Riedstra, Verstegen, & Kortstee, 2009).

In Engeland is een onderzoek gedaan om te kijken naar het inzicht wat paardensporters hebben over hun eigen paard gerelateerde kennis (Marlin, Randle, & Williams, 2018). Uit dit onderzoek is gekomen dat paardensporters zelf denken erg veel paard gerelateerde kennis te hebben, maar dit blijkt tegen te vallen. Paardensporters denken meer te weten dan zij daadwerkelijk weten en dit heeft serieuze consequenties voor het paardenwelzijn. Ook heeft dit invloed op de veiligheid voor paard en ruiter (Marlin, Randle, & Williams, 2018). Uit het onderzoek wat gedaan is in Engeland waarbij ze gingen kijken of paardeneigenaren weten hoe ze voor een paard moeten zorgen kwam dat meer dan de helft van de paardeneigenaren de vragen over het zorgen van paarden niet goed kon beantwoorden. Het is nodig om deze paardeneigenaren te scholen, om zo het welzijn van de paarden te verbeteren (Williams, Marlin, Pal, & Randle, 2018).

1.4 Informatiezoekgedrag paardenliefhebbers

Om het paardenwelzijn verder te verbeteren is het belangrijk dat paardenliefhebbers voldoende kennis hebben over de factoren die van invloed zijn op het paardenwelzijn. Om de juiste informatie te kunnen verschaffen aan deze paardenliefhebbers is het van belang wat hun kennis en gedrag is en waarin zij geïnteresseerd zijn. Om hierachter te komen is het van belang om uit te zoeken hoe de kennis is van de paardenliefhebber over het welzijn van paarden, hoe de relatie is van de paardenliefhebber ten opzichte van het paard, hoe de houding is van de paardenliefhebber om nieuwe informatie toe te passen, wat het gedrag is van de paardenliefhebber. Ook wordt er gekeken naar hoe de paardenliefhebber de informatie toepast in het dagelijks leven en hoe dit invloed heeft op het paardenwelzijn (Visser & Van Wijk-Jansen, 2012).

Het is belangrijk om inzicht te krijgen in de kennis die paardenliefhebbers hebben op het gebied van paardenwelzijn, en dan met name over de huisvesting, voeding, beweging en de gezondheid van paarden. Daarbij moet er gekeken worden waar paardenliefhebbers hun informatie vandaan halen en welke bronnen hiervoor worden gebruikt.

Uit onderzoek naar de paardenliefhebbers in Nederland (Visser & Van Wijk-Jansen, 2012) blijkt dat voor 82,8% van de paardenliefhebbers persoonlijk contact met andere paardenliefhebbers de belangrijke bron van informatie is. Gevolgd door het verkrijgen van informatie door dierenartsen met 74,5% en hoefsmeden met 69,5% (Visser & Van Wijk-Jansen, 2012).

Bij het onderzoek in 2009 (van Wijk-Jansen, Visser-Riedstra, Verstegen, & Kortstee, 2009) is er gekeken welke informatie de paardenliefhebbers het meeste opzoeken. De gezondheid van het paard was het meest onderzochte onderwerp, gevolgd door training, gedrag en voeding. Het blijkt echter dat ze veel moeite hebben om informatie te vinden over de bedrijfsvoering en over het gedrag van paarden (van Wijk-Jansen, Visser-Riedstra, Verstegen, & Kortstee, 2009).

1.5 Internet en social media

Sinds de opkomst van het internet is er veel veranderd in de manier van communiceren en het delen van informatie (Lofgren, Voigt, & Brady, 2015). Het internet heeft ervoor gezorgd dat er verschillende communicatieve media zijn ontstaan waar het social media een groot deel vanuit maakt. Tegenwoordig kunnen mensen over de hele wereld met elkaar in verbinding komen met behulp van social media. Social media is een belangrijk medium geworden in het verspreiden van nieuws, dit komt mede door de opkomst van mobiele telefoons, laptops en tablets. Het is tegenwoordig mogelijk om alles op elke plek te volgen, van nieuwsberichten tot updates op social media. Twitter, Facebook en Instagram zijn social media platforms waarbij de gebruiker constant updates kan plaatsen over een bepaalde gebeurtenissen (Zubiaga, 2019).

De grote bekende zoekmachine Google is ook niet meer weg te denken. Dagelijks wordt hier veel gebruik van gemaakt, en ook hiervoor is veel informatie te vinden over het paardenwelzijn (Lofgren, Voigt, & Brady, 2015). YouTube daarentegen is weer een platform gericht op video's die ook de nodige informatie kunnen overbrengen (Zubiaga, 2019). Dit bestaat uit een kanaal met video's met allerlei verschillende categorieën. Door middel van de verschillende video's kan ook via YouTube veel informatie worden gevonden (Lofgren, Voigt, & Brady, 2015).

Het gebruik van internet en social media om informatie over de gezondheid van paarden of dieren op te zoeken wordt steeds vaker gebruikt (Hockenhull & Creighton, 2013). Hoewel het tegenwoordig zo makkelijk is om informatie op te zoeken voor paardeneigenaren, het blijft moeilijk om te weten of de informatie betrouwbaar is. Onder betrouwbare informatie wordt informatie wat wetenschappelijk onderzocht is verstaan. Ongeveer een derde van de paardeneigenaren die hebben meegedaan aan een onderzoek naar de betrouwbaarheid van informatie op internet kon de juiste informatie vinden. De rest van de paardeneigenaren hebben moeite gehad met het vinden van betrouwbare informatie over voeding, ziektes, gedrag, training, rijden en de uitrusting zoals passende zadels en hoofdstellen. De wetenschappelijke informatie is te vinden op het internet, maar niet iedereen heeft op elke

website toegang waardoor paardeneigenaren soms niet aan wetenschappelijke informatie kunnen komen (Pickering & Hockenhull, 2018).

In Nederland spelen in 2020 nog steeds welzijnsproblemen in de paardensector. Om dit aan te kunnen pakken is het noodzakelijk inzicht te krijgen in de paardenliefhebber. Wie is de paardenliefhebber? Wat doet de paardenliefhebber met zijn of haar paarden? Welke kennis heeft deze paardenliefhebber? Waar zoekt de paardenliefhebber zijn of haar informatie? Wanneer bekend is welke kennis de paardenliefhebber heeft is het ook belangrijk om te weten hoe dit wordt toegepast in de praktijk. Door de opkomst van internet en social media is er in de afgelopen jaren een boel veranderd en dit kan bijdragen aan het verspreiden van informatie aan de paardenliefhebbers. Ook hiervoor is het belangrijk om erachter te komen welke informatie een paardenliefhebber nodig heeft of welke informatie zij opzoeken op het internet of social media, zodat bedrijven en instanties kunnen bijdragen aan de verspreiding van kennis over het paardenwelzijn.

Welke kennis heeft de paardenliefhebber momenteel over de huisvesting, voeding, beweging en gezondheid van het paard? Voldoet de kennis die de paardenliefhebber heeft aan de eisen, en voldoet het toepassen van de kennis in de praktijk ook aan de welzijns-eisen? Om op deze vragen antwoord te krijgen is de volgende onderzoeksvraag geformuleerd:

Hoe draagt de opkomst van internet en social media bij aan het welzijn van paarden in Nederland?

Om dit te onderzoeken zijn er een aantal deelvragen naar voren gekomen:

1. Wie is de paardenliefhebber anno 2020?
2. Wat voor informatie zoekt de paardenliefhebber?
3. Welke informatiebronnen worden gebruikt door de paardenliefhebber?
4. Wat weet de paardenliefhebber over het welzijn van het paard op gebied van huisvesting, voeding, beweging en gezondheid van het paard?
5. Wat is de dagelijkse praktijk van huisvesten, voeding, beweging en gezondheid van de paarden in Nederland?

Doelstelling

Door middel van het onderzoek naar het informatiezoekgedrag van paardenliefhebbers komt er meer duidelijkheid over de kennis van paardenliefhebbers op gebied van het paardenwelzijn. Daarnaast wordt duidelijk welke kanalen een paardenliefhebber gebruikt om aan deze kennis te komen. Hierop kan worden ingespeeld om het paardenwelzijn te verbeteren. Met de kennis die voortkomt uit dit onderzoek kunnen de hippische organisaties inspelen op de paardenliefhebber en bijdragen aan een beter paardenwelzijn. Daarnaast krijgt de paardenliefhebber ook een duidelijker beeld over zijn of haar kennis op gebied van paardenwelzijn.

Dit onderzoek draagt ook bij aan de interactie tussen mensen en dieren. Het is belangrijk om te zien hoe de band is tussen paardenliefhebbers en hun paarden of pony's. Deze band is bij iedereen anders, en door meer te weten te komen over hoe een paardenliefhebber omgaat met zijn of haar dieren kan er ook worden gewerkt aan de relaties die mensen met hun dieren hebben. Zo wordt het duidelijk dat sommigen paardenliefhebbers hun paarden misschien meer zien als kind, en anderen paardenliefhebbers zien paarden als manier van handel en inkomsten. Beide paardenliefhebbers hebben een andere relatie met hun paard. Dit onderzoek geeft dus inzichten in de omgang van paardenliefhebbers met hun paarden en hun onderlinge relatie met elkaar.

Tot slot was het doel met dit onderzoek om de paardenhouders uit te dagen en de verantwoordelijk op zich te laten nemen om aan de slag te gaan met het paardenwelzijn. Nu bekend is welke kennis de paardenliefhebber heeft, is het aan hen om actie te ondernemen en de paardenliefhebber van nieuwe kennis over het paardenwelzijn te voorzien.

2. Materiaal en methode

2.1 Proefopzet

De onderzoeksvraag waarbij is onderzocht hoe de opkomst van social media en internet bijdraagt aan het welzijn van paarden vraagt om een kwantitatief onderzoek. Bij dit kwantitatieve onderzoek was het de bedoeling om een enquête af te nemen onder een zo groot mogelijke groep paardenliefhebbers met verschillende achtergronden. Daarnaast was het van belang om een duidelijk beeld te krijgen welke kennis de paardenliefhebber al heeft over het welzijn van paarden. Resultaten van dit onderzoek hebben aangegeven wat de huidige situatie is in de paardensector en waar verbetering ligt. Ook kan dit helpen bij het reduceren van welzijnsproblemen door nieuwe informatie te kunnen verschaffen.

2.2 Respondenten

Nederland telt bijna 500.000 ruiters en 450.000 paarden (KNHS, 2017). Hiervan zijn 400.000 ruiters actief met het rijden en 50.000 ruiters zijn wedstrijdruiters. In Nederland zijn er rond de 10.000 paarden(sport)bedrijven en wel 3000 ruitersportverenigingen of rijverenigingen. Van de 500.000 ruiters en paardeneigenaren die dagelijks bezig zijn met zijn of haar paard is ongeveer 80% vrouw (KNHS, 2017). Bij het grote paardensportonderzoek in 2015 is gekeken naar de paardenliefhebbers die zich hebben aangesloten bij de KNHS. De grootste groep actieve paardenliefhebbers zit in de leeftijd 0-15 jaar (52%) (KNHS, 2015).

Om een zo representatief mogelijk beeld te krijgen van wie de paardenliefhebber anno 2020 is en hoe hij/zij aan informatie komt is het belangrijk dat de respondenten een goede afspiegeling zijn van alle paardenliefhebbers in Nederland. Dat betekent dat er een goede verdeling moet zijn wat betreft de leeftijd, opleidingsniveau, achtergrond en discipline. Daarnaast moet er een goede verdeling zijn in de relatie die de paardenliefhebber heeft met zijn/haar paard.

2.3 Enquête

Bij het onderzoek naar het informatiezoekgedrag van paardenliefhebbers is gebruik gemaakt van een enquête. Dit was een online enquête die is uitgezet met behulp van Google Forms.

De enquête bestond uit kennisvragen, praktijkvragen en vragen (stellingen) waarmee de algemene houding van de respondent is vastgesteld. De vragen gingen over het welzijn van paarden op gebied van huisvesting, voeding, gezondheid en beweging. De enquête begon met een aantal algemene vragen over leeftijd, geslacht, opleiding en werk. Vervolgens kwamen er ongeveer 20 stellingen. Dit waren houdingsvragen waarbij de respondent antwoordde in hoeverre hij of zij eens of oneens was met de stelling. Vervolgens kwamen er per onderwerp, huisvesting, voeding, gezondheid en beweging, een aantal praktijk- en kennisvragen. Tot slot eindigde de enquête met een aantal vragen over het informatiezoekgedrag van paardenliefhebbers. Hier werd duidelijk waar de paardenliefhebber zijn of haar informatie wat betreft het paardenwelzijn opzoekt.

Aangezien er in totaal in Nederland ongeveer 500.000 ruiters zijn (KNHS, 2017) was het nodig om meer inzicht te krijgen in het informatiezoekgedrag van paardenliefhebbers in Nederland. Er is een enquête afgenomen waarbij paardenliefhebbers antwoorden op de vraag welke informatiebronnen zij gebruiken, hoe hun kennis is op gebied van

paardenwelzijn en hoe de relatie is tussen paardenliefhebbers en het paard. Om voldoende respons te krijgen op de enquête is deze verspreid naar Hippische medestudenten van de Aeres Hogeschool, social media zoals Facebook en daarnaast via Hippische organisaties. Onder deze Hippische organisaties vallen stamboeken die benaderd zijn en de KNHS en FNRS. Aangezien niet alle paardenliefhebbers te bereiken zijn is er uitgegaan van een respons van ongeveer 600 paardenliefhebbers. Paardenliefhebbers hebben 3 weken de tijd gehad om te reageren op de enquête.

In tabel 1 is een overzicht weergegeven van de deelvragen die in de genoemde enquête worden onderzocht.

<i>Deelvraag</i>	<i>Enquêtevragen</i>
1	1 t/m 12
2	13 t/m 30
3	51
4	52 t/m 55
5	34, 35, 39, 40, 44, 45, 49 en 50
6	31 t/m 33, 36 t/m 38, 41 t/m 43 en 46 t/m 48

Tabel 1 Overzicht deelvragen in enquête

2.4 Data-analyse

De enquête is geanalyseerd middels een cluster analyse. Dit is een analyse waarbij de paardenliefhebbers door middel van houdingsvragen zijn onderverdeeld in verschillende clusters. Elk cluster heeft zijn eigen specifieke kenmerken en zegt wat over de houding van de paardenliefhebber. Deze houding geeft weer wat een paardenliefhebber denkt of doet wat betreft het paardenwelzijn. Een cluster vormt een bepaald type paardenliefhebber wanneer er veel overeenkomsten zijn en hierop kan dan ook makkelijk worden ingespeeld. Naast een clusteranalyse is de enquête ook geanalyseerd op kennis- en praktijkvragen. Hieruit werd duidelijk wat paardenliefhebbers weten over het paardenwelzijn en hoe zij dit dagelijks toepassen. Vervolgens is er gekeken of er bepaalde types paardenliefhebbers een andere kennis hebben of de kennis anders in de praktijk brengen. Tot slot is er gekeken of er verschil zit in het informatiezoekgedrag van de verschillende typen paardenliefhebbers.

De resultaten van de enquête hebben een antwoord gegeven op de deelvragen wat een compleet beeld heeft gegeven over de paardenliefhebber, de kennis van de paardenliefhebber en welke informatie zij zoeken en welke informatiebronnen hiervoor worden gebruikt. Met deze informatie kunnen de instanties en bedrijven bijdragen aan het verbeteren van het paardenwelzijn door het verspreiden van kennis.

3. Resultaten

Het onderzoek naar het informatiezoekgedrag van paardenliefhebbers is gedaan aan de hand van een cluster analyse met SPSS. Deze cluster analyse is gemaakt aan de hand van een aantal stellingen die gesteld waren in de enquête. Dit zijn stellingen die gaan over de relatie met paarden en stellingen die gaan over het welzijn van paarden en de omgang met paarden. Deze stellingen zijn terug te vinden in bijlage 6.1, vragen 13 t/m 30. Uit deze analyse zijn drie groepen (clusters) paardenliefhebbers gekomen, zie bijlagen 6.2 t/m 6.4. Er is een respons van 97 paardenliefhebbers.

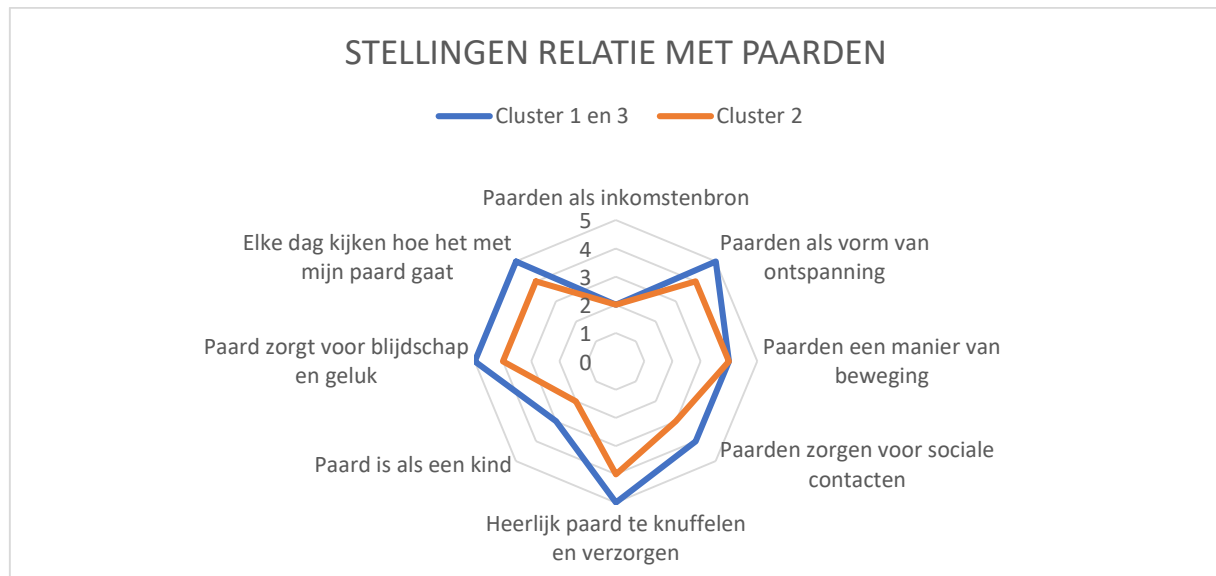
3.1 Kenmerken paardenliefhebber 2020

De paardenliefhebbers konden worden onderverdeeld in drie clusters. Cluster 1 had 50 respondenten, cluster 2 had 24 respondenten en cluster 3 had 23 respondenten. Er is gekozen voor deze clusters aan de hand van de antwoorden die de respondenten hebben gegeven.

Om een goed beeld te krijgen van de band die paardenliefhebbers met hun paard hebben, zijn er een aantal stellingen opgesteld waarin de paardenliefhebber kan aangeven in hoeverre dit bij hun past. Figuur 1 geeft een mooi beeld weer van alle antwoorden op de stellingen over de relatie met paarden. Dit zijn de vragen 13 t/m 20 die zijn terug te vinden in bijlage 6.1. Cluster 1 en 3 hebben dezelfde mening, waardoor in figuur 1 maar 2 lijnen te zien zijn.

Een deel van de paardenliefhebbers zijn gedeeltelijk of volledig afhankelijk van de inkomsten van de paarden, maar voor een groot deel van deze paardenliefhebbers is dit niet het geval. Voor alle drie de groepen paardenliefhebbers dragen paarden bij een vorm van beweging voor de ruiter. Ook wordt aangegeven dat paarden zeker een zorgen voor een vorm van ontspanning, maar dit geldt meer voor cluster 1 en 3, dan voor cluster 2.

Respondenten uit cluster 2 geven aan dat paarden voor hun niet bijdragen de sociale contacten die zij opdoen door de paarden, dit geldt wel voor de respondenten uit cluster 1 en 3. Mogelijk komt dit door het werk wat zij doen in de Hippische sector, of door het trainen van paarden voor anderen. Ook hechten respondenten uit cluster 2 iets minder aan het knuffelen en verzorgen van paarden, maar alsnog geven ook zij aan dat dit erg belangrijk is voor hun. Waar de respondenten uit cluster 2 wel erg duidelijk in zijn, is dat paarden niet als kinderen zijn voor hun. De respondenten uit cluster 1 en 3 zijn hierin neutraal. De respondenten uit cluster 1 en 3 halen erg veel voldoening uit de paarden en dit geeft hun dan ook blijdschap en geluk, de respondenten uit cluster 2 zijn het hier ook mee eens. Voor de respondenten uit cluster 2 geldt alleen dat zijn hiermee net een stapje minder mee eens waren dan de respondenten uit cluster 1 en 3. Waarschijnlijk willen behoorlijk veel paardenliefhebbers het liefst elke dag naar zijn/haar paard gaan, dit is ook terug te zien in figuur 1.

Figuur 1 Stellingen over de relatie met paarden

Vervolgens zijn er ook een aantal stellingen opgesteld om te beoordelen hoe paardenliefhebbers anno 2020 omgaan met het paardenwelzijn en hoe de dagelijkse omgang met het paard is. Deze stellingen waren vraag 21 t/m 30, te vinden in bijlage 6.1. Zoals te zien is in figuur 2 zitten er in deze stellingen meer verschillen tussen de drie clusters. Een belangrijk punt van het paardenwelzijn is dat paarden contact hebben met soortgenoten. Zowel de respondenten uit cluster 1 en de respondenten uit cluster 3 zijn het hier zeer mee eens. De respondenten uit cluster 2 zijn het hier mee eens. Ze delen dus kortom dezelfde mening, maar de respondenten uit cluster 1 en 3 vinden dit net wat belangrijker. Alle drie de groepen vinden het heel erg belangrijk dat zijn/haar paard gezond is. Daarentegen zijn de meningen wel iets anders wanneer het op voeding uitkomt. De hele dag door ruwvoer tot beschikking van het paard is volgens de respondenten uit cluster 3 erg belangrijk. De respondenten van cluster 1 en 2 delen deze mening iets minder. Wat de respondenten uit cluster 1 belangrijker vinden dan de respondenten uit de andere clusters, is de glanzende vacht van het paard. Ook vinden de respondenten uit cluster 1 het belangrijk om dagelijks zijn/haar paard te borstelen. De andere twee clusters zijn hierin neutraal en vinden het niet noodzakelijk om dagelijks het paard te poetsen. Wat ze dan wel weer belangrijk vinden is dat het paard blij is en er vrolijk uitziet met de oortjes naar voren, de respondenten uit cluster 1 benadrukt dit nog net wat extra. Vervolgens komen we op de dagelijkse vrije beweging wat natuurlijk een belangrijk onderdeel is van een goed paardenwelzijn. De meningen zijn hierover unaniem, dit is erg belangrijk voor het paard. De mening verandert echter een beetje wanneer we overgaan op het dagelijks geven van krachtvoer. De respondenten uit cluster 3 zijn het hier zeker mee oneens, terwijl de respondenten uit de andere twee clusters eigenlijk wel vinden dat een paard dagelijks krachtvoer moet hebben. Wanneer we overgaan naar dagelijkse supplementen zien we terug in figuur 2 dat de respondenten uit het derde cluster dit ook niet nodig vinden, maar de respondenten uit cluster 2 vinden dit ook niet noodzakelijk. Ook hier kijkt de respondenten uit cluster 1 iets anders tegenaan. Ook zijn zij is erg neutraal in het gebruik van voedingssupplementen. Het mag dagelijks, maar dit hoeft niet. De laatste stelling gaat over goede prestaties op trainingen en wedstrijden. De respondenten uit het derde cluster vindt dit totaal niet belangrijk, de respondenten uit het tweede cluster is

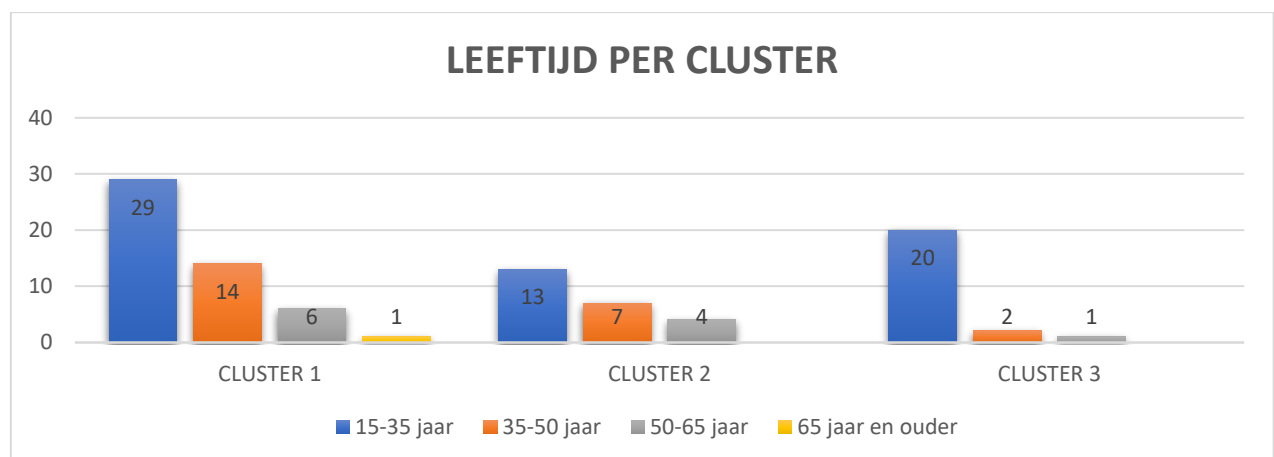
vrijwel neutraal. Echter is dit voor de respondenten uit cluster 1 belangrijk en zij hechten hier waarde aan.

Uit figuur 2 is dan ook af te lezen dat de respondenten uit cluster 1 zich meer hecht aan prestaties en uitstraling, de respondenten uit cluster 3 is erg bezig met welzijn van het paard en hecht minder aan prestaties en uitstraling. De respondenten uit cluster 2 zit hierin een beetje op de lijn van de respondenten uit cluster 3, met soms wat sprongetjes naar de respondenten uit cluster 1 als het gaat over voeding van het paard.

Figuur 2 Stellingen over het paardenwelzijn en de omgang met paarden

Van alle respondenten is 94,8% van alle paardenliefhebbers vrouw. In cluster 1 zitten de meeste jonge mensen, ook heeft cluster 1 de grootste groep respondenten die tussen de 15-35 jaar oud zijn. Opvallend is dat cluster 1 ook het cluster is waar de meeste ouderen te vinden zijn, zie figuur 3 Cluster 2 bestaat nog steeds voornamelijk uit jonge mensen, maar ook hier zijn 7 respondenten tussen de 15-35 jaar oud. Ook zijn er nog een aantal paardenliefhebbers in cluster 2 die tussen de 50-65 jaar oud zijn. Cluster 3 is bestaat haast alleen uit jonge mensen, 20 van de 23 respondenten zijn tussen de 15-35 jaar oud. In figuur 3 zijn de leeftijden weergegeven in aantallen paardenliefhebbers.

Figuur 3 Leeftijd per cluster

49,5% van de respondenten heeft een hippische opleiding gedaan. Van de respondenten uit cluster 1 heeft 52% een hippische opleiding gedaan. De respondenten uit cluster 1 zijn voor 30% gedeeltelijk of volledig afhankelijk van de inkomsten die ze krijgen door werk in de paardensector. 22% van respondenten uit cluster 1 is instructeur en geeft les, zowel privélessen als groepslessen op een manege of rijvereniging. De respondenten uit cluster 1 zijn in aanraking gekomen met paarden via familie of vrienden (52%), maar ook een grote groep is begonnen op een manege (36%).

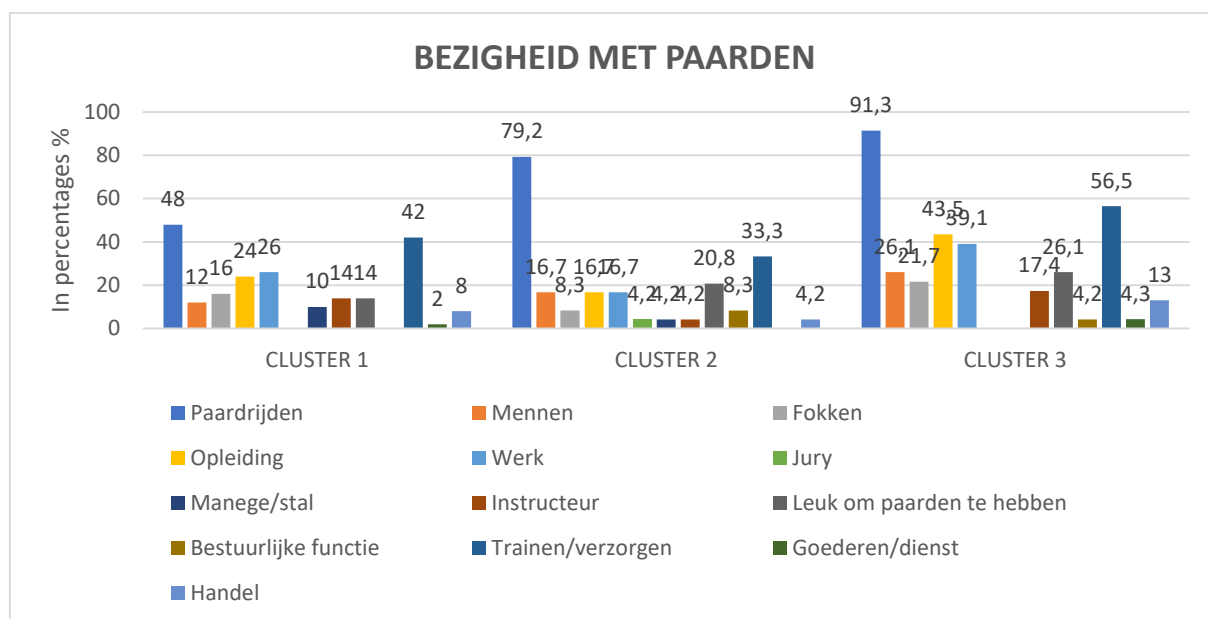
70,8% van de respondenten uit cluster 2 heeft geen hippische opleiding afgerond. De respondenten uit cluster 2 zijn vaker een man, ook zijn zij niet afhankelijk van het inkomen uit de paardensector. De respondenten uit cluster 2 zijn vaker te vinden in een bestuurlijke functie (8,3%). Geen enkele respondent uit cluster 2 is voor het eerst in aanraking is gekomen met paarden vanuit huis. De meesten zijn begonnen dankzij familie of vrienden (75%), anderen zijn begonnen op de manege (25%).

Van de respondenten uit cluster 3 heeft 65% een hippische opleiding afgerond. 47,8% van de respondenten uit cluster 3 geeft aan gedeeltelijk of volledig afhankelijk te zijn van het inkomen uit de paardensector. Deze respondenten hebben vaker een hoge opleiding zoals Hbo of universiteit afgerond (39%). Cluster 3 is voor het eerst in aanraking gekomen met paarden door vrienden of familie (60,8%), slechts een klein percentage heeft dit meegekregen vanuit huis (4,3%).

Alle paardenliefhebbers zijn anders bezig met paarden. Zo heeft de één de hobby om paard te rijden, de ander ment liever. Sommige paardenliefhebbers vinden het alleen leuk om paarden te hebben. 85% van de respondenten rijdt paard en 51,5% van de respondenten traint paarden. De respondenten uit cluster 1 zijn voornamelijk bezig met paarden door middel van paardrijden. Daarnaast zijn zij veel bezig met paarden op het werk, volgen zij vaak een hippische opleiding en ze vinden het leuk om te fokken.

De respondenten uit cluster 2 zijn rijden vaak paard (79,2%), daarnaast trainen/verzorgen zij paarden voor anderen. Ook vinden ze het erg leuk om paarden te hebben, zijn zij vaker te vinden in een bestuurlijke functie en zijn zij de enige respondenten die jury zijn.

Cluster 3 geeft weer dat zij erg veel paardrijden (91,3%) en ook meer dan de helft van deze respondenten traint/verzorgd paarden voor anderen. Ze hebben over het algemeen vaak een hippische opleiding afgerond en zijn ook vaak werkzaam in de Hippische sector. Zie figuur 4.

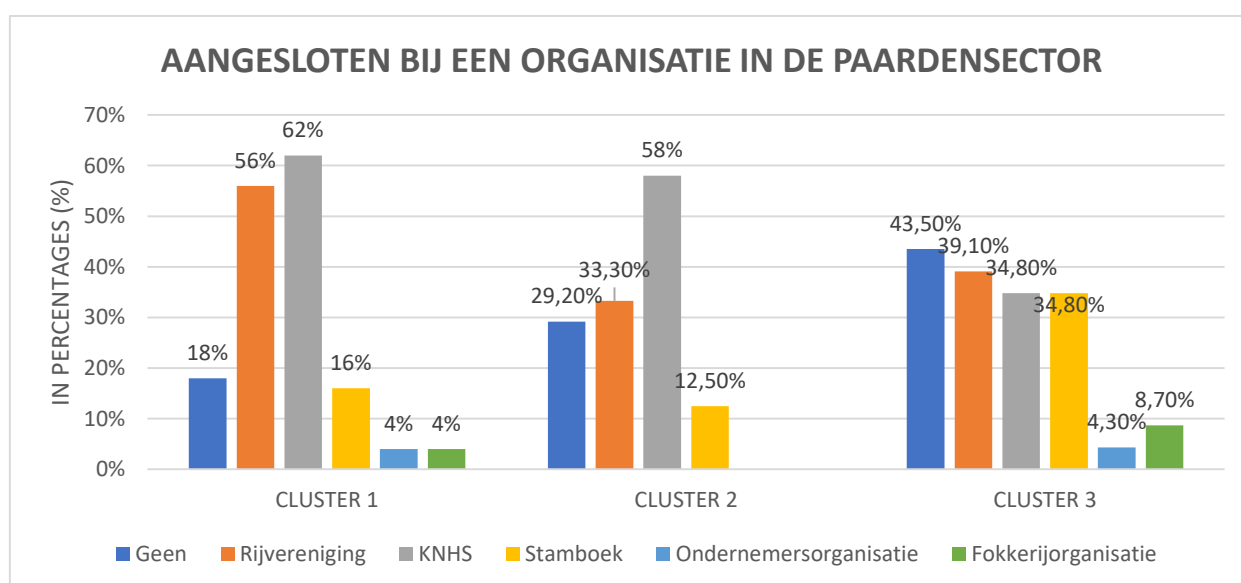

Figuur 4 Bezigheid met paarden

73,2% van de respondenten is aangesloten bij een organisatie in de paardensector. 46,4% is aangesloten bij een rijvereniging en 54,6% van de respondenten is aangesloten bij de KNHS. Zoals in figuur 5 te zien zijn de respondenten van cluster 1 voornamelijk aangesloten bij de KNHS en bij een rijvereniging. Een kleiner deel van cluster 1 is ook nog aangesloten bij een stamboek en fokkerijorganisatie.

De respondenten uit cluster 2 zijn het vaakst aangesloten bij de KNHS, wel zijn zij minder vaak aangesloten bij een rijvereniging dan cluster 1. Bij cluster 2 is terug te zien dat al een groter deel niet is aangesloten bij een organisatie in de paardensector. Ook is 12,5% aangesloten bij een stamboek.

De respondenten uit cluster 3 zijn het vaakst niet aangesloten bij een organisatie in de paardensector. Wel zijn ook zij vaak aangesloten bij een rijvereniging of bij de KNHS. Daarnaast is cluster 3 de groep die het vaakst is aangesloten bij een stamboek.

Figuur 5 Aangesloten bij organisatie in de paardensector

85% van de respondenten geeft aan geen instructeur te zijn, 11,3% van de respondenten geeft privéles, 3,7% geeft groepsles.

Een klein deel van de respondenten uit cluster 1 geven les op een manege (6%).

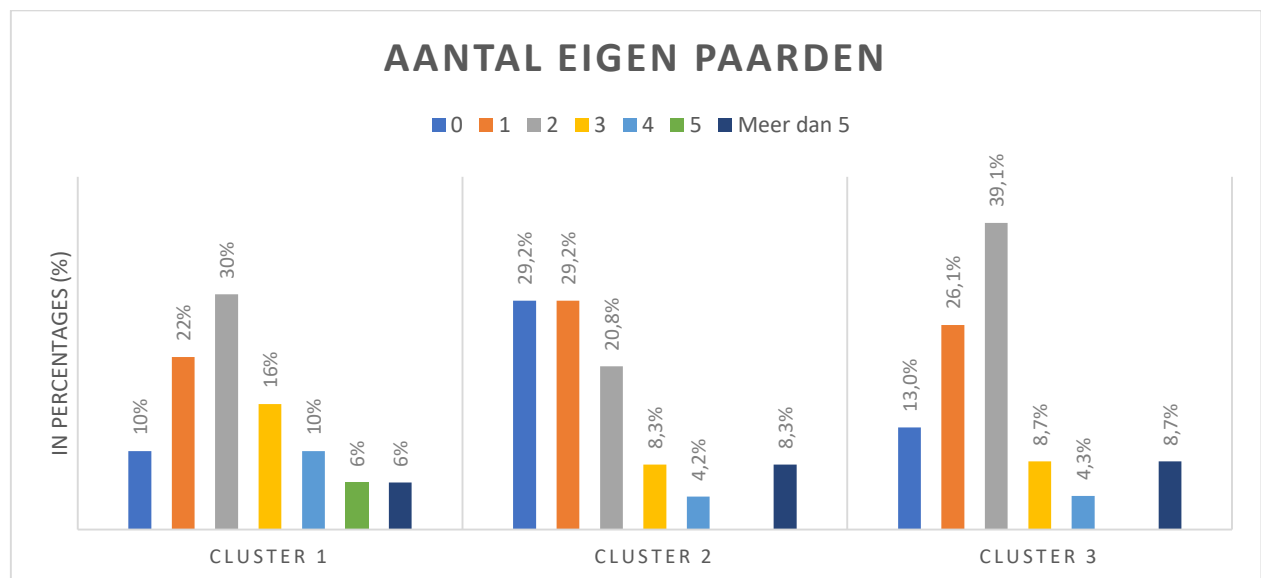
Respondenten uit cluster 2 zijn vrijwel geen instructeurs, slechts 4,2% geeft privéles.

De respondenten uit cluster 3 geven soms privéles (13%) of groepsles op een manege (4,3%).

29% van de respondenten heeft 2 eigen paarden, 24% heeft 1 eigen paard en 17% heeft geen eigen paard. De respondenten uit cluster 1 hebben vaak meer dan 1 paard. 68% van de respondenten uit cluster 1 heeft meer dan 1 paard, waarvan zelfs 8,3% meer dan 5 paarden heeft. Zie hiervoor figuur 6.

De respondenten uit cluster 2 hebben vaak geen eigen paard of ze hebben 1 eigen paard. Er is ook nog een aardig percentage respondenten uit cluster 2 die aangeven 2 eigen paarden te hebben. Maar een klein deel van cluster 2 bezit over meer dan 2 eigen paarden.

De respondenten uit cluster 3 hebben vaak meerdere paarden. Slechts 13% heeft geen eigen paard. Het grootste aantal van de respondenten uit dit cluster heeft 2 eigen paarden, gevolgd door een aardige groep die aangeeft 1 eigen paard te hebben, zie figuur 6.

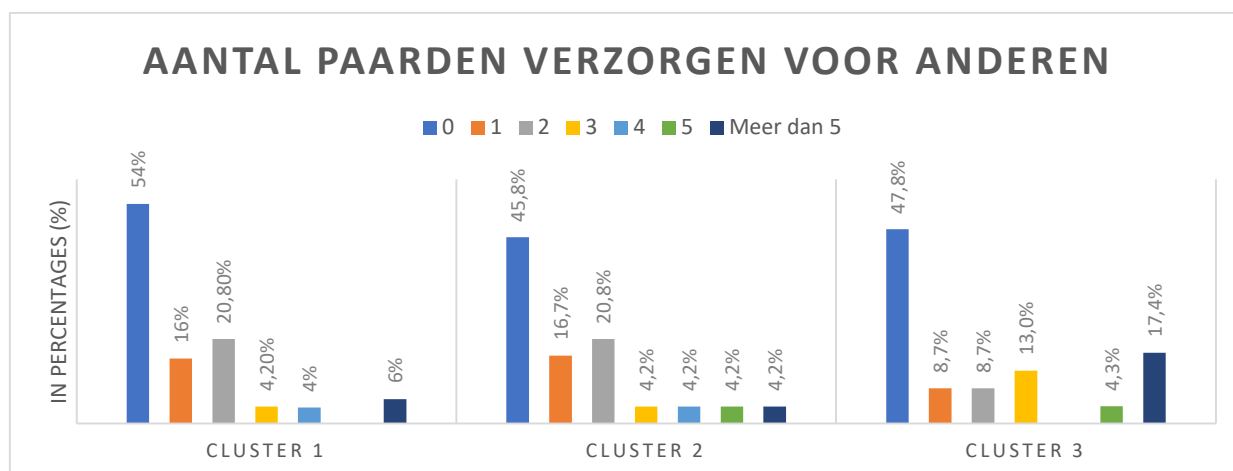
Figuur 6 Aantal eigen paarden

32% van de respondenten verzorgd geen paarden voor anderen. 14,4% verzorgd 1 paard voor iemand anders en 9,3% verzorgd 2 paarden voor anderen.

Meer dan de helft van de respondenten uit cluster 1 verzorgen geen paarden voor anderen. Er zijn er ook een aantal die 1 paard voor een ander verzorgd (16%) en een iets grotere groep verzorgd 2 paarden voor iemand anders. 26% verzorgd meer dan 2 paarden voor anderen.

De respondenten uit cluster 2 verzorgen ook meestal geen paard voor iemand anders. Ook hierbij zijn er een aantal die 1 of 2 paarden verzorgen, slechts een klein percentage verzorgen meer dan 2 paarden. Zie hiervoor figuur 7.

Bijna de helft van de respondenten uit cluster 3 verzorgd geen paarden voor anderen. Toch is dit cluster wel het cluster die vaak (17,4%) meer dan 5 paarden verzorgd voor anderen. Over het algemeen is cluster 3 het cluster die de meeste paarden verzorgd voor anderen, zoals te zien is in figuur 7.

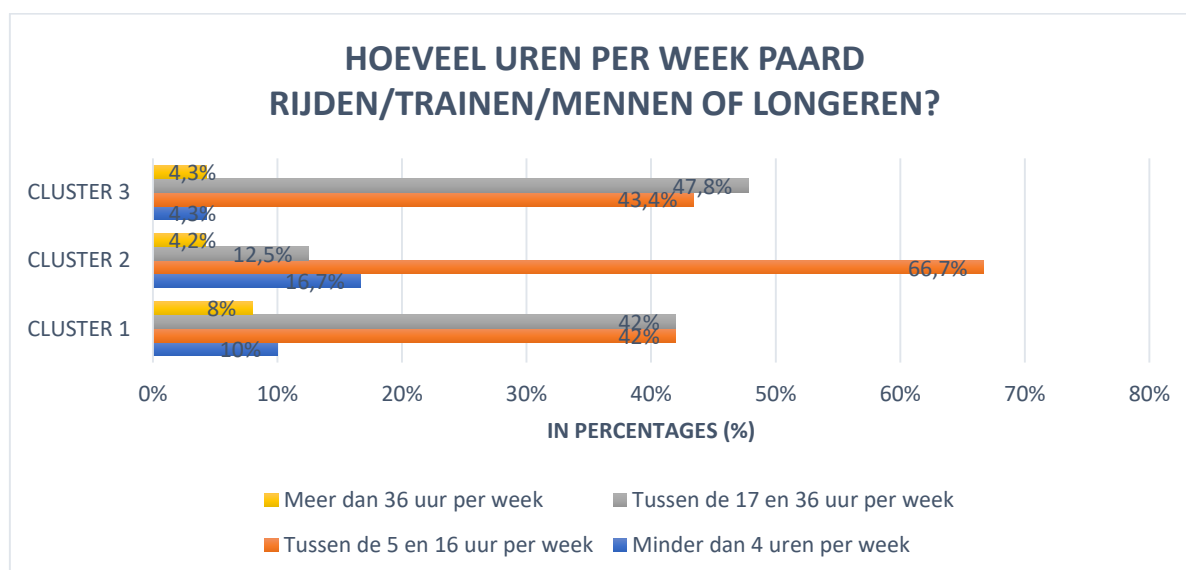
Figuur 7 Aantal paarden verzorgen voor anderen

48% van de respondenten besteed tussen de 5 en 16 uur per week aan het trainen/verzorgen/mennen of rijden van paarden. 36% besteed hieraan tussen de 17 en 36 uur per week. Slechts 10% besteed minder dan 4 uur per week aan het trainen/verzorgen/mennen of rijden van paarden en 6% zelfs meer dan 36 uur per week.

Respondenten uit cluster 1 zijn over het algemeen tussen de 5 en 16 uur per week of tussen de 17 en 36 uur per week bezig met het trainen/verzorgen/mennen of rijden van paarden. Slechts een klein percentage besteed hier minder of meer uren per week aan.

Meer dan de helft van de respondenten uit cluster 2 besteden tussen de 5 en 16 uur per week aan het trainen/verzorgen/mennen of rijden van het paard. Daarna is er nog een groep die minder dan 4 uur per week aan het trainen/verzorgen/mennen of rijden besteed. Een aantal geeft ook aan meer dan 17 uur bezig te zijn met het trainen/verzorgen/mennen of rijden, zie figuur 8.

De respondenten uit cluster 3 besteden het vaakst tussen de 17 en 36 uur per week aan het trainen/verzorgen/mennen of rijden van paarden. Ook een grote groep besteed hier tussen de 5 en 16 uur per week aan. Maar een klein aantal van deze respondenten besteed minder dan 4 uur per week of meer dan 36 uur per week aan het trainen/verzorgen/mennen of rijden van paarden, zie figuur 8.

Figuur 8 Hoeveel uren per week bezig met paarden verzorgen of rijden/mennen/trainen, weergegeven in percentages %

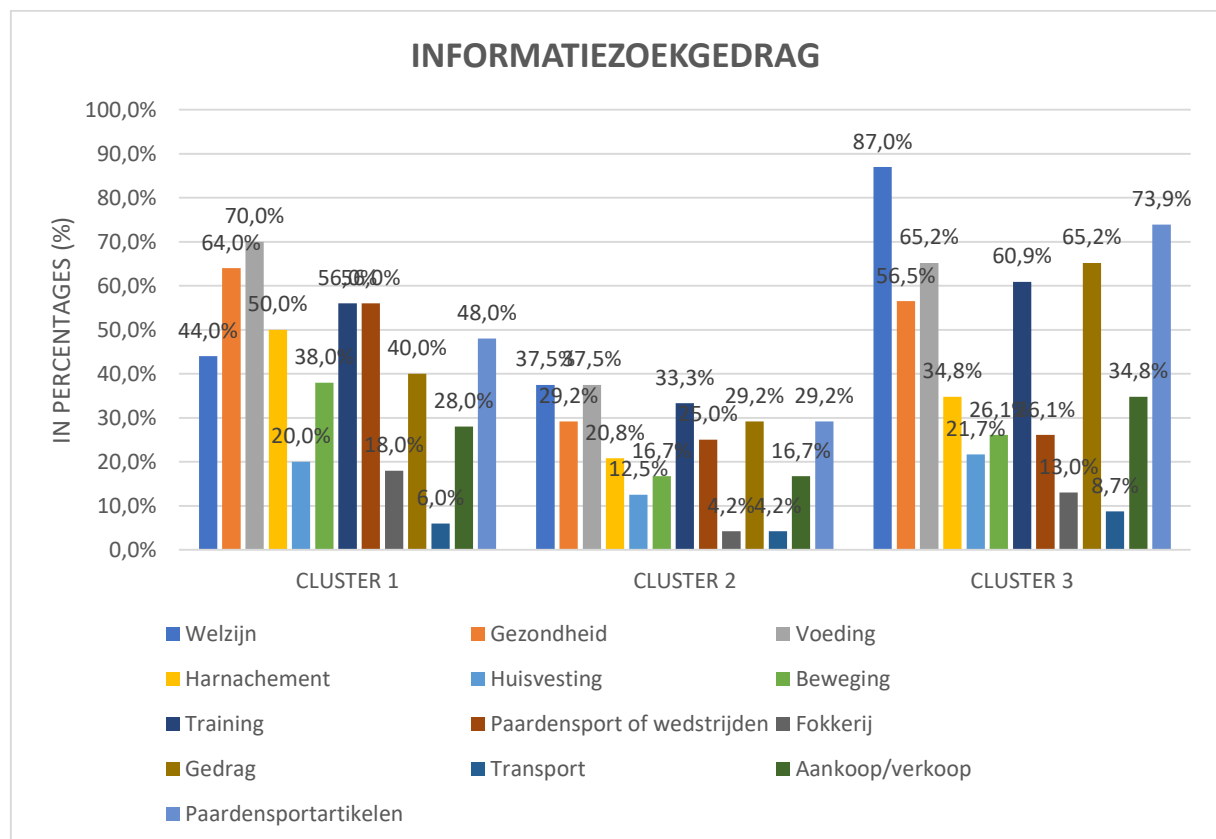
3.2 Informatiezoekgedrag paardenliefhebber

60,8% van de respondenten zoekt informatie op over voeding, 41,2% zoekt informatie over de training van paarden of over de gezondheid van paarden. 52,6% van de respondenten zoekt informatie over het paardenwelzijn en 49,5% zoekt informatie over paardensportartikelen op. Met maar 6,2% wordt er het minst opgezocht over het transport van paarden.

De respondenten uit cluster 1 zoeken voornamelijk veel informatie op over voeding van paarden, de gezondheid van paarden, training en wedstrijden. Ook zoeken de respondenten uit cluster 1 nog geregeld wat informatie over paardensportartikelen. De helft van de respondenten uit cluster 1 zoekt naar informatie over het harnachement, dit is hoog in vergelijking met respondenten uit cluster 2 en 3. Zie hiervoor figuur 9.

Respondenten uit cluster 2 zoeken het meest informatie op over het paardenwelzijn en de voeding voor paarden. Daarnaast zoeken de respondenten uit cluster 2 ook informatie op over de training van paarden, het gedrag van het paard en paardensportartikelen.

Respondenten uit het derde cluster zoeken voornamelijk informatie op over het paardenwelzijn. Dit wordt zoals in figuur 9 te zien is erg veel opgezocht. Ten tweede zoeken zij voornamelijk informatie over paardensportartikelen. Wat erg hoog is in vergelijking met de andere twee clusters is het informatiezoekgedrag naar het gedrag van het paard. Ook zoeken zij veel informatie over voeding voor paarden, training en gezondheid van het paard. In vergelijking met andere clusters zoeken zij gemiddeld meer informatie over de aankoop of verkoop van paarden en het transport van paarden. Zie figuur 9.

Figuur 9 Welke informatie zoekt een paardenliefhebber anno 2020 op?

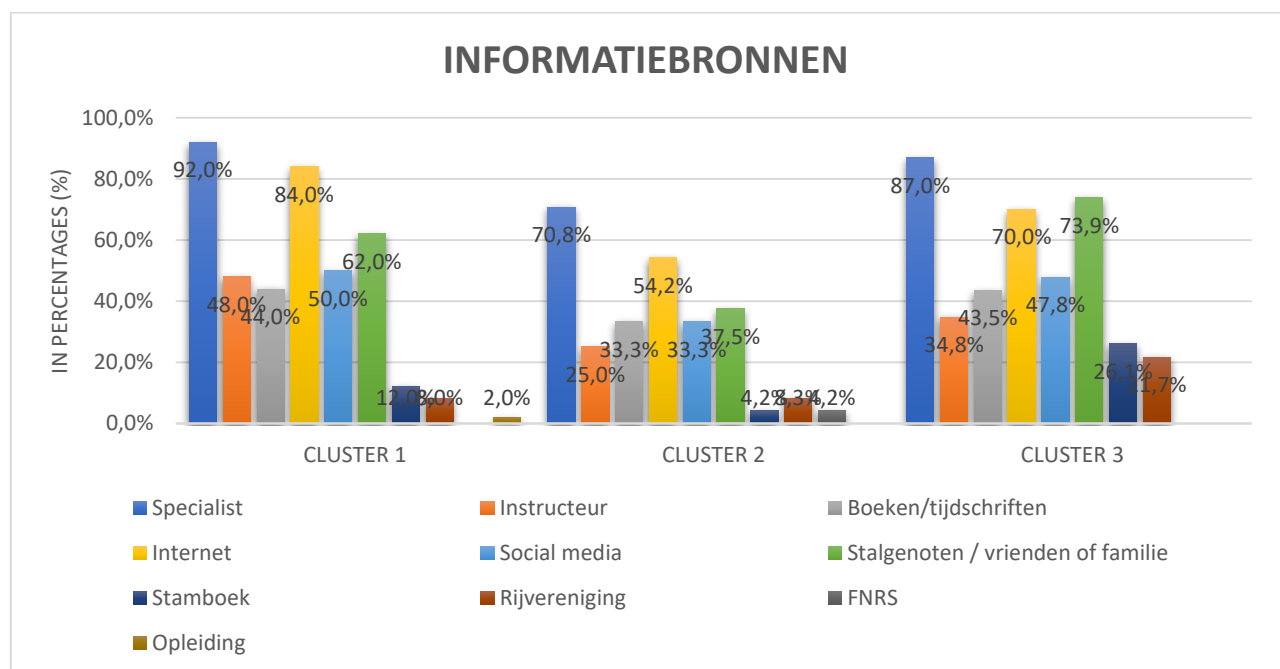
3.3 Informatiebronnen paardenliefhebber

85,6% van de respondenten gebruikt een specialist als informatiebron. Dit kan bijvoorbeeld een dierenarts of hoefsmid zijn. 77,3% van de respondenten zoekt informatie op internet en 58,8% vraagt om informatie bij familie, vrienden of stalgenoten. 45,4% van de respondenten maakt gebruik van social media om aan informatie te komen en 41,2% komt aan informatie door het lezen van boeken of tijdschriften.

92% van de respondenten uit cluster 1 vragen een specialist om informatie wanneer zij iets willen weten, gevolgd door het opzoeken op internet en het navragen bij stalgenoten, vrienden of familie. Ook vraagt de respondent uit cluster 1 geregeld naar informatie bij zijn of haar instructeur. 50% gebruikt social media om informatie te vinden en een iets kleinere groep leest boeken of tijdschriften.

Respondenten uit cluster 2 vraagt het vaakst om informatie bij een specialist, gevolgd door het navragen bij stalgenoten, familie of vrienden. Social media en boeken en tijdschriften worden iets minder vaak gebruikt, maar nog gebruikt een derde van de respondenten dit om aan informatie te komen. Cluster 2 gebruikt af en toe nog de FNRS om te worden voorzien van informatie, zoals te zien is in figuur 10.

Respondenten uit cluster 3 gebruiken het meest een specialist, stalgenoten, vrienden of familie en internet om zich te voorzien van de juiste informatie. Daarnaast gebruikt bijna de helft ook social media en lezen zij boeken of tijdschriften. Zoals te zien is in figuur 10 vragen zij ook vaker om informatie bij een stamboek of rijvereniging.

Figuur 10 Informatiebronnen van paardenliefhebbers

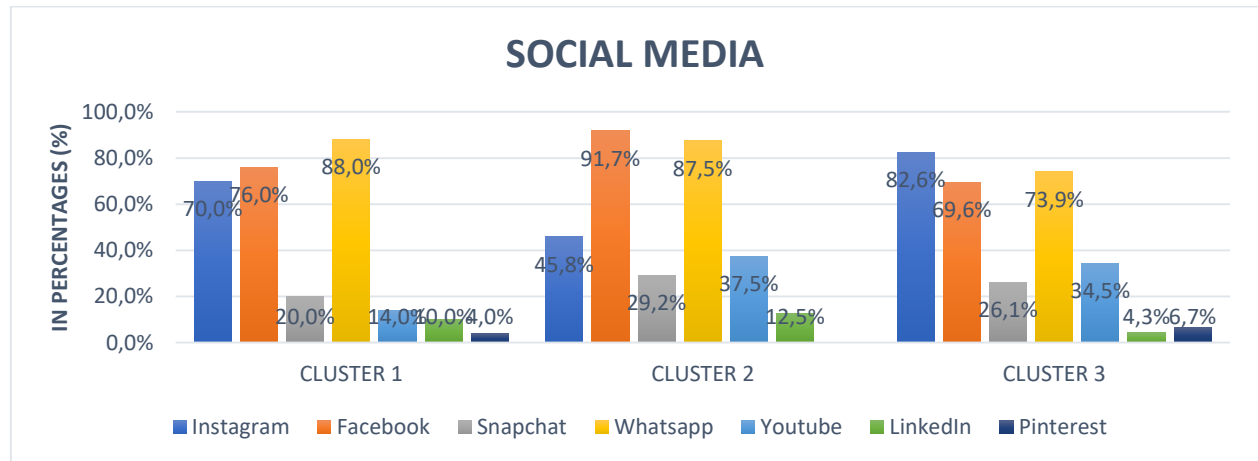
84,5% van de respondenten gebruikt Whatsapp, gevolgd door 78,4% van de respondenten die Facebook gebruikt. 67,0% van de respondenten gebruikt Instagram. 24,7% van de respondenten gebruikt Youtube en 17,1% van de respondenten gebruikt Snapchat. Met 3% wordt Twitter het minst gebruikt.

Respondenten uit cluster 1 gebruiken voornamelijk Whatsapp, gevolgd door Facebook en Instagram. Ze maken weinig gebruik van Snapchat en Youtube.

Respondenten uit cluster 2 gebruiken vaker Facebook, gevolgd door Whatsapp. Net wat minder dan 50% gebruikt Instagram. De respondenten uit cluster 2 gebruiken het vaakst

YouTube van alle respondenten. Cluster 2 maakt het vaakst gebruik van Snapchat en LinkedIn.

Respondenten uit cluster 3 gebruiken het meest Instagram, gevolgd door Whatsapp en ten slotte Facebook. Daarnaast gebruikt iets meer dan een derde regelmatig YouTube. Iets meer dan een vierde maakt gebruik van Snapchat, zie figuur 11.

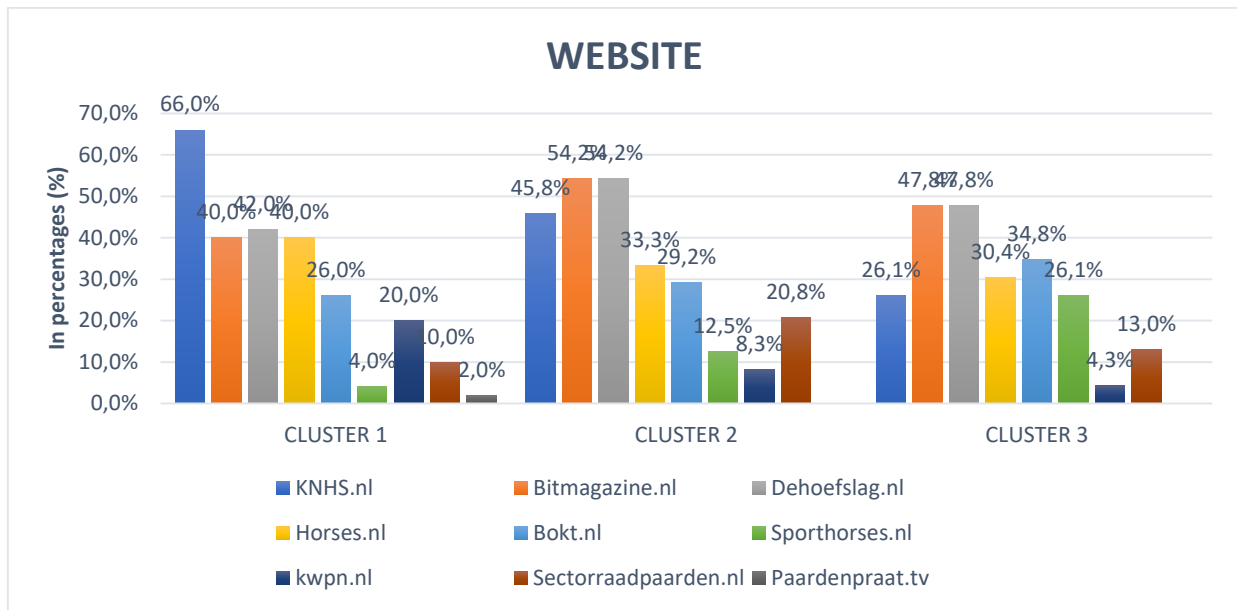

Figuur 11 Social Media gebruik van de paardenliefhebbers anno 2020

56,7% van de respondenten maakt gebruik van de website van de KNHS. 48,5% gebruikt de website van De Hoefslag, gevolgd door 45,4% die de website van het Bit-magazine gebruikt. 36,1% kijkt regelmatig op Horses.nl en 28,9% leest veel op het paardenforum Bokt.nl. Respondenten uit cluster 1 gebruiken de website van de KNHS het vaakst. Ook maken zij over het algemeen veel gebruik van Horses.nl en Dehoefslag.nl, en Bitmagazine.nl. Iets minder vaak lezen zij op het paardenforum Bokt.nl. Met 20% gebruikt cluster 1 wel het vaakst de website van de KWPN.

Respondenten uit cluster 2 maken het meest gebruik van de website van De Hoefslag en het Bit-magazine. Daarnaast gebruikt ook 45,8% de website van de KNHS. Zoals te zien is in figuur 12 gebruikt cluster 2 regelmatig de website van Horses.nl, en Bokt.nl. Cluster 2 maakt het meest gebruik van de website van de sectorraad paarden in vergelijking met de andere clusters.

Respondenten van cluster 3 gebruiken het vaakst de websites van de magazines De Hoefslag en het Bit-magazine. Cluster 3 maakt in vergelijking met de andere clusters het meest gebruik van het paardenforum Bokt.nl. De respondenten van cluster 3 maken ook veel gebruik van Horses.nl en Sporthorses.nl. Sporthorses.nl maken ze in vergelijking met andere clusters het meest gebruik van. Cluster 3 gebruikt de website van de KNHS het minst van de drie clusters.

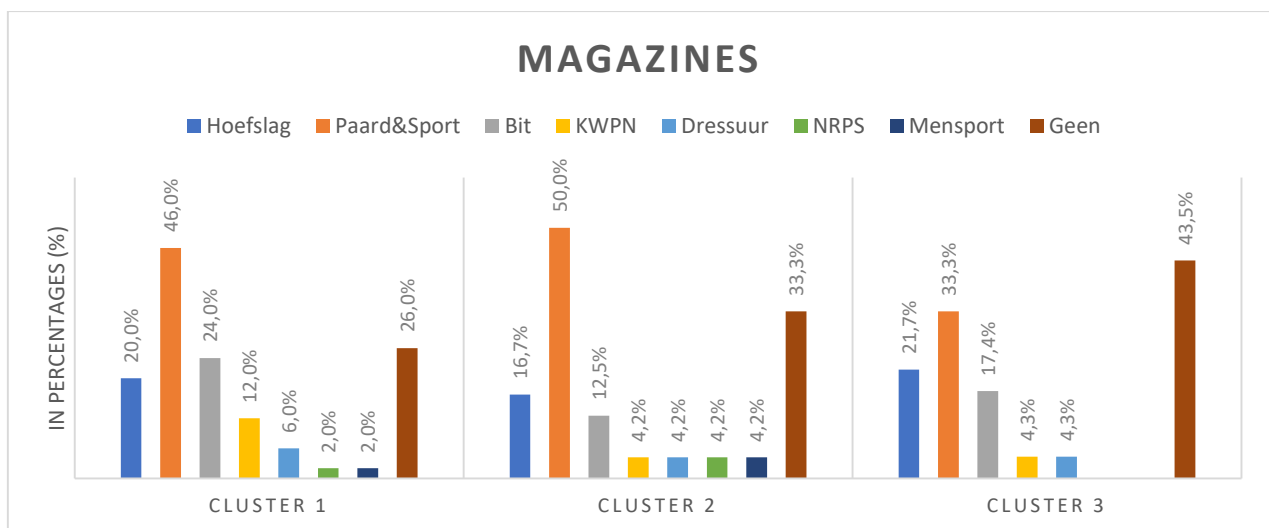
Figuur 12 Welke websites gebruikt de paardenliefhebber anno 2020?

32% van de respondenten lezen het magazine van de KNHS, Paard&Sport. 17% van de respondenten leest De Hoefslag. Gevolgd door het Bit-magazine die door 15% van de respondenten wordt gelezen. Tot slot is er ook een groep respondenten (23%) die geen magazines leest.

Zoals in figuur 13 te zien is lezen de respondenten uit cluster 1 veel uit het Magazine van de KNHS, namelijk het magazine Paard&Sport. Gevolgd door het Bit-magazine. De respondenten uit cluster 1 lezen in vergelijking met de andere clusters het vaakst het magazine van het KWPN.

De helft van de respondenten uit cluster 2 lezen het magazine Paard&Sport. Ook lezen deze respondenten veel uit De Hoefslag en het Bit-magazine. Ten opzichte van de andere clusters lezen een paar respondenten ook het magazine Mensport.

De respondenten uit cluster drie lezen het minst van alle cluster uit het magazine Paard&Sport. Wel lezen ze vaker De Hoefslag en daarnaast lezen ook aardig wat respondenten uit cluster 3 het Bit-magazine. Cluster 3 bestaat uit de meeste respondenten die geen magazine lezen.

Figuur 13 Overzicht magazines van paardenliefhebbers anno 2020 in percentages (%)

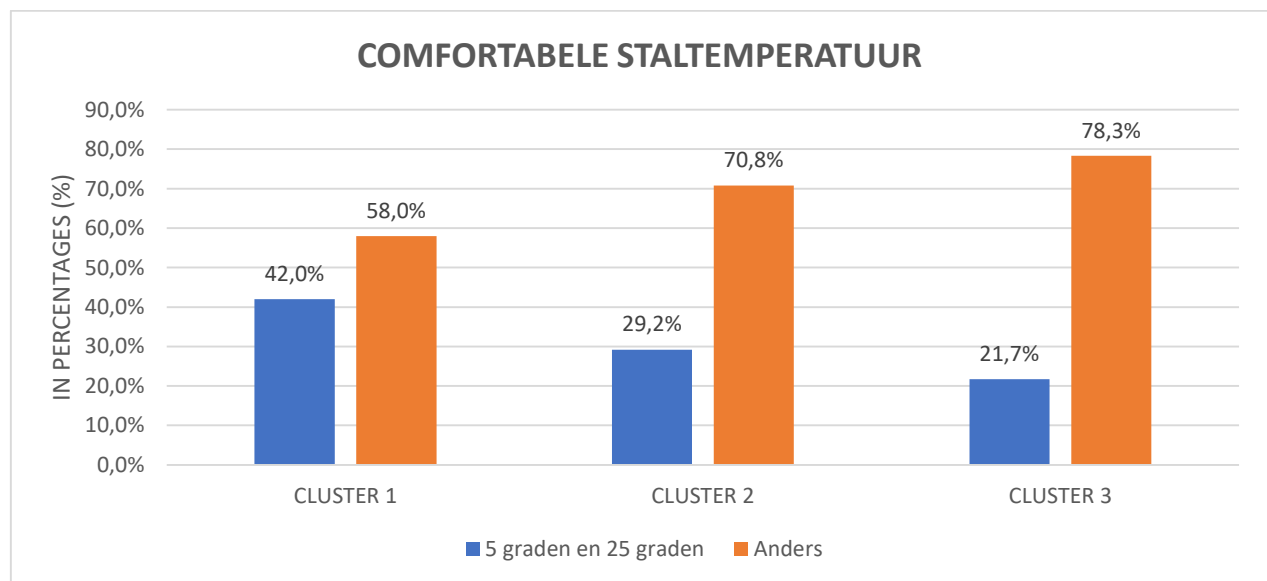
3.4 Welzijnskennis paardenliefhebber

Om inzicht te krijgen in de kennis van de paardenliefhebber anno 2020 zijn er een aantal kennisvragen opgesteld. Om te beginnen is er een vraag gesteld over de comfortabele staltemperatuur van ongeschoren paarden. Een comfortabele staltemperatuur voor een ongeschoren paard ligt tussen de 5 en 25 graden, zie 1.1. 34% van de respondenten heeft dit goed beantwoord.

42% van de respondenten uit cluster 1 hadden het antwoord goed en weten dat een comfortabele staltemperatuur tussen de 5 en 25 graden is voor een ongeschoren paard. Zoals te zien is in figuur 14 zijn zij hierin de grootste groep van de verschillende clusters. Van de overige 58% heeft 50% aangegeven dat een comfortabele temperatuur tussen de 0 en 20 graden ligt. 8% denkt dat paarden een comfortabele staltemperatuur hebben tussen de 10 en 25 graden.

Slechts 29,2% van de respondenten uit cluster 2 hadden het antwoord goed en weten dat paarden een comfortabele staltemperatuur hebben tussen de 5 en 25 graden. Van de overige 70,8% denkt 62,5% dat paarden een comfortabele staltemperatuur hebben tussen de 0 en 20 graden. 16,7% denkt dat paarden een comfortabele staltemperatuur hebben tussen de 10 en 25 graden.

Van de respondenten uit cluster 3 wist maar 21,7% het goede antwoord te geven. Van de 78,3% dacht 69,6% dat paarden een comfortabele staltemperatuur hebben tussen de 0 en 20 graden. 4,3% denkt dat dit is tussen de 10 en 25 graden. Tot slot denkt 4,3% dat de comfortabele staltemperatuur tussen de 15 en 25 graden ligt.

Figuur 14 Comfortabele staltemperatuur ongeschoren paard

Paarden kunnen stereotiep gedrag ontwikkelen en daarom is er onderzoek gedaan naar de kennis van paardenliefhebbers op gebied van stereotiep gedrag. 92,8% van de respondenten weet dat stereotiep gedrag kan ontstaan doordat paarden geen sociaal contact kunnen hebben met soortgenoten.

96% van de respondenten uit cluster 1 heeft aangegeven dat paarden stereotiep gedrag ontwikkelen doordat zij geen contact hebben met soortgenoten. Slechts 2% denkt dat dit komt door onbeperkt ruwvoergif en nog eens 2% denkt dat dit komt door een te hoge temperatuur in de stal.

91,6% van de respondenten uit cluster 2 weet dat paarden stereotiep gedrag ontwikkelen doordat ze geen sociaal contact met soortgenoten kunnen hebben. 8,3% denkt dat paarden stereotiep gedrag ontwikkelen door het hebben van een buitenluik in de stal.

Respondenten uit het derde cluster geven met 87% aan dat paarden stereotiep gedrag ontwikkelen doordat ze geen sociaal contact hebben met soortgenoten. 8,7% denkt dat dit komt door het onbeperkt geven van ruwvoer, en 4,3% denkt dat dit komt door een buitenluik in de stal van het paard.

Om meer inzicht te krijgen in de kennis op gebied van maagzweren is er gekeken wat paardenliefhebbers hiervan weten. Er werd gevraagd hoe paarden de meeste kans hebben op het krijgen van maagzweren. Paarden hebben een grote kans op het krijgen van maagzweren door het voeren van weinig ruwvoer, maar veel krachtvoer. 85,6% van de respondenten weet dat paarden hier het meeste kans op hebben.

De respondenten uit het eerste cluster wisten voor 86% dat paarden kans hebben op maagzweren wanneer zij weinig ruwvoer krijgen, maar wel veel krachtvoer. 12% geeft aan te denken dat dit komt doordat paarden in een strobox staan, en de overige 2% denkt dat dit komt doordat het paard 24/7 buiten staat.

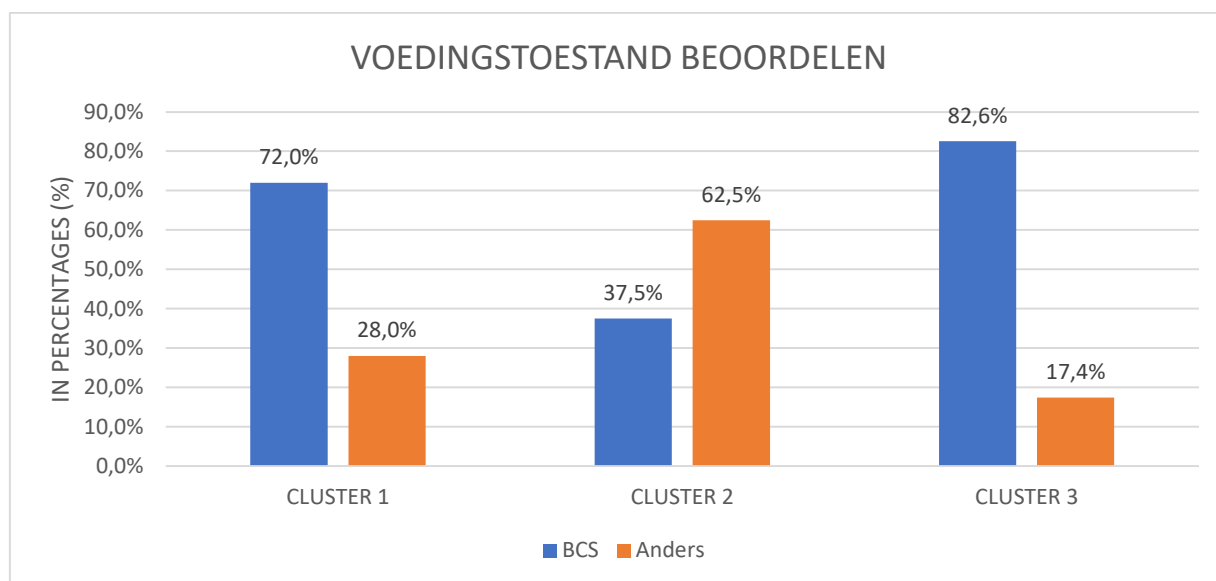
83,3% van de respondenten uit cluster 2 heeft de vraag goed beantwoord. 16,7% denkt echter dat paarden stereotiep gedrag ontwikkelen doordat het paard in een strobox staat. Met 87% zijn de respondenten van cluster 3 de grootste groep die weet dat paarden stereotiep gedrag ontwikkelen wanneer zij geen sociaal contact hebben met soortgenoten. 13% denk dat dit komt door stro in de paardenbox.

Vervolgens is er ook gekeken naar de voedingstoestand van een paard. Om te kijken hoe paardenliefhebbers dit zouden beoordelen hebben wij een vraag opgesteld met resultaten die te zien zijn in figuur 15. Om de voedingstoestand van een paard te beoordelen kan er het beste gebruik worden gemaakt van de Body Condition Score (BCS). 66,0% van de respondenten maakt gebruik van de BCS en weet deze vraag goed te beantwoorden. 30,9% van de respondenten denkt dat de voedingstoestand het best kan worden beoordeeld door het eetgedrag te observeren.

72,0% van de respondenten uit cluster 1 weet de vraag goed te beoordelen en weet dat de voedingstoestand van een paard het beste kan worden beoordeeld aan de hand van de BCS. 28,0% denkt echter dat dit op een andere manier beter is. Van deze 28% denkt 24% dat het eetgedrag geobserveerd moet worden, de overige 4% zou het paard wegen of een bloedmonster afnemen.

Zoals te zien is in figuur 15 heeft meer dan de helft van de respondenten uit cluster twee het antwoord fout. Slechts 37,5% gebruikt de BCS om de voedingstoestand van zijn paard te beoordelen. 58,3% gaat het eetgedrag van het paard observeren en de overige 4,2% gaat het paard wegen.

82,6% van de respondenten uit cluster 3 weet dat je een voedingstoestand van een paard het beste kan beoordelen door de BCS. Slechts 17,4% zou dit anders doen, namelijk door middel van het observeren van het eetgedrag van het paard.

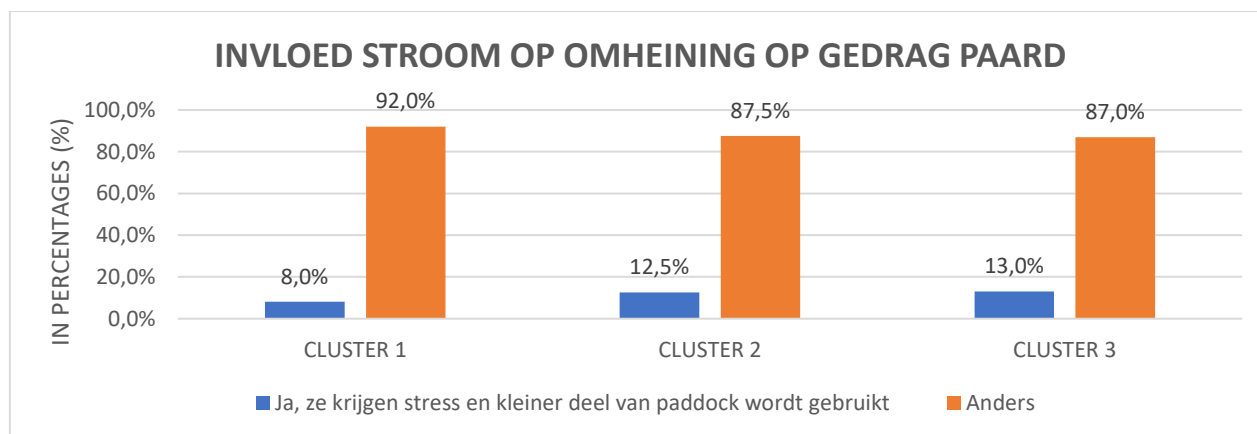
Figuur 15 Voedingstoestand van een paard beoordelen

Om de kennis op gebied van het gedrag van het paard te kunnen peilen is gevraagd of stroom op een omheining van een paddock invloed heeft op het gedrag van een paard. Dit heeft zeker invloed op het gedrag van het paard. Het paard krijgt stress door de stroom op de omheining en hierdoor gaan ze een kleiner deel van de paddock gebruiken. Slechts 10,3% van de respondenten wist dit en heeft deze vraag goed beantwoord.

Slechts 8% van de respondenten van cluster 1 weet de vraag goed te beantwoorden. 60% van de respondenten uit cluster 1 denkt dat stroom op de omheining van een paddock geen invloed heeft op het gedrag van een paard. 30% weet niet of het invloed heeft.

12,5% van de respondenten van de respondenten uit cluster 2 weet de vraag goed te beantwoorden en weet dat paarden een kleiner deel van de paddock gebruiken door de stress. 70,8% denkt dat stroom op de omheining van een paddock geen invloed heeft op het gedrag. 16,7% zegt het niet te weten.

Tot slot heeft cluster 3 van de respondenten het vaakst de vraag goed beantwoord (13,0%). Zie figuur 16. 56,5% denkt dat stroom op de omheining geen invloed heeft op het gedrag van het paard. Een klein aantal (4,3%) denkt dat de eetgewoontes van het paard worden beïnvloed en 26,1% weet niet wat de invloed is van stroom op de omheining.

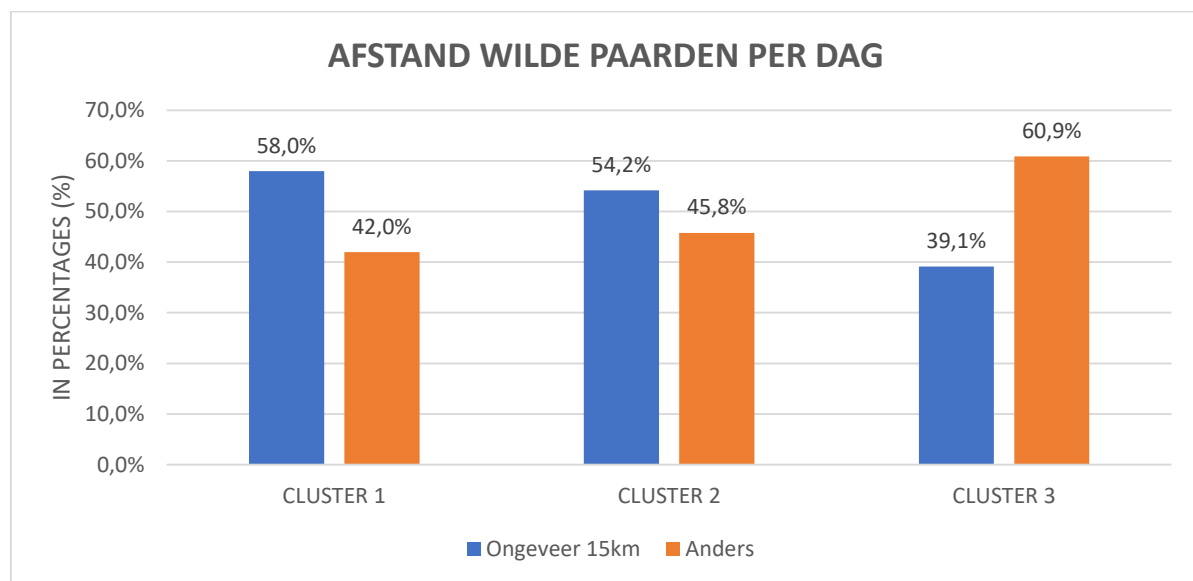
Figuur 16 Heeft stroom op de omheining invloed op het gedrag van het paard?

52,6% van de respondenten wisten de vraag hoeveel kilometer paarden in het wild per dag afleveren goed te beantwoorden. Een paard legt in het wild ongeveer 15,9km per dag af, zie figuur 17. 9,3% van de respondenten denken dat paarden in het wild ongeveer 10 km per dag afleggen. 38,1% van de respondenten denkt dat paarden in het wild ongeveer 20km per dag afleggen.

58% van de respondenten uit cluster 1 heeft de vraag over de afstand die paarden in het wild afleggen op 1 dag, namelijk ongeveer 15 km, goed beantwoord. Hiermee is dit de grootste groep respondenten die deze kennis heeft. 34% denkt dat paarden ongeveer 20km per dag afleggen en de laatste 8% denkt dat wilde paarden minder dan 10km afleggen per dag.

54,2% van de respondenten uit cluster 2 weet dat paarden ongeveer 15 km per dag afleggen. 16,7% denkt dat dit echter ongeveer 10km is per dag. De overige 29,2% denkt dat paarden ongeveer 20km per dag afleggen in het wild.

Meer dan de helft (60,9%) van de respondenten uit cluster 3 heeft geen goed antwoord gegeven op de vraag welke afstand paarden afleggen in het wild. Zie hiervoor figuur 17. 39,1% weet de vraag dat paarden ongeveer 15km per dag afleggen in het wild wel goed te beantwoorden. De meeste respondenten (56,5%) uit cluster 3 denken dat paarden ongeveer 20km per dag afleggen.

Figuur 17 Afstand die wilde paarden per dag afleggen

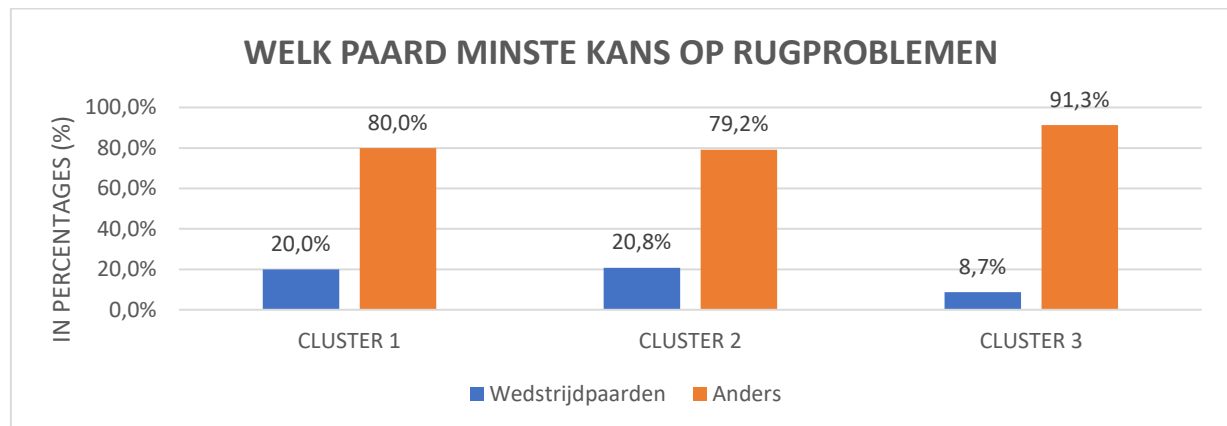
In het onderzoek is gekeken naar de kennis die de respondenten hebben op gebied van rugproblemen bij paarden. Hierbij is gevraagd welk paard het minst kans heeft op het krijgen van rugproblemen. De keuze was tussen fokmerries, recreatiepaarden, wedstrijdpaarden en manegepaarden. 17,5% van de respondenten wist het goede antwoord, wedstrijdpaarden hebben namelijk het minst kans op het krijgen van rugproblemen.

20% van de respondenten uit cluster 1 weet dat wedstrijdpaarden de minste kans hebben op het krijgen van rugproblemen. Zoals in figuur 18 te zien is denkt 80% daar anders over. 44% van de respondenten uit cluster 1 denkt dat fokmerries de minste kans hebben op het ontwikkelen van rugproblemen. 32% denkt dat dit het geval is bij recreatiepaarden en 2% denkt dat manegepaarden de minste kans hebben op het krijgen van rugproblemen.

Respondenten uit cluster 2 wisten met 20,8% het vaakst dat wedstrijdpaarden de minste kans hebben op het krijgen van rugproblemen. 29,2% van de respondenten uit cluster 2

denkt dat dit geldt voor de fokmerrie en 50% denkt dat recreatiepaarden het minste kans hebben op rugproblemen.

Slechts 8,7% van de respondenten uit cluster 3 wisten de vraag over rugproblemen bij het paard goed te beantwoorden. Hiermee zijn de kleinste groep, zie figuur 18. 39,1% van de respondenten uit cluster 3 denken dat fokmerries de minste kans hebben op het ontwikkelen van rugproblemen. Met 52,2% denkt iets meer dat recreatiepaarden het minst kans hebben op rugproblemen.

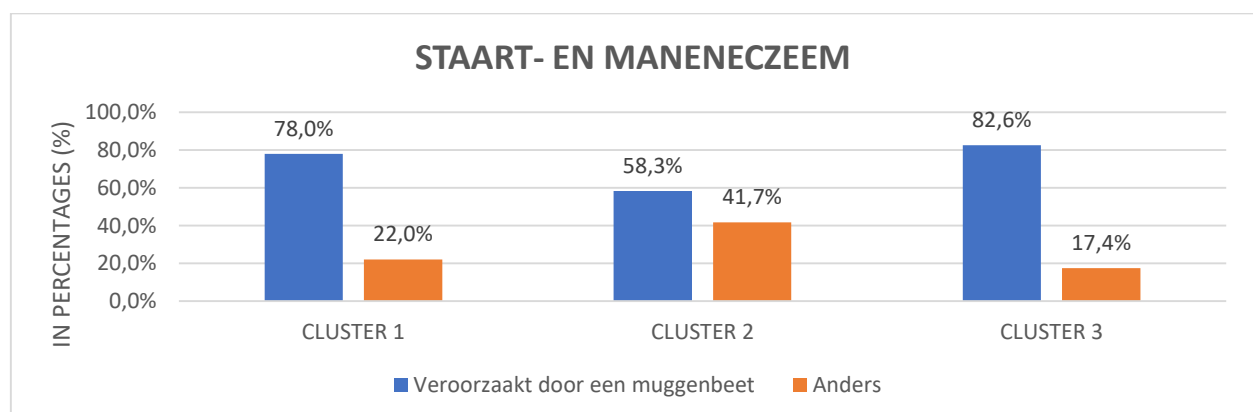

Figuur 18 Welk paard heeft het minst kans op het krijgen van rugproblemen?

Om inzicht te krijgen in de kennis is ook ondervraagd wat de respondenten weten over staart- en maneneczeem. Paarden krijgen staart- en maneneczeem door een muggenbeet. 74,2% van de respondenten weet dat paarden staart- en maneneczeem krijgen door een muggenbeet. Zoals te zien is in figuur 19 weet 78% van de respondenten uit cluster 1 dit goed. Van de 22% die deze vraag niet goed heeft beantwoord denkt 10% dat staart- en maneneczeem alleen bij een bepaald ras voorkomt. 12% denkt ook dat dit besmettelijk is voor andere paarden.

De respondenten uit cluster 2 wisten met 58,3% de vraag over staart- en maneneczeem het minst vaak goed te beantwoorden. 12,5% denkt dat staart- en maneneczeem alleen bij bepaalde rassen voorkomt. 29,2 % denkt dat staart- en maneneczeem besmettelijk is voor andere paarden.

Met 82,6% hebben de respondenten uit cluster 3 de beste kennis over staart- en maneneczeem, zij weten dat dit ontstaat door een muggenbeet. 13% denkt echter dat dit bij bepaalde rassen voorkomt en slechts 4,3% denkt dat dit besmettelijk is voor andere paarden.

Figuur 19 Hoe ontstaat staart- en maneneczeem

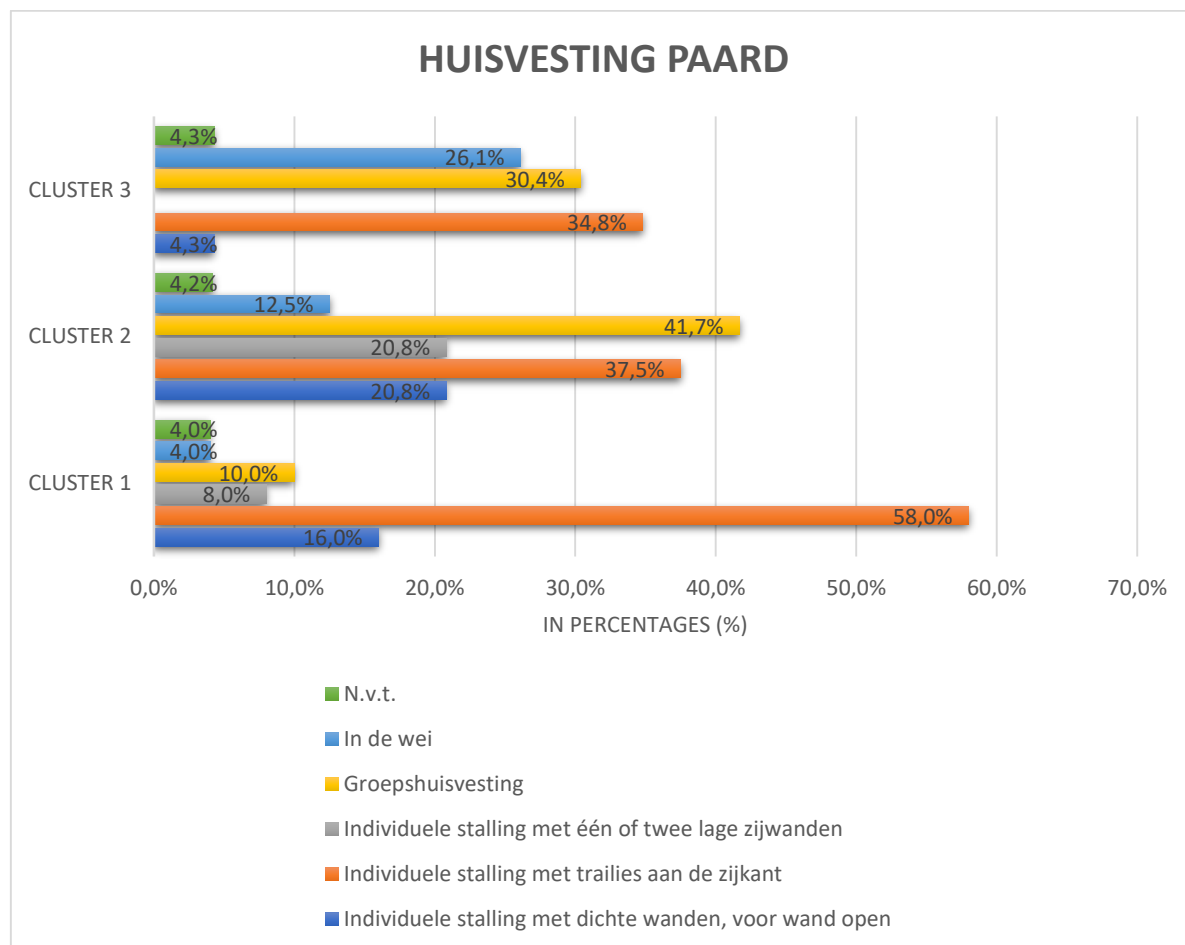
3.5 Dagelijkse praktijk van het houden van paarden

Om te kijken hoe paardenliefhebbers hun kennis in praktijk uitvoeren is er onderzoek gedaan naar de dagelijkse praktijk van het houden van een paard. Als eerste werd er gevraagd hoe de huisvesting van het paard is. 71,1% van de respondenten heeft zijn paard gestald in individuele stalling. 14,4% van de respondenten heeft zijn/haar paard gestald in groepshuisvesting en tot slot heeft 11,3% van de respondenten zijn/haar paard gestald in de wei.

De respondenten uit cluster 1 hebben het vaakst het paard in een individuele stalling staan waarbij er tralies zijn aan de zijkant van de stal (58,0%). 16,0% van de respondenten heeft zijn/haar paard in individuele stalling met dichte zijwanden en een open voorwand. 10% van de respondenten uit cluster 1 heeft zijn/haar paard in groepshuisvesting staan. Slechts 4% geeft aan dat het paard in de wei staat.

41,7% van de respondenten uit cluster 2 heeft zijn/haar paard gestald in groepshuisvesting. Hiermee zijn zij de grootste groep, zoals te zien is in figuur 20. 37,5% van de respondenten uit cluster 2 heeft het paard in individuele stalling met tralies aan de zijwanden. 20,8% heeft het paard in individuele stalling met dichte zijwanden en net zo'n groep respondenten heeft het paard in individuele stalling met lage zijwanden. 12,5% van de respondenten heeft het paard in de wei staan.

34,8% van de respondenten uit cluster 3 heeft zijn/haar paard in individuele stalling met tralies aan de zijkant. 30,4% heeft het paard in groepshuisvesting. Met 26,1% hebben de respondenten uit cluster 3 de paarden het vaakst in de wei, zie figuur 20.

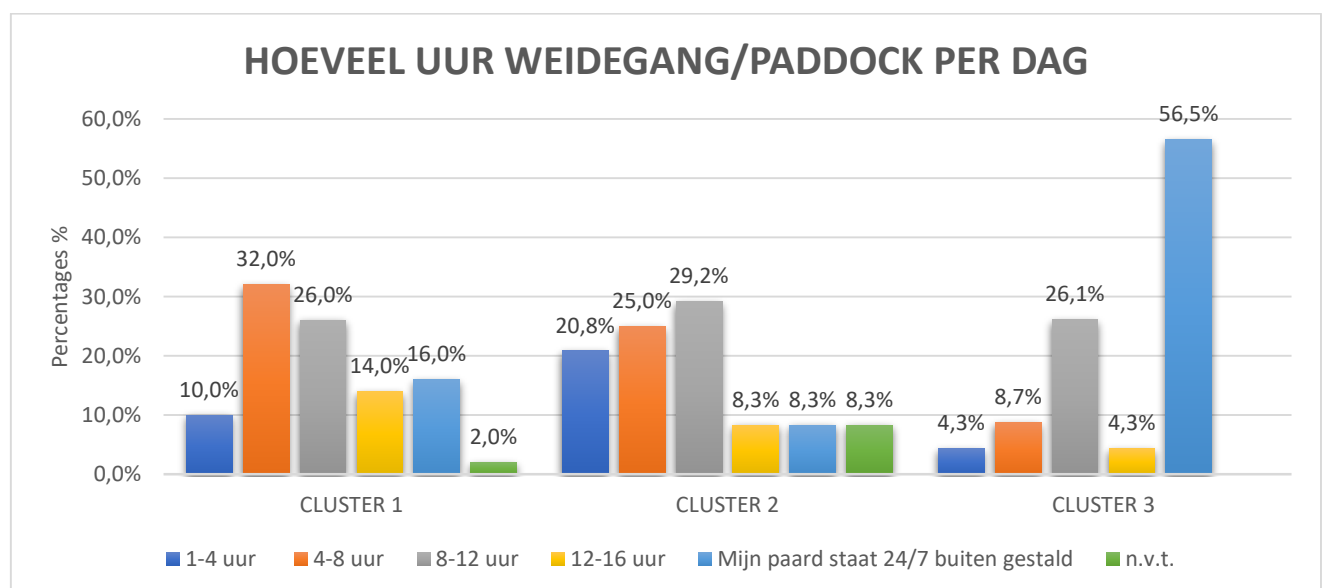
Figuur 20 Huisvesting paard

Vervolgens is er gekeken hoeveel uren per dag het paard in de wei of paddock komt. 26,8% van de respondenten zet zijn haar paard 8-12 uur per dag buiten. 24,7% van de respondenten zet zijn/haar paard 4-8 uur per dag buiten in de wei of paddock. 23,7% van de respondenten geeft aan dat zijn/haar paard 24/7 buiten staat. 10,3% van de respondenten zet zijn/haar paard 12-16 uur per dag buiten in wei of paddock. 11,3 % zet zijn/haar paard minder dan 4 uur per dag buiten.

De respondenten uit cluster 1 zetten met 32% hun paard het vaakst tussen de 4-8 uur per dag buiten in de wei of paddock. 26,0% zet het paard tussen de 8-12 uur per dag in de wei of paddock. 32% van de respondenten zet zijn/haar paard meer dan 12 uur buiten. Zoals in figuur 21 te zien is, zet 10% van de respondenten uit cluster 1 het paard minder dan 4 uur buiten.

De grootste groep van de respondenten uit cluster 2 zet zijn/haar paard tussen de 8-12 uur per dag buiten. Een kwart zet het paard tussen de 4-8 uur per dag buiten. Met 20,8% zetten de respondenten uit cluster 2 het vaakst hun paard minder dan 4 uur buiten. Zoals in figuur 21 te zien zet bijna een kwart van de respondenten (24,9%) het paard meer dan 12 uur buiten, waarvan 8,3% aangeeft dat het paard 24/7 buiten staat. De respondenten uit cluster 2 hebben hun paard het kortste buiten staan in vergelijking met de andere clusters, dit is duidelijk te zien in figuur 21.

Meer dan de helft van de respondenten uit cluster 3 zetten hun paarden 24/7 buiten in de wei of paddock. Zoals te zien is in figuur 21 zijn de respondenten uit het derde cluster hiermee de grootste groep. 26,1% zet de paarden 8-12 uur per dag buiten. Slechts 8,7% zet het paard tussen de 4-8 uur per dag buiten en 4,3% zelfs minder dan 4 uur.

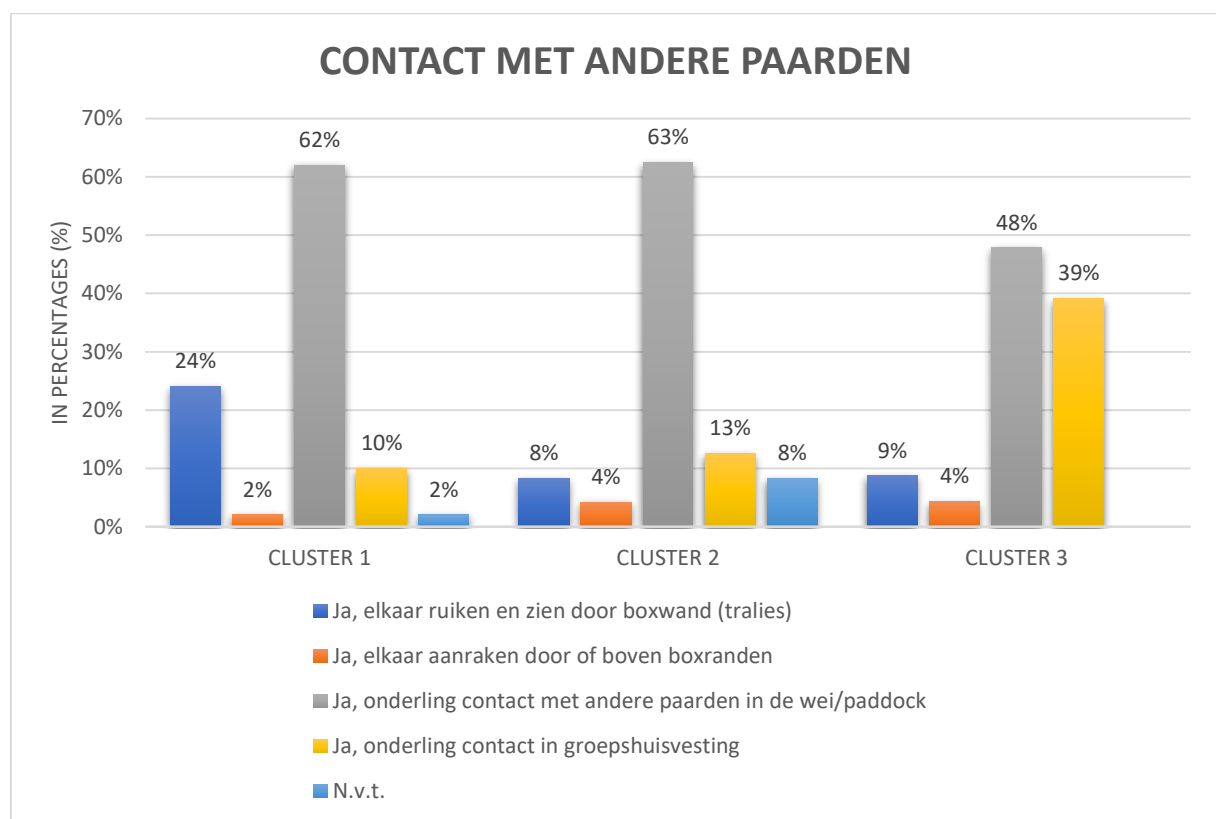
Figuur 21 Hoeveel uur weidegang of paddock per dag?

Een belangrijk punt om het paardenwelzijn te kunnen garanderen is het contact met andere paarden. Er is gekeken hoe de respondenten hun paard in contact laten komen met andere paarden. 58,8% van de respondenten geeft aan dat zijn/haar paard onderling contact kan maken met andere paarden wanneer het paard in de wei of paddock staat. 17,5% van de respondenten geeft aan dat de paarden onderling contact kunnen maken in de groepshuisvesting, 20,6% van de respondenten geeft aan dat paarden contact met elkaar kunnen maken op stal, waarvan 16,5% door de boxwand en 4,1% boven de boxwand.

Meer dan helft van de respondenten uit cluster 1 zegt dat zijn/haar paard onderling contact kan maken met andere paarden in de wei of paddock. Bijna een kwart van de respondenten geeft aan dat paarden elkaar door de boxwand heen kunnen zien en ruiken. Een kleinere groep van 10% van de respondenten uit cluster 1 zorgt ervoor dat zijn/haar paard contact heeft met andere paarden door middel van groepshuisvesting.

De respondenten uit cluster 2 zijn de grootste groep respondenten waarbij zijn/haar paard contact kan hebben met andere paarden in de wei of paddock, zie figuur 22 13% van de respondenten heeft zijn/haar paard in groepshuisvesting staan, waarbij de paarden onderling contact hebben met elkaar. Een kleinere groep paarden van deze respondenten kan op stal contact hebben met soortgenoten.

Bijna de helft van de respondenten uit cluster 3 geeft aan dat zijn/haar paard contact met andere paarden in de wei of in de paddock. De respondenten uit cluster 3 hebben veel paarden in groepshuisvesting staan, zoals te zien is in figuur 22, waardoor zij daar ook veel onderling contact hebben. Slechts een klein deel van de respondenten geeft aan dat zijn/haar paard contact met andere paarden kan maken op stal.

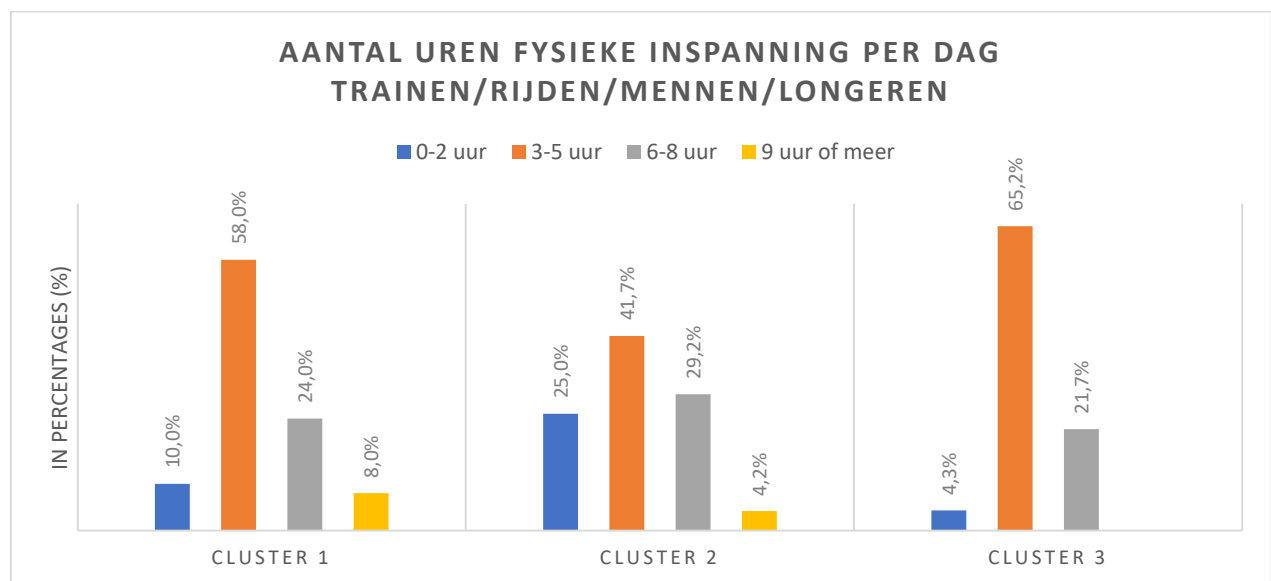
Figuur 22 Hebben de paarden contact met andere paarden?

In het onderzoek naar het informatiezoekgedrag van paardenliefhebbers is ook gekeken in hoeverre ze kennis hebben van het gewicht van hun paarden. De respondenten uit cluster 1 en 2 kwamen hierbij op ongeveer hetzelfde gemiddelde gewicht. De respondent uit cluster 1 kwam op een gemiddelde van 542kg. De respondenten uit cluster 2 kwamen op een gemiddelde van 543kg. De respondenten uit cluster 3 hadden een lager gemiddeld gewicht, namelijk 442 kg. Een mogelijke reden zou kunnen zijn dat de respondenten uit cluster 3 vaker pony's hebben.

Figuur 23 geeft weer hoeveel uren per dag worden besteed aan fysieke inspanning. Bij fysieke inspanning spreken we van trainen/rijden/mennen en longeren. De meeste respondenten (55,7%) besteden tussen de 3 en 5 uur per dag aan het trainen/rijden/mennen of longeren van zijn/haar paard. 24,7% van de respondenten besteed hier echter tussen de 6 en 8 uur per dag aan. 12,4% besteed maar tussen de 0-2 uur per dag aan het trainen/rijden/mennen of longeren van paarden.

Meer dan de helft van de respondenten uit cluster 1 besteed tussen de 3-5 uur per dag aan fysieke inspanning. Bijna een kwart van de respondenten besteed tussen de 6-8 uur per dag aan fysieke inspanning met het paard. Zoals in figuur 23 te zien is, zijn de respondenten uit cluster 1 met 8,0% het cluster die het vaakst meer dan 9 uur aan fysieke inspanning verricht. Respondenten uit cluster 2 zijn er wisselend in het aantal uren wat zij aan fysieke inspanning verrichten. Het vaakst besteden zij tussen de 3-5 uur per dag aan fysieke inspanning, gevolgd door 6-8 uur. Een kwart van de respondenten besteed tussen de 0-2 uur per dag aan fysieke inspanning.

Met 65,2% besteden de respondenten uit cluster 3 het vaakst tussen de 3-5 uur per dag aan fysieke inspanning, hiermee zijn zij het grootste cluster zoals te zien is in figuur 23 21,7% van de respondenten besteed tussen de 6-8 uur per dag aan fysieke inspanning en slechts 4,3% tussen de 0-2 uur. Hiermee zijn zij het kleinste cluster.

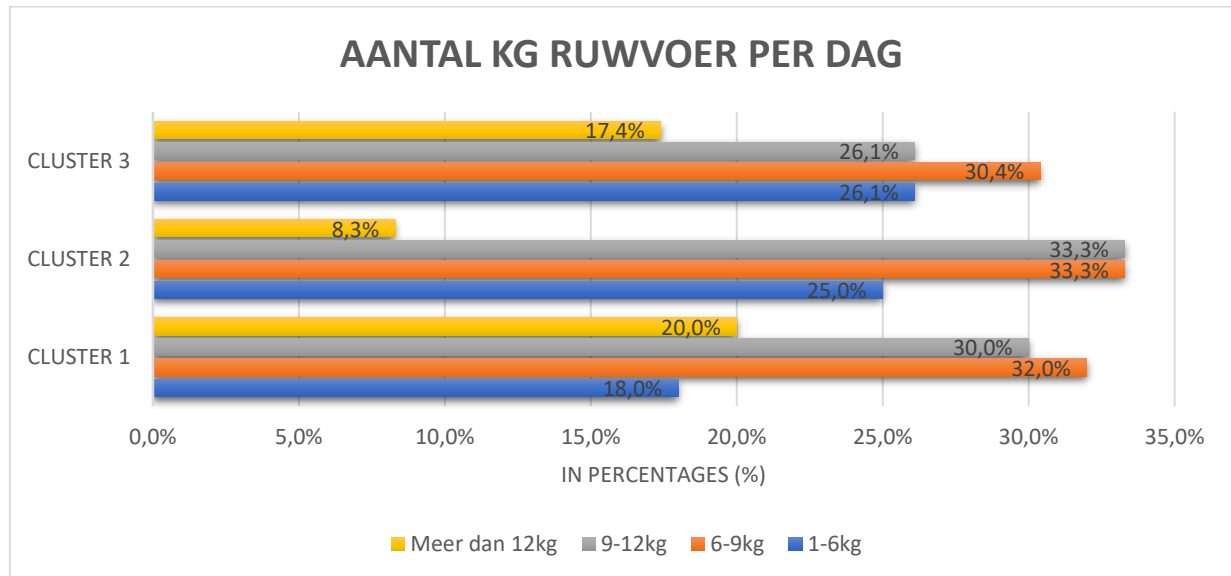
Figuur 23 Aantal uren fysieke inspanning per dag trainen/rijden/mennen/longeren

Om inzicht te krijgen in de kennis van ruwvoergift van de paardenliefhebbers anno 2020 is er gekeken naar de hoeveelheid ruwvoer die hun paarden dagelijks krijgen. 32,0% van de respondenten geeft zijn/haar paard 6-9kg ruwvoer per dag. Gevolgd door 29,9% die zijn/haar paard 9-12kg per dag voert.

De respondenten uit cluster 1 geven zijn/haar paard het vaakst tussen de 6-9kg zoals te zien is in figuur 24. 30,0% voert zijn/haar paard tussen de 9-12kg per dag. Met 20,0% geven de respondenten uit cluster 1 het vaakst meer dan 12kg ruwvoer aan de paarden.

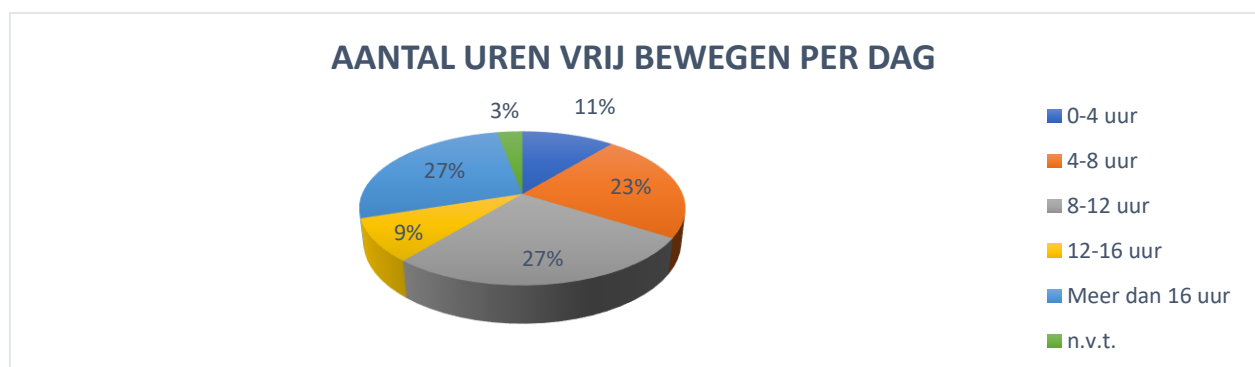
Respondenten uit cluster 2 geven even vaak tussen de 6-9 kg als tussen de 9-12kg per dag. Een kwart van de respondenten uit cluster 2 geeft tussen de 1-6kg ruwvoer per dag en met 8,3% geven de respondenten uit cluster 2 het minst vaak meer dan 12kg ruwvoer aan zijn/haar paard.

De respondenten uit cluster 3 geven de paarden het vaakst tussen de 6-9kg ruwvoer per dag. Zoals te zien is in figuur 24 geven zij het vaakst van alle clusters de paarden tussen de 1-6kg ruwvoer. Ook iets meer dan een kwart van de respondenten geeft het paard tussen de 9-12kg per dag. Tot slot geeft 17,4% van de respondenten meer dan 12kg ruwvoer aan zijn/haar paard.

Figuur 24 Aantal kg ruwvoer per dag

Naast de hoeveelheid ruwvoer die paarden dagelijks krijgen is het ook belangrijk om te kijken of paarden dagelijkse vrije beweging krijgen en hoeveel dit is. 96% van de respondenten geeft aan dat zijn/haar paard dagelijks vrije beweging krijgt. Slechts 1% zegt dat zijn/haar paard geen dagelijkse vrije beweging krijgt. Bij de overige 3% wordt aangegeven dat dit niet van toepassing is, dit kan komen doordat zij bijvoorbeeld geen eigen paard hebben en deze vraag daarom niet konden invullen. Figuur 25 laat zien hoeveel uren vrije beweging de paarden van de respondenten krijgen.

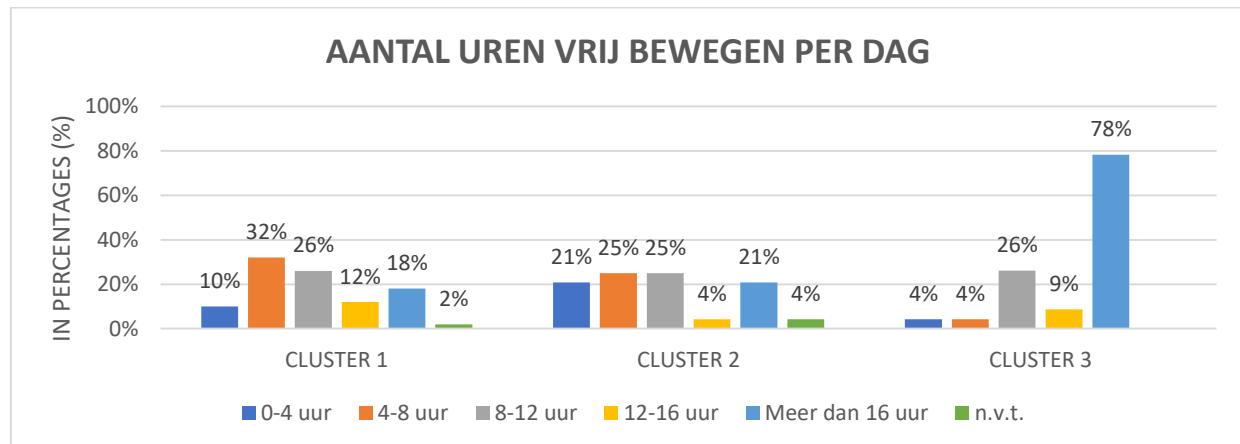

Figuur 25 Hoeveel uren vrij bewegen per dag in percentages (%)

Van de respondenten uit cluster 1 krijgen de meeste paarden tussen de 4-8 uur vrije beweging per dag. Gevolgd door iets meer dan een kwart van de respondenten die de paarden 8-12 uur vrije beweging geven. Met 18% zijn de respondenten uit cluster 1 het cluster die de paarden het minst vaak meer dan 16 uur per dag vrije beweging geeft.

Respondenten uit cluster 2 geven de paarden het vaakst tussen de 4-8 of 8-12 uur per dag vrije beweging. Zoals te zien is geeft 21% meer dan 16 uur vrije beweging aan zijn/haar paard en nog eens 21% tussen de 0-4 uur per dag.

78% van de respondenten uit cluster 3 geeft aan dat zijn/haar paard meer dan 16 uur per dag vrije beweging krijgt. Hiermee zijn de respondenten uit cluster 3 veruit de grootste groep. 26% geeft aan dat het paard 8-12 uur per dag vrije beweging krijgt. Zie figuur 26.

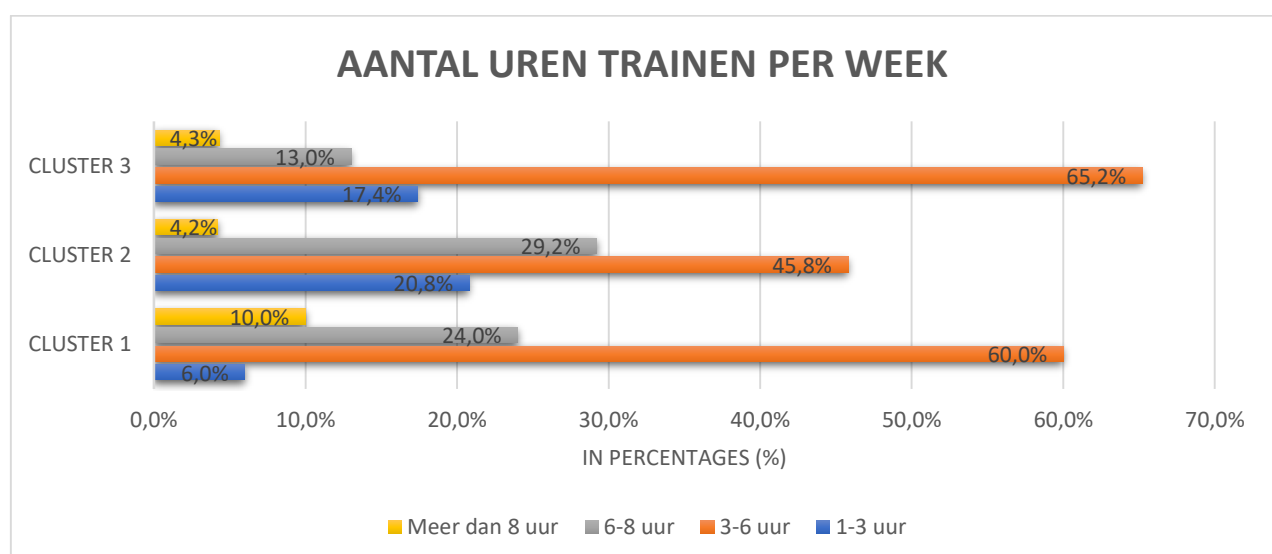
Figuur 26

57,7% van de respondenten traint 3-6 uur per week met zijn/haar paard. 22,7% traint tussen de 6-8 uur per week met zijn paard en 7,2% zelfs meer dan 8 uur per week.

Zoals te zien is in figuur 27 trainen de respondenten uit cluster 1 het vaakst tussen de 3-6 uur per week. 24,0% traint tussen de 6-8 uur per week en met 10,0% trainen de respondenten uit cluster 1 het vaakst meer dan 8 uur per week. Ze zijn met 6,0% ook het cluster die het minst vaak tussen de 1-3 uur per week.

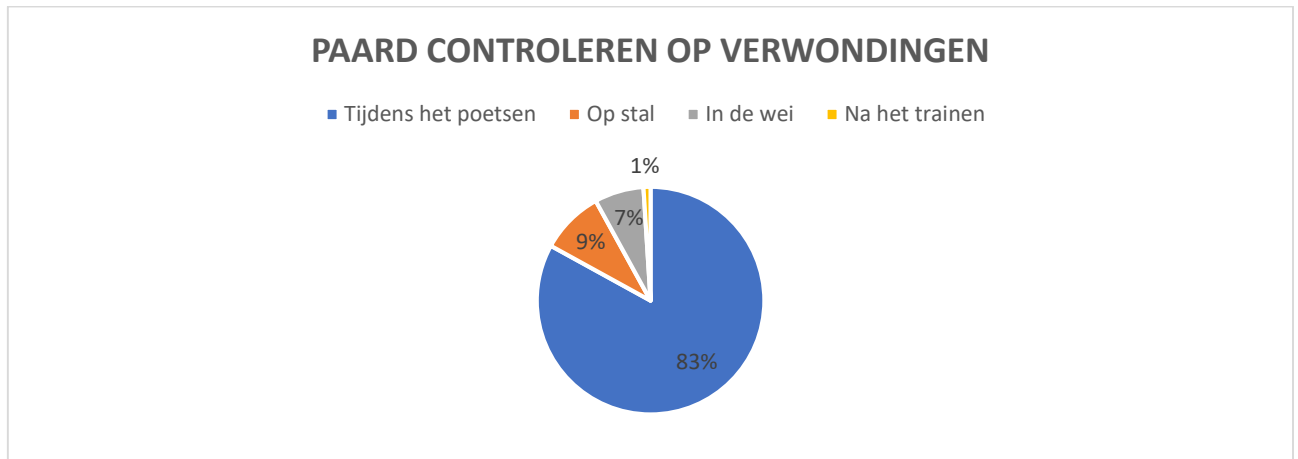
Respondenten uit cluster 2 trainen het vaakst tussen de 3-6 uur per week, gevolgd door 29,2% die 6-8 uur per week trainen. Met 20,8% zijn de respondenten uit cluster 2 het vaakst tussen de 1-3 uur aan het trainen in vergelijking met de andere clusters.

Respondenten uit cluster 3 trainen het vaakst tussen de 3-6 uur per week, wat te zien is in figuur 27. Met 13,0% is cluster 3 het cluster die het minst vaak tussen de 6-8 uur per week traint.

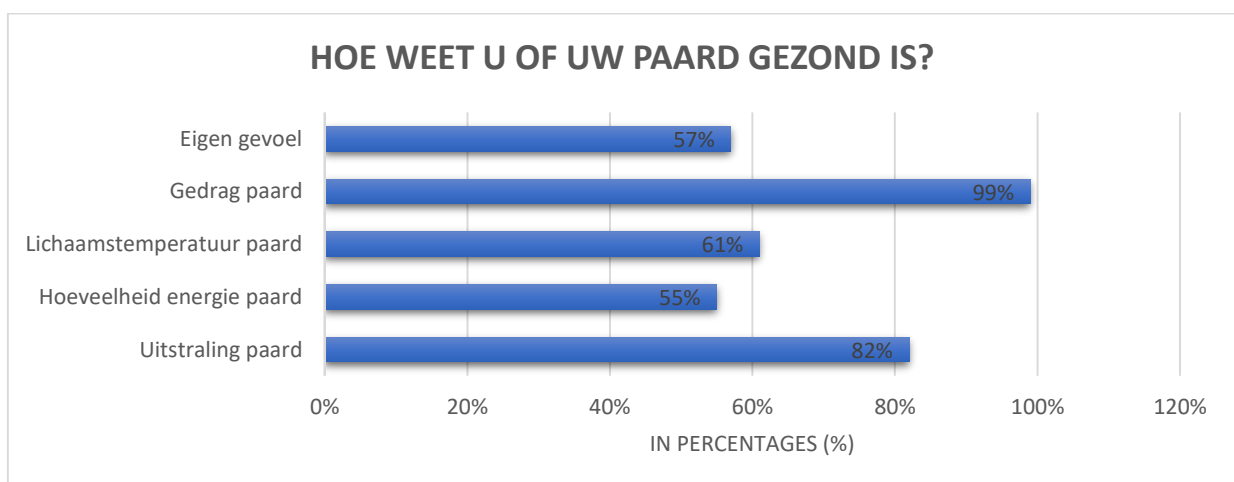
Figuur 27 Aantal uren trainen per week

Om het welzijn van paarden goed in de gaten te houden is het nodig om de verwondingen van je paard te verzorgen. Bij de vraag wanneer de respondenten hun paard op verwondingen controleren kwam er grotendeels het antwoord 'tijdens het poetsen' uit, dit doen 83% van de respondenten. Een kleinere groep doet dit op stal (9%) of in de wei (7%). Slechts 1% controleert zijn/haar paard op verwondingen na het trainen. Zie figuur 28.

Figuur 28 Wanneer paard controleren op verwondingen?

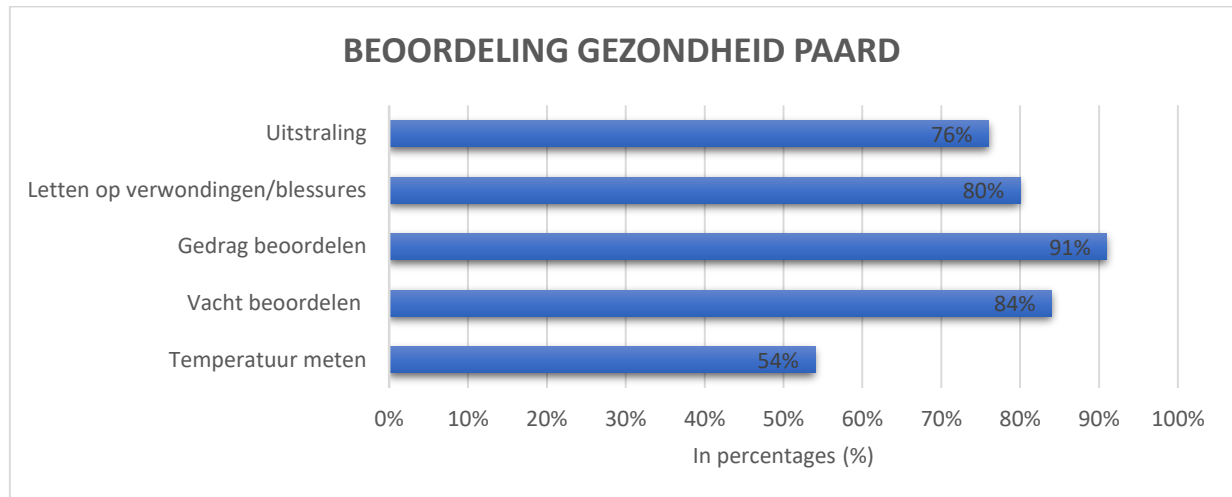
Een paard wordt dus het meest gecontroleerd op verwondingen wanneer ze worden geпоetst. Naast de verwondingen is ook de gezondheid van het paard erg belangrijk voor een goed paardenwelzijn. In dit onderzoek is gevraagd hoe de respondenten weten of hun paard gezond is. 99% van de respondenten geven aan dat je kan merken aan het gedrag van het paard of het paard iets mankeert of dat het paard gezond is. Vervolgens geeft 83% van de respondenten aan dat de uitstraling ook erg belangrijk is. Om iets preciezer na te meten komen ze met het meten van de lichaamstemperatuur van het paard (61%), gevolgd door hun eigen gevoel en de hoeveelheid energie die het paard heeft. Zie onderstaand figuur.

Figuur 29 Hoe weet u of uw paard gezond is?

Nu weten we hoe de respondenten weten of zijn of haar paard gezond is. Nu rust nog de vraag hoe ze de gezondheid van het paard beoordelen en welke middelen ze hiervoor gebruiken. Zie hiervoor figuur 30. De meeste respondenten beoordelen hun paard aan het gedrag (91%), maar ook erg veel beoordelen de vacht van het paard (84%). In de beoordeling van de gezondheid wordt ook vaak gelet op verwondingen en blessures (80%),

wat zoals we hierboven al besproken hebben ook erg belangrijk is voor het paardenwelzijn. De uitstraling van het paard heeft ook een belangrijke factor in de beoordeling van de gezondheid van het paard. Tot slot gebruikt 54% van de respondenten de temperatuur om de gezondheid te meten. Dit is een stuk lager in vergelijking met het gedrag, terwijl je met een temperatuur wel een nauwkeurige meting krijgt.

Figuur 30 Hoe beoordeel je de gezondheid van een paard?

4. Discussie

Het doel van het onderzoek naar het informatiezoekgedrag van paardenliefhebbers is om meer inzicht te krijgen wie paardenliefhebbers zijn, welke informatie ze zoeken en waar ze die informatie zoeken. Met informatie die uit dit onderzoek komt kan door hippische organisaties worden ingespeeld op de paardenliefhebbers om zo bij te dragen aan het verbeteren van het paardenwelzijn.

In dit hoofdstuk volgt een discussie over de gebruikte onderzoeksmethoden en de gevonden resultaten.

4.1 Onderzoek naar het informatiezoekgedrag paardenliefhebbers

Er is gekozen voor een kwantitatief onderzoek door middel van een enquête. Om een goed beeld van de gehele paardensector te verkrijgen waren 600 respondenten gewenst. Er is echter maar een respons gekomen van 97 paardenliefhebbers. Dit is niet genoeg voor een optimaal beeld van de gehele paardensector. Doordat er verschillende doelgroepen zijn bereikt geeft dit wel een goed inzicht in de kennis van paardenliefhebbers.

De enquête is verspreid onder Hippische studenten van de Aeres Hogeschool. De onderzoeker heeft ook haar netwerk bereikt door de enquête via Facebook en LinkedIn te delen. Ook is de enquête gedeeld in groepen op Facebook zoals paardenliefhebbers en varia. Tot slot zijn verschillende Hippische organisaties benaderd waaronder de KNHS, FNRS, KFPS en andere stamboeken. Het merendeel van de organisaties heeft geen respons gegeven, of er was geen mogelijkheid om de enquête onder de leden te delen.

In principe is het onderzoek onder verschillende doelgroepen van de paardensector verspreid. Toch zal voor de volgende keer dit onderzoek over een grotere groep van paardenliefhebbers moeten worden verspreid. Dit om een nog beter beeld te krijgen van de kennis. Nu hebben voornamelijk Hippische studenten de enquête beantwoord, met daarnaast mijn eigen netwerk die voornamelijk werkzaam zijn in de paarden. De paardenliefhebbers die via de groepen van Facebook hebben gereageerd waren wel erg goede respondenten. Deze waren erg scherp en hadden behoorlijk wat kennis, wat uit hun respons is gekomen.

De gegevens zijn betrouwbaar, alles is goed bruikbaar en er zijn geen rare antwoorden gegeven. Ook waren de antwoorden van de respondenten divers genoeg om hier toch een goed onderzoek van te maken. Waar geen rekening mee gehouden was, is dat veel Hippische organisaties geen respons hebben gegeven op de enquête. Er was gerekend op support van de Hippische organisaties om het paardenwelzijn mede dankzij hun hulp te kunnen verbeteren, dit is helaas niet gelukt. Hierdoor viel direct een erg groot deel van mogelijke respondenten af.

De resultaten die uit de enquête zijn gekomen, komen goed overeen met de literatuur. Echter zijn een aantal resultaten niet te vergelijken met eerdere onderzoeken wat wel erg jammer is om een verschil te kunnen zien in de ontwikkelingen van de paardensector. Er zijn een aantal vragen, zoals de vraag over rugproblemen, waar een ander antwoord te verwachten was. Bij deze vraag bleek de kennis minder te zijn dan de verwachting was. Ook hebben de stellingen een goed beeld gevormd van wie de paardenliefhebber precies is. Helaas waren er te weinig respondenten om een nog groter verschil te zien tussen de drie clusters. Toch is er al een erg mooi beeld gevormd met dit aantal en zijn er ook wel verschillen op te merken. Zoals de wedstrijddruiter die veel weet van training, de professional

met de meeste kennis en voornamelijk op gebied van voeding en tot slot de paardenmensen die van beide wat heeft en voornamelijk ook houdt van het bezig zijn met zijn/haar paard.

4.2 Kenmerken paardenliefhebber in 2020

Uit dit onderzoek is gebleken dat de respondenten voornamelijk vrouw zijn (94,8%). De grootste groep respondenten heeft een leeftijd tussen de 15-35 jaar en ruim 52% van de respondenten heeft een Hippische opleiding gedaan.

Zoals in paragraaf 1.3 te lezen is, zijn 50,9% van de paardenliefhebbers vrouw (HAS Hogeschool, 2019). Dit percentage is behoorlijk lager dan uit dit onderzoek is gekomen waarbij 94,8% van de respondenten vrouw is. Mogelijk kan dit komen door de doelgroep waarbij de enquête is verspreid. Er hebben dus meer vrouwen gereageerd op de enquête. Dit kan komen doordat ik meer vrouwen in mijn netwerk heb zitten. Zowel op Facebook, LinkedIn en bij de hippische opleiding Hippische Bedrijfskunde is het vrouwelijke netwerk groter, waardoor meer vrouwen de enquête hebben kunnen invullen. Het onderzoek geeft dus geen compleet beeld over de verdeeldheid mannen en vrouwen in de paardensector, aangezien maar 5 mannen mee hebben gewerkt aan dit onderzoek.

Uit het onderzoek is gekomen dat 49,5% van de respondenten een hippische opleiding heeft gedaan. Bij het onderzoek naar de passie voor paarden was dit echter maar 8% (van Wijk-Jansen, Visser-Riedstra, Verstegen, & Kortstee, 2009). Dit is een erg groot verschil. Doordat ik zelf Hippische Bedrijfskunde studeer is de enquête verspreid onder de studenten van de opleiding. Dit heeft gezorgd tot een erg groot bereik van hippische studenten. Deze studenten of afgestudeerde studenten hebben de nodige kennis opgedaan tijdens de lessen, wat niet altijd het correcte beeld van de kennisvragen weergeeft.

Een deel van de paardenliefhebbers zijn gedeeltelijk of volledig afhankelijk van de inkomsten van de paarden, maar voor een groot deel van deze paardenliefhebbers is dit niet het geval. Dit blijkt ook uit het onderzoek naar de passie voor paarden waarbij 79% van de paardenliefhebbers niet afhankelijk is van inkomen van paarden. 16% was gedeeltelijk afhankelijk en 5% volledig afhankelijk van paarden (van Wijk-Jansen, Visser-Riedstra, Verstegen, & Kortstee, 2009).

Uit dit onderzoek is gekomen dat slechts 25% van de respondenten instructeur is, waarvan 11,3% die privéles geeft. 3,7% geeft groepsles op een manege/vereniging. Uit het onderzoek naar de passie voor paarden is gebleken dat 16% van de paardenliefhebbers privéles geven en 7% geeft groepsles op een manege of vereniging (van Wijk-Jansen, Visser-Riedstra, Verstegen, & Kortstee, 2009). Dit kleine verschil kan komen door het kleine bereik van instructeurs die op de enquête heeft kunnen reageren. In mijn netwerk heb ik weinig instructeurs, waardoor deze doelgroep minder goed te bereiken is. Dit geeft niet helemaal een beeld over de gehele paardensector. Toch, ondanks dat het aantal respondenten lager ligt, zijn de gegevens bruikbaar en komen ze aardig overeen.

Uit dit onderzoek is gebleken dat 85% van de respondenten paardrijdt en ook uit het onderzoek naar de passie voor paarden is gebleken dat 85% paardrijdt (van Wijk-Jansen, Visser-Riedstra, Verstegen, & Kortstee, 2009). Deze cijfers zijn heel betrouwbaar in gebruik en komen overeen omdat een groot deel van het netwerk zelf rijdt. Een aantal mensen of houden alleen paarden. De meeste mensen uit mijn netwerk houden zich ook bezig met paardrijden, er zijn er maar enkele die een andere tak beoefenen dan paardrijden.

Uit dit onderzoek is echter gebleken dat 51,5% van de respondenten paarden traint. Echter is uit het onderzoek naar de passie voor paarden gebleken dat maar 23% paarden traint (van Wijk-Jansen, Visser-Riedstra, Verstegen, & Kortstee, 2009). Dit kan verklaard worden doordat veel hippische studenten paarden voor anderen rijden, daarnaast ken ik mensen in mijn netwerk die voor hun beroep ook paarden trainen. Ook zijn er een aantal die voor hun plezier paarden voor anderen trainen. Hierdoor zijn de resultaten wat hoger uitgevallen dan in het onderzoek naar de passie voor paarden.

Uit dit onderzoek is gebleken dat 73,2% van de respondenten is aangesloten bij een hippische organisatie. Uit het onderzoek naar de passie voor paarden is gebleken dat 75% van de paardenliefhebbers aangesloten is bij een hippische organisatie (van Wijk-Jansen, Visser-Riedstra, Verstegen, & Kortstee, 2009). Deze getallen komen erg overeen met elkaar. Deze informatie kan dus goed worden meegenomen in dit onderzoek. Het bereik van mensen die aangesloten zijn bij een hippische organisatie komt overeen en dit zou kunnen komen doordat de doelgroep die ik heb kunnen bereiken bij het verspreiden van de enquête vaak ook wedstrijden rijden, en dus aangesloten dienen te zijn bij een hippische organisatie. Bij het onderzoek naar de passie voor paarden heeft 60% aangegeven dat zij zijn aangesloten bij een rijvereniging en 29% bij een fokkerijorganisatie (van Wijk-Jansen, Visser-Riedstra, Verstegen, & Kortstee, 2009). In dit onderzoek is echter gebleken dat maar 46,4% is aangesloten bij een rijvereniging en 8,3% bij een fokkerijorganisatie. Hieruit kan geconcludeerd worden dat het bereik van wedstrijdruiters minder is geweest. Wanneer een paardenliefhebber op wedstrijd wil, dien je aangesloten te zijn bij de KNHS en bij een rijvereniging. Gezien het feit dat er een stuk minder respondenten in dit onderzoek zijn aangesloten bij een rijvereniging is hieruit op te merken dat er een stuk minder wedstrijdruiters hebben deelgenomen aan de enquête. Dit zou kunnen komen doordat lang niet iedereen uit mijn netwerk wedstrijden rijdt. Tot slot zijn er een stuk minder respondenten aangesloten bij een fokkerijorganisatie. Waarschijnlijk zijn de enige respondenten die bij een fokkerijorganisatie zijn aangesloten bereikt via de verschillende Facebook groepen. Het bereik van respondenten van fokkerijorganisaties was erg lastig, verschillende organisaties waren niet in de gelegenheid om de enquête te delen.

In het onderzoek naar het informatiezoekgedrag geeft 32% van de respondenten aan dat ze geen paarden verzorgen voor anderen, 68% verzorgd wel paarden voor anderen. In het onderzoek naar de passie voor paarden geeft 45% van de paardenliefhebbers aan paarden te verzorgen voor anderen (van Wijk-Jansen, Visser-Riedstra, Verstegen, & Kortstee, 2009). Dit percentage ligt lager, maar dit is te verklaren doordat er een groter bereik is geweest van respondenten van verschillende doelgroepen. Dat bereik is er niet geweest bij dit onderzoek naar het informatiezoekgedrag van paardenliefhebbers. Bij dit onderzoek is de enquête veel verspreid onder respondenten die veel paarden trainen en verkopen als werk, waardoor het percentage zal stijgen. In verhouding is het onderzoek naar de passie voor paarden beter verdeeld in verschillende doelgroepen van de paardensector.

Uit dit onderzoek is gekomen dat 48% van de respondenten tussen de 5 en 16 uur per week besteed aan het trainen/verzorgen/mennen of rijden van paarden. 36% besteed hieraan tussen de 17 en 36 uur per week. Slechts 10% besteed minder dan 4 uur per week aan het trainen/verzorgen/mennen of rijden van paarden en 6% zelfs meer dan 36 uur per week. Ook uit het onderzoek naar de passie voor paarden is gekomen dat 48% van de paardenliefhebbers tussen de 5 en 16 uur per week besteed aan trainen en verzorgen 37%

besteed hier tussen de 17 en 36 uur per week aan en 8% meer dan 36 uur per week. Slechts 4% van de paardenliefhebbers besteed minder dan 4 uur per week aan het trainen of verzorgen van paarden (van Wijk-Jansen, Visser-Riedstra, Verstegen, & Kortstee, 2009). De resultaten van beide onderzoeken komen mooi overeen en geven een goede weergave van de tijd die paardenliefhebbers besteden aan het trainen en verzorgen van het paard per week.

Aan de hand van een aantal stellingen is de relatie met paarden, de kennis van het paardenwelzijn en de manier van houden van paarden onderzocht. Dit heeft voor de volgende informatie gezorgd:

77,3% van de respondenten uit dit onderzoek geven aan dat paarden bijdragen aan een vorm van beweging voor de ruiter. Daarnaast zorgen paarden voor ontspanning (95,9%) en sociale contacten (57,7%). 64% ziet zijn/haar paarden niet als kinderen, maar er wordt wel veel voldoening uitgehaald. Tot slot brengen paarden blijdschap en geluk bij de respondenten (90,7%). 97% van de paardenliefhebbers uit het onderzoek naar de passie voor paarden geeft aan dat paarden een vorm van ontspanning zijn. 75% is het eens met het feit dat paarden een manier van beweging zijn en 60% geeft aan dat paarden zorgen voor sociale contacten. 48% van de respondenten zegt het paard te zien als kind (van Wijk-Jansen, Visser-Riedstra, Verstegen, & Kortstee, 2009). De resultaten van beide onderzoeken komen overeen met elkaar. De instelling en relatie met paarden is dus vrijwel hetzelfde bij de respondenten van de twee onderzoeken, dit zorgt ervoor dat je dit kan gebruiken als relatie tussen paard en paardenliefhebber. Echter zit er wel een verschil in het feit dat paarden als kinderen worden gezien. Dit is bij het onderzoek naar het informatiezoekgedrag van paardenliefhebbers lager, mogelijk doordat veel paarden niet als eigendom zijn maar als trainingspaard. Dan is de band wat anders met het paard, dan wanneer het een eigen paard is.

Een belangrijk punt van het paardenwelzijn is dat paarden contact hebben met soortgenoten, deze mening delen 95,9% van de respondenten. De paardenliefhebbers uit het onderzoek naar de passie voor paarden delen deze mening met 98% en zij geven aan dat dit belangrijk is voor het paardenwelzijn aangezien het een kuddedier is (van Wijk-Jansen, Visser-Riedstra, Verstegen, & Kortstee, 2009). Zowel de respondenten uit dit onderzoek als de paardenliefhebbers uit het onderzoek naar de passie voor paarden vinden sociaal contact met andere paarden erg belangrijk. Dit is een goed punt, gezien dit belangrijk is voor het paardenwelzijn.

Beschikking tot ruwvoer is ook erg belangrijk voor het paardenwelzijn volgens 87,6% van de respondenten uit dit onderzoek. Met 85% denken de paardenliefhebbers uit het onderzoek naar de passie voor paarden hier bijna hetzelfde over (van Wijk-Jansen, Visser-Riedstra, Verstegen, & Kortstee, 2009). De resultaten van beide onderzoeken komen met elkaar overeen. Aangezien ruwvoer erg belangrijk is, is het goed om te weten dat de respondenten die goed beseffen. Het kleine percentage verschil zou kunnen komen doordat er meer kennis is gekomen over het voeren van paarden, of doordat er net een doelgroep is bereikt die hier meer kennis van heeft.

85,6% van de respondenten vindt het belangrijk dat paarden een glanzende vacht hebben en 28,9% vindt dat het paard dagelijks moet worden geborsteld. Uit het onderzoek naar de passie voor paarden is gebleken dat 94% van de paardenliefhebbers een glanzende vacht belangrijk vindt en 34% poetst dagelijks zijn/haar paard (van Wijk-Jansen, Visser-Riedstra, Verstegen, & Kortstee, 2009). Hieruit is af te lezen dat de respondenten uit het onderzoek

naar het informatiezoekgedrag van paardenliefhebbers iets minder waarde hechten aan het uiterlijk van het paard, maar nog steeds is dit wel van belang. Een mogelijke oorzaak zou kunnen zijn dat zij minder vaak wedstrijden rijden en daarom het paard niet tiptop schoon hoeft te zijn.

Voor een goed paardenwelzijn is het belangrijk om het paard dagelijks te voorzien van vrije beweging. Deze mening speelt bij 98% van de respondenten. Ook de paardenliefhebbers uit het onderzoek naar de passie voor paarden deelt deze mening voor 99% (van Wijk-Jansen, Visser-Riedstra, Verstegen, & Kortstee, 2009). Tussen beide onderzoeken zit een minimaal verschil van 1%. Dit verschil kan zijn ontstaan doordat een aantal respondenten geen eigen paard heeft en daarom deze vraag niet van toepassing was op zijn/haar paard. Ook kan het zo zijn dat sommige respondenten het paard weinig vrije beweging geven, omdat ze dit niet nodig vinden.

90,7% van de respondenten vindt het niet nodig om zijn/haar paard dagelijks supplementen te voeren, wat betekent dat 9,3% dit van belang vindt. Bij het onderzoek naar de passie voor paarden is gebleken dat 17% waarde hecht aan het dagelijks voeren van supplementen aan zijn/haar paard (van Wijk-Jansen, Visser-Riedstra, Verstegen, & Kortstee, 2009). Misschien deden in het onderzoek naar de passie voor paarden meer paardenliefhebbers mee die wedstrijden rijden en daardoor extra supplementen geven aan hun paarden. Een andere optie is dat de respondenten die aan dit onderzoek hebben meegedaan niet precies weten wat van supplementen er zijn en hoe dit gevoerd dient te worden. Mogelijk ontbreekt deze kennis nog en wordt het daarom minder gevoerd.

De respondenten zijn onderverdeeld in drie verschillende clusters, te noemen de wedstrijdruiter, de paardenmensen en de professional.

Cluster 1 is een wedstrijdruiter. De wedstrijdruiter is vaak aangesloten bij de KNHS, bij een rijvereniging, rijdt vaak paard en ziet paarden als een vorm van ontspanning, beweging en vorm van sociaal contact met anderen. Daarnaast is de wedstrijdruiter vaker een instructeur en is voor 30% gedeeltelijk of volledig afhankelijk van inkomen van paarden. De wedstrijdruiter traint veel uren in de week, het vaakst tussen de 5-16 of 17-36 uur per week. Cluster 2 heeft de naam paardenmensen gekregen. Dit cluster heeft vaak geen eigen paard, en verzorgd over het algemeen 1 of 2 paarden voor anderen. 70,8% van de paardenmensen heeft geen hippische opleiding gedaan. Paardenmensen zijn minder vaak aangesloten bij een rijvereniging, wel zijn ze vaak lid van de KNHS. De naam paardenmensen is gegeven aangezien dit een groep respondenten is die het beste wil voor zijn/haar paard. Ze hebben niet altijd de beste kennis, maar doen alles om het beste te geven voor het paard. Ze houden van lekker knuffelen met het paard, en hebben geen prestatiedruk. Paardenmensen genieten van het paard en zorgen dat het paard het goed heeft.

Tot slot is het laatste cluster de professional genoemd. Deze naam is gekoppeld aan cluster 3 vanwege de kennis die de professionals al hebben. Zij hebben de nodige kennis over het paardenwelzijn, hebben vaak een hippische opleiding afgerond, zijn werkzaam in de hippische sector en vaker aangesloten bij een stamboek of fokkerijorganisatie.

4.3 Informatiezoekgedrag paardenliefhebber

Om in te kunnen spelen op het informatiezoekgedrag van paardenliefhebbers anno 2020 is onderzoek gedaan naar wat van informatie de paardenliefhebbers opzoeken. Hieruit is duidelijk geworden dat de wedstrijdruiter voornamelijk zoekt naar informatie over voeding (70%), gezondheid en training (56%) voor het paard. De paardenmensen zoeken

voornamelijk informatie over het paardenwelzijn (37,5%), voeding (37,5%) en training (33,3%). De professional zoekt erg veel op over het paardenwelzijn (87%), paardensportartikelen (73,9%) en gedrag van het paard (65,2%). Opmerkelijk is dat de overige paardenliefhebbers niks opzoeken over gedrag.

Ook hieruit komt weer naar voren dat zowel de paardenmensen als de professional veel informatie opzoeken over het paardenwelzijn, dit doet de wedstrijdruiter niet. Echter zoekt de professional niks over voeding, wat de wedstrijdruiter en paardenmensen wel doen.

In het onderzoek naar de passie voor paarden is naar voren gekomen dat paardenliefhebbers voornamelijk informatie opzoeken over de gezondheid van paarden (79%). Daarnaast wordt er erg veel opgezocht over de training van paard (71%) en tot slot informatie over het gedrag van het paard en voeding (van Wijk-Jansen, Visser-Riedstra, Verstegen, & Kortstee, 2009). Wat uit beide onderzoeken naar voren komt is dat vooral gezocht wordt naar gezondheid, training en voeding. Wat opvallend is, is dat de professional met wat meer kennis niks zoekt over voeding, waarschijnlijk hebben zij deze kennis al. Dit kan ook de reden zijn dat zij als enige informatie opzoekt over het gedrag van het paard, zij kijken waarschijnlijk op een andere manier naar een paard dan de paardenmensen.

Paardenmensen kijken hoe zij het beste voor hun paard kunnen zorgen en kijken naar voeding en welzijn. Het verschil in zoekgedrag ligt echt aan de manier waarop een respondent tegen een paard kijkt. Hierbij is kennis erg belangrijk en de manier hoe zij omgaan met het paard.

4.4 Informatiebronnen paardenliefhebber

Om de paardenliefhebber te kunnen bereiken is gekeken welke informatiebronnen er gebruikt worden. De respondenten uit het onderzoek naar het informatiezoekgedrag van paardenliefhebbers nemen het vaakst contact op met een specialist zoals een hoefsmid of dierenarts. Ten tweede vragen de respondenten advies van stalgenoten, vrienden of familie. De professional vraagt daarnaast nog veel informatie op bij een rijvereniging of stamboek. De wedstrijdruiters vragen vaak advies van instructeurs.

De paardenliefhebbers uit het onderzoek naar de passie voor paarden vragen het vaakst mensen waarmee zij persoonlijk contact hebben, gevolgd door specialisten zoals een dierenarts of hoefsmid. Tot slot vragen zij vaak instructeurs (van Wijk-Jansen, Visser-Riedstra, Verstegen, & Kortstee, 2009). De manier van vragen naar informatie komt erg overeen met elkaar. Wanneer er dus informatie nodig is vragen de meesten naar iemand die er verstand van heeft, en dit is logisch want je moet erop kunnen vertrouwen dat een specialist of instructeur verstand heeft van datgene wat zij vertellen. Voor een wedstrijdruiter is het ook erg eenvoudig om tijdens een les te vragen naar informatie, daarom zou dit voor hun de eerste stap kunnen zijn. Ditzelfde geldt voor een professional die korte lijntjes heeft en makkelijk informatie kan winnen in de hippische sector.

Een andere manier om aan informatie te komen is het gebruik van internet, social media of boeken/tijdschriften. De wedstrijdruiter en professional maken vooral veel gebruik van social media en internet. De paardenmensen gebruiken vaker YouTube. Mogelijk komt het dat de paardenmensen minder gebruik maakt van social media en internet doordat bijna 50% ouder is dan 35 jaar en daardoor op andere manieren aan informatie komt. Bij het onderzoek naar de passie voor paarden gebruiken 59% van de paardenliefhebbers het internet om informatie te verschaffen (van Wijk-Jansen, Visser-Riedstra, Verstegen, & Kortstee, 2009). Dit is echter een onderzoek uit 2009 en in de afgelopen jaren in de

ontwikkeling van internet en social media enorm gegroeid dat dit een goede manier van vergelijken is. Naast het gebruik van internet is het erg eenvoudig geworden om informatie op te zoeken of in te winnen op social media. Dan wel door hippische organisaties, maar ook door bekende ruiters. Aangezien de enquête ook grotendeels onder de jongere paardenliefhebbers is verspreid, is het aannemelijk dat de informatie vooral gezocht wordt middels internet en social media.

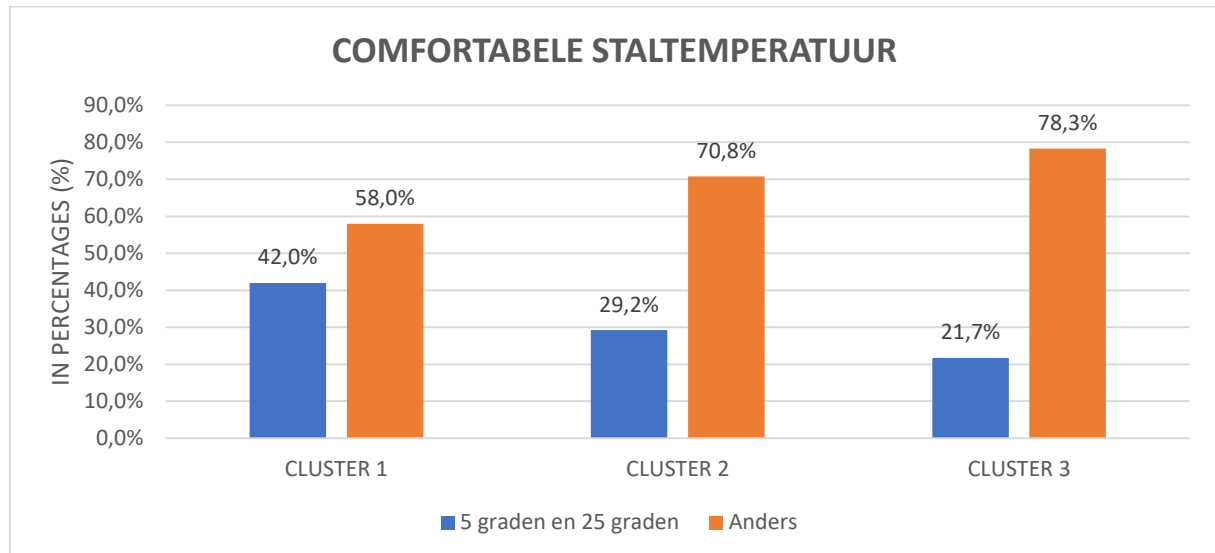
Als social media kiezen de respondenten vaak voor WhatsApp, Facebook en Instagram. De respondenten maken naast social media ook gebruik van een aantal websites. Een vaak bezochte website onder alle respondenten is de website van de KNHS. Daarnaast worden de websites van De Hoefslag, het Bit-magazine en Horses.nl veel gebruikt. Ook het online paardenforum bokt.nl wordt veel bezocht om informatie op te zoeken. In het onderzoek naar de passie voor paarden werkt voornamelijk de website van het paardenforum bokt.nl gebruikt. De website van de KNHS of de diverse websites van de tijdschriften werden amper gebruikt (van Wijk-Jansen, Visser-Riedstra, Verstegen, & Kortstee, 2009). Een mogelijke oorzaak zou kunnen zijn dat er in 2009 nog weinig informatie was op de website van de KNHS. Ook kan het zijn dat de websites nog niet bestonden van de diverse tijdschriften, of minder werden gebruikt. Het is erg logisch dat deze websites tegenwoordig veel worden gebruikt. Hier staan hele relevante en actuele artikelen over de paardensector in beschreven en daarnaast geven de websites een boel informatie over het paardenwelzijn. Nu is de enquête van dit onderzoek ook vaak ingevuld door hippische studenten, en zij gebruiken ook snel deze websites om iets op te zoeken. Wel is het betrouwbaar om met deze informatie verder te gaan met dit onderzoek, want in 2020 zijn dit de meest gebruikte websites in de paardensector.

Tot slot lezen de respondenten het blad van de KNHS, Paard & Sport, waar veel informatie wordt gegeven over het paardenwelzijn, wedstrijden en harnachement. Ook populair zijn De Hoefslag, Bit-magazine en het Dressuur magazine. Dit komt overeen met het onderzoek dat gedaan is in 2009, waarbij is gekeken naar de passie voor paarden. Het meest gelezen tijdschrift was toen het Bit-magazine, gevolgd door Paard&Sport van de KNHS en vlak daarna De Hoefslag (van Wijk-Jansen, Visser-Riedstra, Verstegen, & Kortstee, 2009). Deze tijdschriften worden tot op heden nog steeds het meest gelezen. Logisch dat het tijdschrift Paard&Sport veel wordt gelezen, aangezien er op de enquête een groot aantal wedstrijdrijdende ruiters hebben gereageerd.

4.5 Welzijnskennis paardenliefhebber

Om te onderzoeken in hoeverre de paardenliefhebbers kennis hebben van het paardenwelzijn zijn er een aantal vragen opgesteld die de kennis meten op gebied van het welzijn. Om te beginnen werd er gevraagd wat de optimale temperatuur is voor een ongeschoren paard. Een comfortabel klimaat is een belangrijk onderdeel bij het huisvesten van paarden. Hiermee wordt bedoeld dat paarden niet worden gestald in stallen waar een ammoniaklucht hangt. Ook moet er voldoende luchtcirculatie zijn en een luchtvochtigheid tussen de 60% en 80%. Tot slot is de ideale temperatuur voor een paard, zonder deken en ongeschoren, tussen de +5 graden en +25 graden (Morgan, 1998). 42% van de wedstrijdruiters, 29,2% paardenmensen en 21,7% professionals hadden dit goed, echter de grootste groep respondenten denkt dat de optimale temperatuur tussen de 0 en 20 graden ligt. Zie figuur 31. De wedstrijdruiters hebben de meeste kennis op gebied van staltemperatuur, gevolgd door de paardenmensen en als laatste de professionals. Meer dan

de helft van de respondenten weten dus niet wat een comfortabele staltemperatuur is. Dit is wel zorgwekkend gezien sommige paarden veel op stal staan. Mogelijk weten de professionals niet zo goed wat een comfortabele staltemperatuur is, aangezien hun paarden voornamelijk in de wei of in een groepshuisvesting staan. De paarden van wedstrijdruiters staan meer op stal, en zij hebben dit vaker goed.

Figuur 31 Comfortabele staltemperatuur

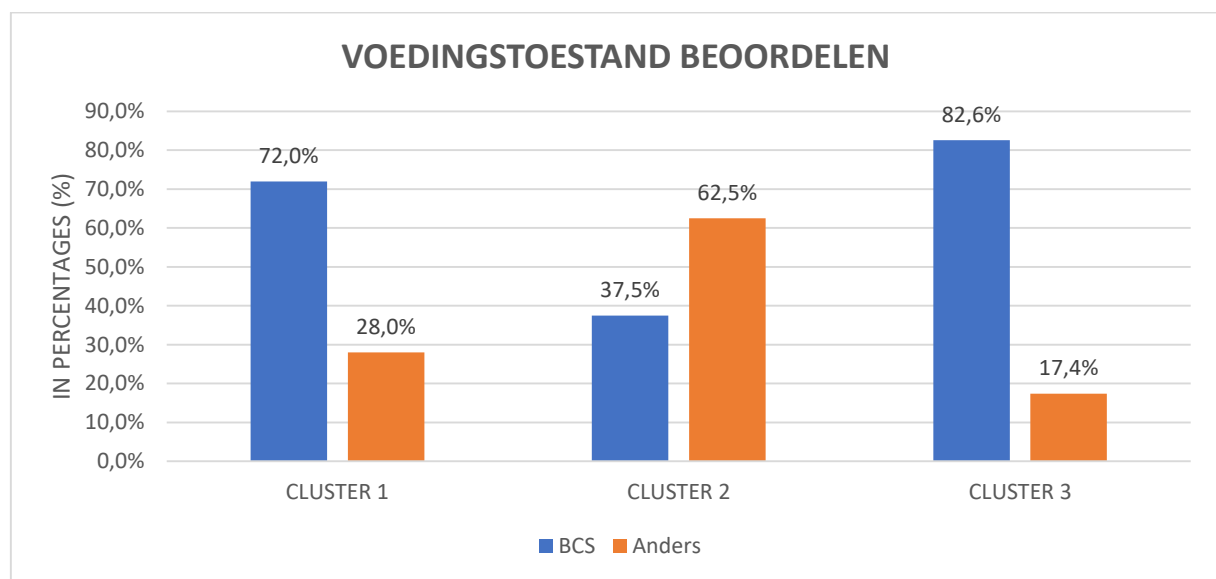
Paarden kunnen afwijkend gedrag laten zien, dit is stereotiep gedrag. Dit gedrag ontstaat meestal na een zeer stressvolle gebeurtenis of een situatie van chronische stress. Het paard laat het stereotiep gedrag zien als een reactie op de omgeving (Williams & Randle, 2017). Er werd gevraagd wat de reden kan zijn dat paarden stereotiep gedrag ontwikkelen. De respondenten konden hierbij kiezen uit de volgende mogelijkheden: het hebben van een buitenluik in de stal, geen contact met andere paarden, onbeperkte ruwvoergift of een te hoge temperatuur in de stal. Een paard kan stereotiep gedrag laten zien door sociale isolatie (Cooper & Albentosa, 2005). Kortom een paard die geen contact kan maken met andere paarden kan stereotiep gedrag laten zien. Dit is door 96% van de wedstrijdruiters aangegeven. 91,6% van de paardenmensen weet ook te benoemen hoe stereotiep gedrag bij paarden kan ontstaan en tot slot heeft 87% van de professionals dit goed beantwoord. Dit is behoorlijk lager dan de overige respondenten, wat opvallend is gezien de kennis die de professionals op andere vlakken hebben. De meeste respondenten weten wat stereotiep gedrag is, mogelijk moet de professional zich nog wat meer richten op het gedrag van paarden. Wellicht zijn zij hier minder mee bezig en richten zij zich meer op het trainen van paarden. De wedstrijdruiter en de paardenmensen zijn wellicht iets meer gericht op het welzijn en gedrag van het paard.

Om inzicht te krijgen in de kennis op gebied van voeding is gevraagd wanneer paarden maagzweren krijgen. Een paard kan maagzweren krijgen wanneer een paard te weinig ruwvoer krijgt, maar daarentegen wel veel krachtvoer krijgt (Ellis, 2004). 85,6% van de respondenten weet dit goed te beantwoorden.

86% van de wedstrijdruiters weet dat paarden maagzweren krijgen als ze weinig ruwvoer krijgen, maar wel veel krachtvoer. 83,3% van de paardenmensen en 87% van de professionals weten dit ook. De respondenten die dit fout hebben dachten dat paarden maagzweren kregen van een stal met stro. Dit is echter niet goed. Over het algemeen is de

kennis dus voldoende wat betreft de maagzweren, echter een deel is zich niet bewust wat de gevolgen kunnen zijn van veel krachtvoer geven en weinig ruwvoer. De paardenmensen weten dit het minst vaak goed te beoordelen. Dit is logisch, deze groep heeft vrijwel geen hippische achtergrond en heeft deze kennis niet opgedaan middels een studie. De paardenmensen kunnen nog meer leren over voeding.

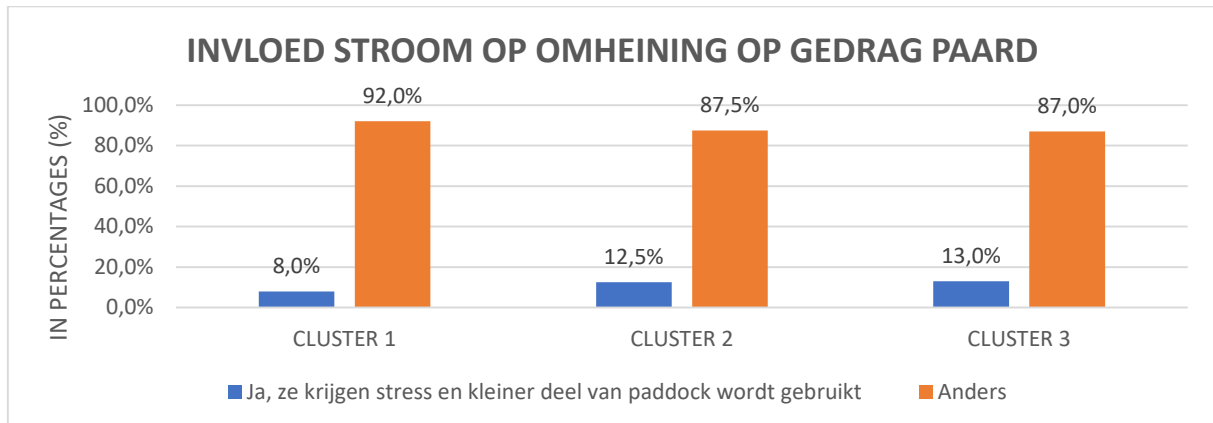
Om iets dieper in te gaan op de kennis op gebied van voeding is er gevraagd hoe je de voedingstoestand van een paard kan beoordelen. Dit kan beoordeeld worden door middel van een Body Condition Score (BCS). Hierbij wordt gebruik gemaakt van scores tussen de 0 en 5, waarbij 0 zeer mager is en 5 veel te dik (Hemsworth, Jongman, & Coleman, 2014). 72% van de wedstrijdruiters en 82,6% van de professionals zou gebruik maken van de BCS, echter maar 37,5% van de paardenmensen zou de BCS gebruiken. De paardenmensen kiezen ervoor om het eetgedrag te beoordelen (58,3%). Uit deze aantallen is af te lezen dat de kennis op gebied van voeding nog niet optimaal is. Voornamelijk paardenmensen hebben nog niet de juiste kennis op gebied van voeding. De wedstrijdruiter heeft grotendeels al wel kennis over de voeding van paarden, maar dit kan nog wat beter. De professional heeft, waarschijnlijk door de diverse hippische opleidingen, de meeste kennis op gebied van voeding. Doordat de wedstrijdruiter en professional vaker werkzaam zijn in de hippische sector is het aannemelijk dat zij daarom meer kennis hebben op gebied van voeding. Zie figuur 32.

Figuur 32 Voedingstoestand beoordelen

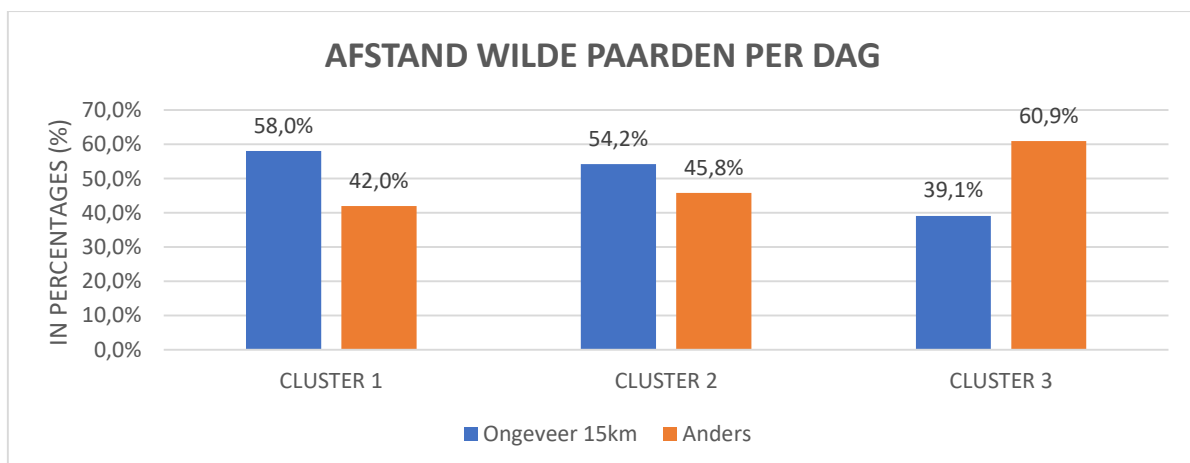
Wat doet stroom op een omheining van een paddock met het gedrag van het paard? Paarden ervaren hierdoor stress, wat ervoor zorgt dat paarden een kleiner deel van de paddock gaan gebruiken. Opvallend was erg weinig respondenten dit antwoord wisten te geven. Slechts 13% van de professionals, 12,5% van de paardenmensen en 8% van de wedstrijdruiters wisten dit. Kortom, deze kennis is erg slecht. De respondenten die mee hebben gedaan aan dit onderzoek weten niet wat stroom op een omheining van een paddock mee neemt aan invloed op het gedrag van het paard. Zie figuur 33. Waarschijnlijk hebben de respondenten nooit nagedacht dat de stroom invloed kan hebben op het gedrag en dat dit stress kan opleveren voor het paard. Hier zou meer informatie over beschikbaar moeten komen zodat de respondenten meer kennis krijgen over het gedrag van het paard.

Ze weten niet goed wat de invloed is van bepaalde handelingen op het paard en wat een mogelijke reactie van het paard is.

Figuur 33 Invloed stroom op omheining op gedrag paard

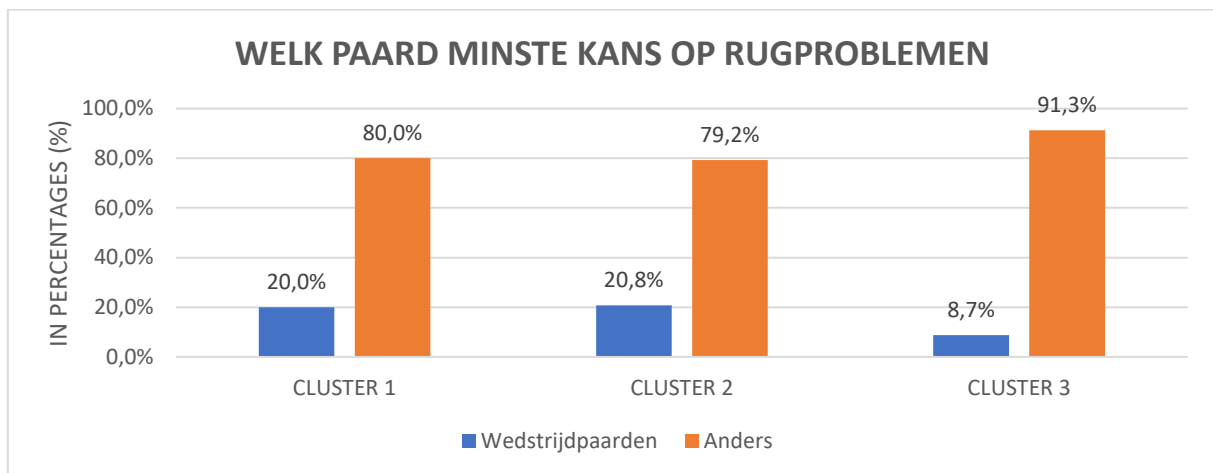
Om inzicht te krijgen in de kennis over beweging van paarden is gevraagd welke afstand paarden in het wild per dag afleggen. Uit het onderzoek van Hamspon, de Laat, Mills & Pollitt in 2010 is gekomen dat paarden ongeveer 15,9km per dag afleggen in het wild (Hamspon, de Laat, Mills, & Pollitt, 2010). 52,6% van de respondenten wisten de vraag hoeveel kilometer paarden in het wild per dag afleveren goed te beantwoorden. 58% van de wedstrijdruiters heeft dit goed beantwoord. Hiermee is dit de grootste groep respondenten die deze kennis heeft. 54,2% van de paardenmensen en 39,1% van de professionals weten de vraag goed te beantwoorden zoals te zien is in figuur 34. Deze kennis hebben de meeste respondenten wel, echter sommige respondenten dachten dat paarden ongeveer 20 km per dag liepen in het wild. Dit is in principe niet heel gek. De meeste respondenten hebben waarschijnlijk gedacht dat paarden in het wild hele grote afstanden afleggen en zijn daarom gegaan voor 20 km per dag. Echter de respondenten die minder dan 15 km per dag hebben aangegeven hebben weinig kennis van paarden in het wild. Ze weten niet hoe paarden oorspronkelijk bewegen en dat zij dus ook aan hun dagelijkse beweging moeten komen.

Figuur 34 Afstand die wilde paarden per dag afleggen

Paardenliefhebbers anno 2020 zijn niet goed op de hoogte van de rugproblemen die kunnen ontstaan bij paarden. In het onderzoek is gevraagd welk paard het minst kans heeft op rugproblemen. Er moest gekozen worden uit: fokmerrie, recreatiepaard, wedstrijdpaard of

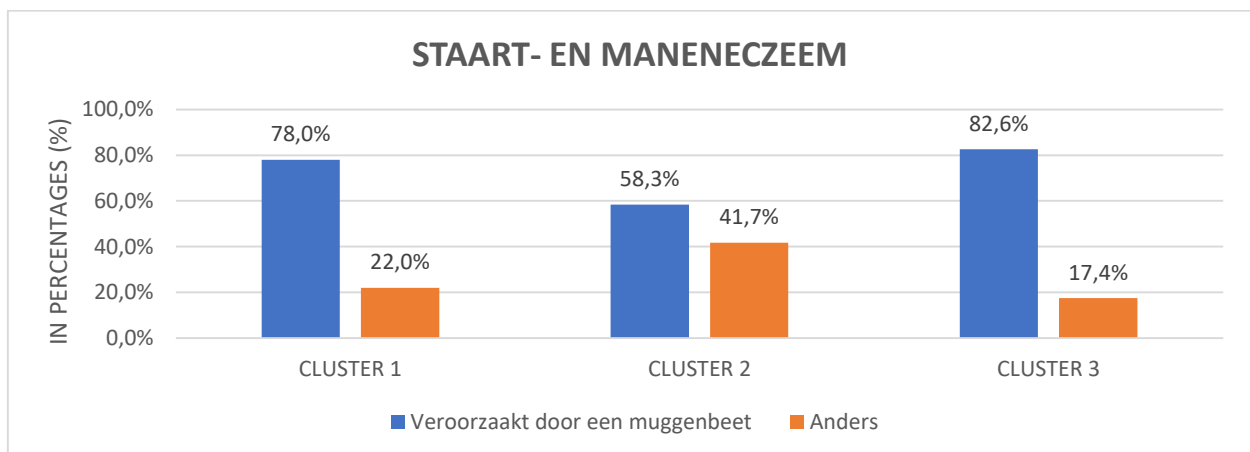
recreatiepaard. Bijna alle respondenten gaven aan dat de fokmerrie of het recreatiepaard hier het minste kans op heeft, dit geldt echter voor het wedstrijdpaard. De reden dat de meeste respondenten dit waarschijnlijk hebben aangegeven is dat ze het logisch vinden dat manegepaarden rugproblemen krijgen. Deze rijden veel en hebben zwaar werk te verrichten. Daarnaast denken ze waarschijnlijk dat wedstrijdpaarden het ook wel zwaar hebben door de vele zware trainingen die zij verrichten, en daarnaast ook veel wedstrijden rijden. Voor de hand zou dan liggen dat een fokmerrie of recreatiepaard minder belastend werk verricht en minder kans zou hebben op rugproblemen. Zie figuur 35.

Figuur 35 Welk paard minste kans op rugproblemen

Tot slot zijn de kennisvragen afgerond met een gezondheidsvraag over staart- en maneneczeem. Staart- en maneneczeem ontstaat door een muggenbeet. Dit weten 74% van de respondenten goed te benoemen.

78% van de wedstrijdruiters, 58,3% van de paardenmensen en 82,6% van de professionals hebben deze kennisvraag goed beantwoord. Zie hiervoor figuur 36. De meeste respondenten hebben deze kennis, echter een aantal respondenten denken dat staart- en maneneczeem besmettelijk is of alleen voorkomt bij bepaalde rassen. De paardenmensen hebben de minste kennis over staart- en maneneczeem, mogelijk hebben zij geen paard gehad die dit heeft en daardoor deze kennis niet opgedaan. De wedstrijdruiter en professional hebben deze ervaring waarschijnlijk wel opgedaan tijdens werk in de hippische sector of tijdens het volgen van een hippische opleiding.

Figuur 36 Hoe ontstaat staart- en maneneczeem

4.6 Dagelijkse praktijk van het houden van paarden

Het is belangrijk om erachter te komen hoe de paardenliefhebbers de dagelijkse praktijken van huisvesten, voeding, beweging en gezondheid in praktijk uitvoeren. Om te beginnen is er gevraagd hoe de respondenten hun paarden hebben gehuisvest. 71,1% van de respondenten heeft zijn/haar paard gestald in individuele stalling. Hiervan staat 47,4 % van de paarden in een individuele stalling met tralies aan de zijkant, 14,4% van de paarden met dichte wanden aan de zijkant, maar de voorwand open. 9,3% van de paarden heeft een individuele stalling met één of twee lage zijwanden. 14,4% van de respondenten heeft zijn/haar paard in groepshuisvesting en tot slot heeft 11,3% de paarden 24/7 in de wei. Wedstrijdruiten hebben hun paarden het vaakst gestald in een individuele stalling en het minst vaak in de wei. Paardenmensen hebben van alle respondenten het vaakst hun paarden in groepshuisvesting. Daarnaast staan hun paarden vaak in een individuele stalling met tralies aan de zijkant en 12,5% van de paarden staan in de wei. De professional heeft zijn/haar paard het vaakst in een individuele stalling staan. Wel kiezen zij vaker dan andere respondenten voor groepshuisvesting of de wei.

Bij het onderzoek naar de passie voor paarden hebben de paardenliefhebbers aangegeven dat 15% van de paarden in een individuele stalling staan met dichte zijwanden, 29% staat in een individuele stal met tralies aan de zijwanden en 7% heeft een individuele stalling met één of twee lage zijwanden. Tot slot hadden 3% van de paardenliefhebbers hun paarden in groepshuisvesting gestald en 13% staat 24/7 in de wei (van Wijk-Jansen, Visser-Riedstra, Verstegen, & Kortstee, 2009).

Wat hieruit opvalt is dat de respondenten in dit onderzoek in vergelijking met de paardenliefhebbers uit het passie voor paarden onderzoek hun paarden vaker in een groepshuisvesting hebben staan. Bijna een even grote groep heeft zijn/haar paard 24/7 in de wei staan. Paarden die gestald worden in een groepshuisvesting zijn over het algemeen rustiger, makkelijker in de omgang en ervaren minder stress (Yarnell, Hall, Royle, & Walker, 2015). Gezien het feit dat veel respondenten in dit onderzoek een hippische opleiding hebben afgerond of werkzaam zijn in de hippische sector kan het zijn dat zij daarom meer inzicht hebben in wat groepshuisvesting van voordelen biedt voor het paard. 71,1% van de respondenten heeft zijn paard nog in individuele stalling. Dit zou komen doordat dit de meest eenvoudige en standaard manier van paarden houden is in Nederland. Het is lastiger om een groepshuisvesting te vinden voor je paard en ook niet overal kun je je paard 24/7 in de wei zetten. Dit maakt het wel lastiger, want het wordt hieruit niet duidelijk of de respondenten misschien liever wel groepshuisvesting zouden willen, maar hier geen geschikte plek voor kunnen vinden. Dat er al een positieve verschuiving is van minder individuele stallingen en een toename in groepshuisvesting is al een erg positieve wending in de afgelopen jaren. Mogelijk is hierin toch kennis opgedaan door de verschillende respondenten.

24,7% van de respondenten zet zijn/haar paard 4-8 uur buiten. 26,8% zet zijn/haar paard 8-12 uur per dag buiten, 10,3% zet zijn/haar paard 12-16 uur per dag en tot slot zet 29,9% zijn/haar paard 24/7 buiten.

32% van de wedstrijdruiten zet zijn/haar paard meer dan 12 uur per dag buiten, waarvan 16% van de paarden 24/7 buiten staan. 32% zet de paarden tussen de 4-8 uur buiten, dit doen zij vaker dan de paardenmensen en professionals.

29,2% van de paardenmensen zorgt dat zijn/haar paard 8-12 uur buiten komt. Een kwart van de paardenmensen laat het paard 4-8 uur buiten per dag en met 20,8% van de

paardenmensen zetten zij het vaakst van alle respondenten hun paard maar 1-4 uur per dag buiten. De paardenmensen hebben het vaakst van alle respondenten hun paarden korter buiten staan.

Met 56,5% zetten de professionals het vaakst hun paarden 24/7 buiten in de wei. Dit doen zij het vaakst van alle respondenten. 26,1% zet de paarden 8-12 uur buiten.

Wilde paarden besteden 16 tot 20 uur per dag aan het zoeken en eten van hooi en gras, waardoor zij grote afstanden afleggen van wel 1 tot 48 vierkante kilometer (Henderson, 2007). Doordat paarden vaak gestald zijn op maneges op pensionstallen kunnen zij vaak niet voldoen aan 16 tot 20 uur weidegang/paddock. Wat opvallend is, is dat de professionals het meest de paarden 24/7 buiten hebben staan. Mogelijk hebben zij paarden aan huis. Ook hebben zij het vaakst de paarden in groepshuisvesting wat hierin kan meespelen. De paardenmensen hebben het paard het kortste buiten staan. Waarschijnlijk zal dit komen doordat de paarden gestald zijn op stallen waar ze niet langer naar buiten kunnen.

Wedstrijdruiten hebben over het algemeen ook best vaak de paarden lang buiten lopen. Mogelijk hebben de wedstrijdruiter en professional meer mogelijkheden om hun paard lang buiten te laten lopen, dan wel door eigen stal of paard aan huis. Een andere mogelijkheid is de onwetendheid dat paarden zo veel mogelijk buiten lopen om aan hun beweging te komen. Helaas is er geen ander onderzoek gevonden met dezelfde soort vraag, waardoor deze vraag niet te vergelijken valt met andere antwoorden van respondenten uit de hippische sector.

Het is belangrijk dat paarden onderling contact met elkaar kunnen maken. Wanneer een paard geen sociaal contact heeft met soortgenoten kunnen zij stereotiep gedrag laten zien (Cooper & Albertosa, 2005). Er is daarom ook gevraagd hoe de paarden van de respondenten contact kunnen maken met soortgenoten. 58,8% van de respondenten uit dit onderzoek hebben aangegeven dat hun paard contact kan hebben met andere paarden wanneer het in de wei of paddock staat. Wedstrijdruiten geven voornamelijk aan dat paarden contact kunnen hebben met soortgenoten in de wei (62%), toch is er een behoorlijk aantal die alleen op stal door tralies heen contact kunnen maken met soortgenoten (24%). Paardenmensen zeggen dat hun paard contact heeft met soortgenoten in de wei (64%) of in groepshuisvesting (13%). Een deel van de paardenmensen heeft deze vraag ingevuld als niet van toepassing, waarschijnlijk hebben zij geen eigen paard.

De professionals zeggen dat hun paarden zowel veel contact kunnen maken in de wei of paddock als in de groepshuisvesting (87%).

In het onderzoek naar de passie voor paarden geeft 55% van de paardenliefhebbers aan dat hun paarden contact kunnen hebben met soortgenoten in de wei, paddock of groepshuisvesting. 15% kan contact maken door de stal door tralies heen, maar ze kunnen elkaar niet aanraken. 11% kan elkaar wel aanraken op stal (van Wijk-Jansen, Visser-Riedstra, Verstegen, & Kortstee, 2009).

Uit dit onderzoek valt op te merken dat de meeste paarden wel onderling contact hebben met andere paarden, dan wel door groepshuisvesting of door de wei of paddock. Het is echter niet helemaal bekend of de paarden bij elkaar in de paddock of wei staan, of dat ze apart staan. Wel kunnen ze onderling contact hebben, wat niet kan in een individuele stal met dichte wanden. Paarden die in individuele stalling staan met tralies er tussen kunnen elkaar niet aanraken en kriebelen zoals paarden doen bij elkaar. Echter zien, horen en ruiken ze elkaar wel wat er toch voor zorgt dat zij onderling contact kunnen hebben. Het is wel beter om contact te hebben op een wei, paddock of in groepshuisvesting. Gelukkig passen

de meeste respondenten dit toe. De paarden van wedstrijdruiters hebben het meeste contact op stal in vergelijking met de andere respondenten. Reden kan zijn dat zoals eerder besproken de paarden van wedstrijdpaarden korter in de wei/paddock staan. Mogelijk gaan ze apart naar buiten, waardoor ze buiten minder contact kunnen maken. In vergelijking met het onderzoek naar de passie voor paarden hebben paarden tegenwoordig meer contact met soortgenoten dan in de tijd van het onderzoek naar de passie voor paarden (2009). Dit kan bijvoorbeeld komen doordat de respondenten hier meer kennis over hebben gekregen. Ook speelt waarschijnlijk mee dat er veel hippische studenten of respondenten werkzaam in de Hippische sector hebben meegewerkt aan deze enquête, en zij beschikken over deze kennis.

In het wild zijn de paarden in de kudde de hele dag bezig met grazen. Hierbij eten ze arm gras. Wanneer een paard weinig hooi of gras eet kan dit voor problematische gevolgen zorgen, zowel fysiek als mentaal. Bij te weinig ruwvoer is er kans op maagzweren (Henderson, 2007). Het beste wat je kan doen is je paard vrije toegang geven tot de wei, zodat het paard de hele dag door voldoende gras kan eten. Mocht de hele dag weidegang niet mogelijk zijn is onbeperkte ruwvoergift ook een goede optie. Dit moet ruwvoer zijn wat hoog in vezels, zodat het paard niet te veel suikers binnenkrijgt (Henderson, 2007).

De respondenten geven hun paarden over het algemeen tussen de 6-9kg (32,0%) of tussen de 9-12kg (29,9%) ruwvoer per dag

Wedstrijdruiters geven het vaakst tussen de 6-9kg ruwvoer per dag (32%), maar de wedstrijdruiters zijn ook de grootste groep respondenten die meer dan 12kg ruwvoer per dag voert (20%).

Paardenmensen geven over het algemeen tussen de 6-9kg of tussen de 9-12kg ruwvoer per dag (33,3%). Zij geven het minst vaak hun paarden meer dan 12kg ruwvoer per dag.

De professionals geven hun paard het vaakst van alle respondenten tussen de 1-6kg ruwvoer per dag (26,1%). De meeste professionals geven echter 6-9kg per dag (30,4%), maar 43,5% geeft meer dan 9kg ruwvoer per dag.

Uit dit onderzoek is gebleken dat de wedstrijdruiters hun paarden het meeste hooi voeren, gevolgd door de professionals. Wat wel opvallend is, is dat de professional het vaakst van alle respondenten 1-6kg ruwvoer geeft, maar in verhouding geven zij wel het meeste ruwvoer. Een mogelijke oorzaak hiervan is dat de paarden 24/7 in de wei staan en een klein beetje extra hooi krijgen per dag. Een andere reden kan een gebrek van kennis op gebied van voeding zijn. Paardenmensen geven ook redelijk veel hooi aan hun paarden, maar toch weinig paardenmensen geven meer dan 12kg. Dit kan ermee te maken hebben dat zij dit niet nodig vinden, of ze hebben niet de juiste kennis en weten niet dat het paard onbeperkt ruwvoer mag hebben. Wedstrijdruiters geven behoorlijk veel ruwvoer. Dit kan doordat zij deze kennis hebben, of ze vinden dit nodig vanwege de zware trainingen van de wedstrijdpaarden. Sommige respondenten zouden zelf ook geen inspraak hebben in de hoeveelheid ruwvoer, vanwege het feit dat ze op een stalling staan waar ze zelf niet voeren.

Gezondheid van het paard is een belangrijk onderdeel van het paardenwelzijn. Om dit goed te beoordelen kan gebruik worden gemaakt van de 5 vrijheden van Brambell, hierbij wordt gekeken of het paard vrij is van honger, dorst en het krijgen van onjuiste voeding (FAWC, 1993). Om inzicht te krijgen hoe de respondenten de gezondheid van hun paard beoordelen hebben wij ten eerste gevraagd wanneer zij het paard controleren op verwondingen. 83%

geeft aan dit te doen tijdens het poetsen van het paard. De overige 17% doet dit op stal of in de wei. Daarnaast is gevraagd hoe de respondenten dan weten of het paard gezond is. 99% van de respondenten zeggen dit te herkennen aan het gedrag van het paard. Ook zijn de uitstraling van het paard (83%) en het meten van de temperatuur (61%) erg belangrijk. De gezondheid van het paard wordt beoordeeld aan de hand van onder andere het gedrag, vacht en verwondingen/blessures.

Uit dit onderzoek is gebleken dat alle respondenten een beetje hetzelfde hun paard beoordelen. Wat goed is, is dat ze echt kijken naar het paard zelf. Ze kijken hoe de uitstraling en het gedrag van het paard is, mocht hier iets niet van kloppen gaan ze verder kijken wat er mogelijk zou kunnen spelen. Dan grijpen ze naar een thermometer en gaan ze meten wat ze zien. Kortom, eerst observeren de respondenten het paard en daarna gaan ze meten om te kijken wat er aan de hand is.

5. Conclusie

Bij het onderzoek naar het informatiezoekgedrag van paardenliefhebbers is onderzoek gedaan naar de paardenliefhebbers anno 2020. Daarbij is gekeken welke kennis zij hebben, wat hun dagelijkse manier van paarden houden is, welke informatie ze zoeken en waar ze deze informatie vandaan halen. Met informatie die uit dit onderzoek komt kan door hippische organisaties worden ingespeeld op de paardenliefhebbers om zo bij te dragen aan het verbeteren van het paardenwelzijn.

5.1 Kenmerken paardenliefhebber 2020

De respondenten die mee hebben gedaan aan dit onderzoek zijn voornamelijk vrouw (94,8%) en de grootste groep respondenten heeft een leeftijd tussen de 15-35 jaar oud. 52% van de respondenten heeft een hippische opleiding afgerond. Alle respondenten delen de mening dat paarden dagelijks vrije beweging nodig hebben en sociale contacten met andere paarden. Daarnaast vinden ze de gezondheid van het paard erg belangrijk. Paarden zorgen voor een ontspannen gevoel en zorgt voor blijdschap, geluk en beweging van de respondent. De wedstrijdruiter is voor 30% gedeeltelijk of volledig afhankelijk van het inkomen wat zij verdienen uit de paarden. Ook rijden zij het vaakst wedstrijden en zijn vaak aangesloten bij de KNHS (62%) en rijvereniging (56%). De wedstrijdruiter heeft veel kennis van trainen en verzorgen van paarden. Daarnaast is de wedstrijdruiter het vaakst een instructeur. De wedstrijdruiter rijdt voornamelijk paard 68% heeft meer dan 1 eigen paard en besteed in het algemeen tussen de 5 en 36 uur per week aan het trainen van paarden. De wedstrijdruiter is druk met het uiterlijk van het paard en wil graag goed presteren.

Paardenmensen zijn vaker een man, zijn te vinden in bestuurlijke functies in de paardensector. Daarnaast zijn paardenmensen vaker aangesloten bij een ondernemersorganisatie of fokkerijorganisatie. De paardenmensen zijn vaak begonnen met paardrijden door familie, vrienden of op een manege. 70,8% heeft geen hippische opleiding gedaan, ze rijden vaak paard (79,2%) en zijn het vaakst te vinden als jury op wedstrijden. Paardenmensen hebben vaak geen eigen paard (29,2%), wel verzorgen ze paarden voor anderen. Gemiddeld besteden paardenmensen tussen de 5 en 16 per week aan het trainen/verzorgen/mennen of rijden van paarden. Paardenmensen zijn op een hele andere manier bezig met de paarden en kunnen al heel erg genieten als ze lekker het paard kunnen knuffelen. Ze halen veel voldoening uit de paarden, maar hebben niet zoveel behoefte aan het opdoen van sociale contacten bij de paarden.

De professional heeft de meeste kennis van paarden, voornamelijk op gebied van voeding stijgen zij erboven uit. 65% van de professionals heeft een Hippische opleiding afgerond. Daarnaast zijn professionals vaak werkzaam in de Hippische sector (39,1%). De professional is als enige groep paardenliefhebbers aangesloten bij een stamboek. Ook is de professional aangesloten bij de KNHS en bij een rijvereniging, zij rijden dus ook wedstrijden. De professional heeft het vaakst 2 eigen paarden, ook trainen de professionals veel paarden voor anderen. De professional is tussen de 17 en 36 uur per week bezig met het rijden/verzorgen/trainen of mennen van paarden.

5.2 Informatiezoekgedrag paardenliefhebber

60,8% van de respondenten zoekt informatie op over voeding, 41,2% van de respondenten zoekt informatie over de training of gezondheid van paarden. 52,6% van de respondenten zoekt informatie over het paardenwelzijn en tot slot zoekt 49,5% van de respondenten naar informatie over paardensportartikelen.

Wedstrijdruiters zoeken met name informatie over voeding (70%), gezondheid (64,0%) en training van paarden (56,0%). Daarnaast zoeken zij regelmatig informatie over paardensportartikelen (48,0%) en harnachement (50%).

Paardenmensen zoeken de meeste informatie op over paardenwelzijn, voeding (37,5%) het trainen van paarden (33,3%), het gedrag van paarden (29,2%) en paardensportartikelen (29,2%).

De professional zoeken de meeste informatie op over het paardenwelzijn (87,0%). Ook wordt door de professional veel opgezocht voer paardensportartikelen (73,9%) en er wordt er veel gezocht naar het gedrag van paarden (65,2%). Tot slot zijn ze ook geïnteresseerd in informatie over voeding (65,2%), training (60,9%) en de gezondheid van paarden (56,5%). De professional is het cluster die zich tot slot ook nog verdiept in informatie over de aankoop of verkoop van paarden (34,8%).

5.3 Informatiebronnen paardenliefhebber

85,6% van de respondenten vraagt informatie aan bij een specialist. 77,3% zoekt informatie op het internet, 58,8% vraagt familie, vrienden of stalgenoten en 45,4% zoekt informatie op social media. De Hoefslag en het Bit-magazine worden door 39,2% van de respondenten gelezen, ook worden de websites van deze magazines veel bezocht.

Wedstrijdruiters gebruiken voornamelijk WhatsApp (88,0%), gevolgd door Facebook (76,0%) en Instagram (70,0%). Daarnaast halen ze veel informatie van de website van de KNHS (66,0%).

Paardenmensen gebruiken met name Facebook (91,7%), gevolgd door WhatsApp (87,5%), Instagram (45,8%) en YouTube (37,5%). Paardenmensen gebruiken de website van de KNHS (45,8%), Horses.nl (33,3%) en Bokt.nl (29,2%) het meest.

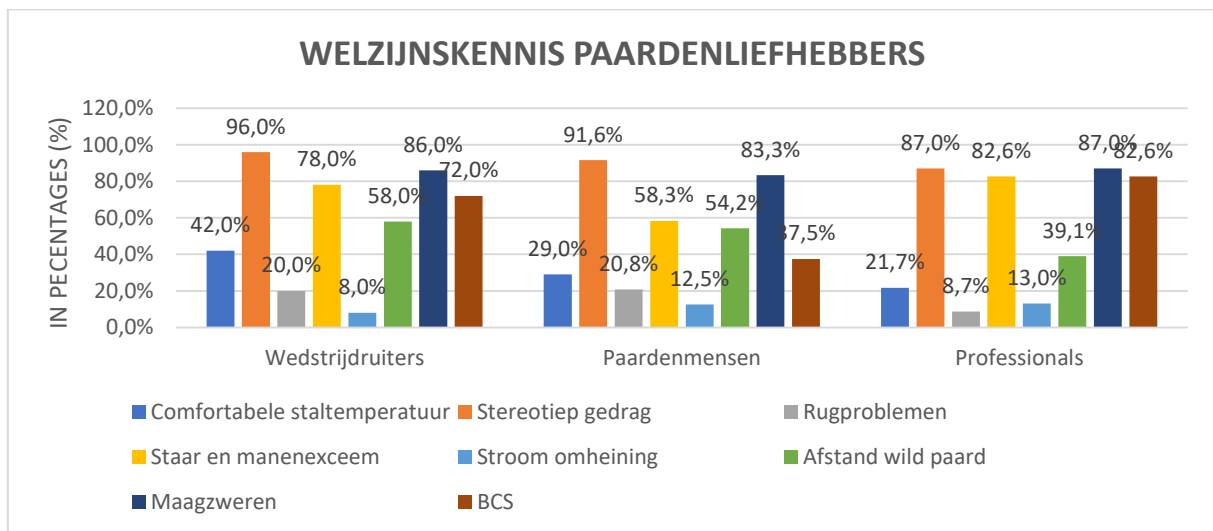
De professionals gebruiken Instagram (82,6%) het meest, gevolgd door WhatsApp (73,9%) en Facebook (69,6%). De professionals maken het meest gebruik van Bokt.nl (34,8%) in vergelijking met de andere respondenten.

5.4 Welzijnskennis paardenliefhebber

De kennis van de respondenten is erg goed wat betreft de gezondheid van het paard. 92,8% weet hoe stereotiep gedrag ontstaat, 74,2% hoe staart en manen-eczeem ontstaat. Helaas is het op het gebied van rugproblemen erg slecht (17,2%). Ook op gebied van voeding hebben de respondenten een goede kennis. 85,6% van de respondenten weet hoe het paard maagzweren kan krijgen en hoe dit te voorkomen. 66,0% maakt gebruik van de Body Condition Score om de voedingstoestand van het paard te beoordelen. Wat betreft de huisvesting van een paard weten maar enkele respondenten (34%) aan te geven dat de optimale temperatuur voor een paard tussen de 5 en 25 graden ligt. Ook weten maar weinig respondenten het effect van stroom op de omheining te benoemen. 10,3% van de respondenten weet aan te geven dat dit stress veroorzaakt bij het paard, waardoor het paard een kleiner deel van de paddock gebruikt. Iets meer dan de helft van de respondenten (52,6%) weet dat paarden ongeveer 15km per dag afleggen in het wild.

Figuur 37 geeft aan hoeveel procent het antwoord op de verschillende vragen goed heeft beantwoord. Zoals in figuur 37 te zien is heeft de wedstrijdruiter in vergelijking met de andere respondenten de meeste kennis van de comfortabele staltemperatuur, stereotiep gedrag en de afstand die wilde paarden afleggen. De paardenmensen hebben in vergelijking met andere respondenten minder kennis over de verschillende vragen. Toch weten veel paardenmensen wat stereotiep gedrag, maagzweren en staart- en maneneczeem inhoudt.

Tot slot hebben de professionals de meeste kennis op gebied van Body Condition Score, de maagzweren en staart- en manenexceem. Ook weten zij het beste wat stroom op de omheining van invloed heeft op het gedrag van het paard.

Figuur 37 Welzijnskennis paardenliefhebbers

5.5 Dagelijkse praktijk van het houden van paarden

71,1% van de respondenten heeft zijn/haar paard individueel gestald, 14,4% heeft het paard in groepshuisvesting staan en 11,3% in de wei. De wedstrijdruiter en de professional hebben hun paarden het vaakst in individuele stalling staan, de paardenmensen vaker in groepshuisvesting.

29,9% van de respondenten geeft aan dat zijn/haar paard 24/7 buiten komt. 26,8% komt tussen de 8-12 uur per dag buiten. De wedstrijdruiter heeft zijn/haar paard het vaakst meer dan 12 uur buiten staan (32%), ook een groot deel van de wedstrijdruiters zet het paard maar tussen de 4-8 uur buiten. De paardenmensen zetten hun paarden het vaakst tussen de 8-12 uur buiten (29,2%) en de professionals het vaakst 24/7 (56,5%).

58,8% van de respondenten geeft aan dat het paard contact kan maken met soortgenoten op de wei of paddock. Bij zowel de wedstrijdruiter (62%), paardenmensen (64%) en de professionals (87%) kunnen de meeste paarden contact maken met soortgenoten op de wei of in de paddock.

32% van de respondenten geeft zijn/haar paard tussen de 6-9 kg ruwvoer per dag. 29,9% geeft het paard tussen de 9-12 kg ruwvoer per dag. De wedstrijdruiter geeft het vaakst 6-9 kg ruwvoer per dag (32%), maar ook vaak wordt er meer dan 12 kg gevoerd (20%). De paardenmensen geven vooral tussen de 6-9 kg (33,3%) of 9-12 kg (33,3%) ruwvoer per dag. De professional geeft met 43,5% het vaakst meer dan 9 kg ruwvoer per dag.

5.6 Bijdrage opkomst social media en internet in paardensector

Uit onderzoek is gebleken dat de paardenliefhebber veel gebruik maakt van WhatsApp, Facebook en Instagram. Daarnaast wordt er veel gebruik gemaakt van de websites van de Hoefslag en Bit-magazine en daarnaast ook KNHS, Horses.nl en Bokt.nl. Tegenwoordig maken vooral de jongere paardenliefhebbers veel gebruik van deze social media en website waardoor hier makkelijk op in gespeeld kan worden door de hippische organisaties. Denk bijvoorbeeld aan de KNHS of een bekende paardensporter. Wanneer een bekende paardensporter informatie deelt op Instagram wordt dit door heel wat paardenliefhebbers

gezien. De informatie wordt zo verspreid en kennis groeit dan onder de paardenliefhebbers. Ook door middel van informatieve artikelen op de websites van de KNHS, De Hoefslag en het bit-magazine worden paardenliefhebbers steeds bewuster van het paardenwelzijn.

5.7 Aanbevelingen Hippische sector

Om het paardenwelzijn anno 2020 te kunnen verbeteren is het de bedoeling dat zoveel mogelijk Hippische organisaties willen meewerken. Het beste kunnen er artikelen worden geschreven over het paardenwelzijn, met name over voeding, gezondheid en het gedrag van paarden. Zorg dat de paardenliefhebber meer inzicht krijgt in wat een paard echt nodig heeft aan voeding, welke hoeveelheden en wat er precies in voeding zit. Maak de paardenliefhebber bewust wat ze voeren, eventueel kunnen hier misschien leuke video's over gemaakt worden die op social media geplaatst kunnen worden. Daarnaast moet de paardenliefhebber meer inzicht krijgen in de gezondheid van paarden. Ze weten goed hoe ze hierop moeten letten, kennen een aantal ziektes/aandoening ook goed. Echter zijn niet overal de gevolgen van bekend, zoals rugproblemen. Organiseer interessante vlogs over de gezondheid van paarden, hiermee bereik je ook de jongere paardenliefhebber. De wedstrijdruiter is erg begaand met de beweging van een paard, bekende ruiters kunnen hierop inspelen en informatie delen over hun manier van trainen. Deze informatie kan gedeeld worden op social media zoals Instagram en Facebook en zal een groot bereik hebben. Tot slot kunnen veel websites zoals Horses.nl en websites van de magazines de Hoefslag en Bit-magazine artikelen schrijven over het gedrag van paarden. Laat zien hoe het gedrag van paarden in elkaar zit en wat allemaal invloed heeft op het gedrag van het paard. Denk hierbij aan de manier van spenen en de manier van huisvesten. Ook op het gebied van huisvesting kan de paardenliefhebber nog veel leren. Laat bijvoorbeeld een interessante blog of artikel zien over het verschil van individuele stalling in vergelijking met groepshuisvesting. Daarbij kan ook het gedrag van het paard worden benoemd.

Voor een vervolgonderzoek naar het informatiezoekgedrag van paardenliefhebbers is het belangrijk om meer respondenten te bereiken. Probeer hier de Hippische organisaties meer bij te betrekken en overtuig ze van hun bijdrage aan een verbeterend paardenwelzijn. Probeer meer bedrijven te bereiken, zoals pensionstallen, maneges, Hippische opleidingen en probeer meer in contact te komen met stamboeken of fokkerijorganisaties. Wanneer de Hippische organisaties bereikt kunnen worden kan er echt wat worden bijgedragen aan een beter paardenwelzijn.

Bibliografie

- Ajzen, I. (1991). The Theory of Planned Behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*(50), 179-211.
- Broom, D. M. (1998). Welfare, Stress and the Evolution of Feelings. *Advances in the study of behaviour*(27), 371-403.
- Cooper, J. J., & Albentosa, M. J. (2005). Behavioural adaptation in the domestic horse: potential role of apparently abnormal responses including stereotypic behaviour. *Livestock Production Science*(92), 177-182.
- Dier & Recht. (2019, Oktober 2). *Dier & Recht advocaat van de dieren*. Retrieved from Dier & Recht advocaat van de dieren: <https://www.dierenrecht.nl/misstanden-maneges>
- Dierenbescherming. (2019, December 4). *14 paarden uit vervallen schuur bevrijd*. Retrieved from Dierenbescherming: <https://www.dierenbescherming.nl/wat-wij-doen/actueel/nieuws/nieuws-overzicht/14-paarden-uit-vervallen-schuur-bevrijd>
- Ellis, A. (2004). Paard en voer Praktische gids voor gezond voeren en beweiden. In A. Ellis, *Paard en voer Praktische gids voor gezond voeren en beweiden* (pp. 76-85). Lelystad, Flevoland, Nederland: Roodbont.
- FAWC. (1993). *Report on Priorities for Animal Welfare Research and Development*. Surrey: FAWC.
- FNHB. (2020, Juni 11). *Federatie Nederlandse Hippische Brancheorganisatie*. Retrieved from Federatie Nederlandse Hippische Brancheorganisatie: <https://www.fnhb.nl>
- Hamson, B., de Laat, M., Mills, P., & Pollitt, C. (2010). Distance travelled by feral horses in 'outback' Australia. *Equine Veterinary Journal*(42), 582-586.
- Hartmann, E., Christensen, J. W., & McGreevy, P. D. (2017, Februari 6). Dominance and Leadership: Usefull Concepts in Human-Horse Interactions? *Journal of Equine Veterinary Science*(52), 1-9.
- HAS Hogeschool. (2019). Impact hebben en impact houden. *Hippische Monitor 2019*(2019), 20.
- Heleski, C., Shelle, A., Nielsen, B., & Zanella, A. (2002). Influence of housing on weanling horse behavior and subsequent welfare. *Applied Animal Behaviour Science*(78), 291-302.
- Hemsworth, L., Jongman, E., & Coleman, G. (2014, December 24). Recreational horse welfare: The relationships between recreational horse owner attributes and recreational horse welfare. *Applied Animal Behaviour Science*(165), 1-16.
- Henderson, A. J. (2007, Decmber 5). Don't Fence Me In: Managing Psychological Well Being for Elite Performance Horses. *Journal of Applied Animal Welfare Science*(10), 309-329.
- Hockenhull, J., & Creighton, E. (2013). A brief note on the information-seeking behavior of UK leisure horse owners. *Journal of Veterinary Behavior*(8), 106-110.
- Jansen, C. (2019, Februari 24). *Horses.nl*. Retrieved from Ingrijpende veranderingen in de endurance nodig om paardenwelzijn te garanderen: <https://www.horses.nl/overige-disciplines/endurance/ingrijpende-veranderingen-in-de-endurance-nodig-om-paardenwelzijn-te-garanderen/>
- KNHS. (2015). *Het grote Paardensportonderzoek 2015*. KNHS. Ermelo: KNHS.
- KNHS. (2017). *Nederland Paardenland*. KNHS. Ermelo: KNHS.
- KNHS. (2019, december 31). *KNHS zet in op maatregelen tegen starten op nationale endurancewedstrijden in Midden-Oosten*. Retrieved from KNHS:

- <https://www.knhs.nl/nieuws/2019/knhs-zet-in-op-maatregelen-tegen-starten-op-nationale-endurancewedstrijden-in-midden-oosten/>
- KNHS. (2020, januari 23). *KNHS ageert tegen opinie Dier&Recht over paardenwelzijn op Jumping Amsterdam*. Retrieved from KNHS: <https://www.knhs.nl/nieuws/2020/knhs-ageert-tegen-opinie-dierrecht-over-paardenwelzijn-op-jumping-amsterdam/>
- Liem, E. (2020, januari 22). *Anky in De Telegraaf: 'Paarden kunnen absoluut niet faken'*. Retrieved from Horses.nl: <https://www.horses.nl/dressuur/anky-van-grunsven/anky-in-de-telegraaf-paarden-kunnen-absoluut-niet-faken/>
- Lofgren, E. A., Voigt, M. A., & Brady, C. M. (2015, November 5). Information-Seeking Behavior of the Horse Competition Industry: A Demographic Study. *Journal of Equine Veterinary Science*(37), 58-62.
- Marlin, D., Randle, H., & Williams, J. (2018). Do equestrians have insight into their equine-related knowledge (or lack of knowledge)? *Proceedings of the 14th International Conference* (p. 1). Rome: International Society for Equitation Science.
- McGreevy, P., Oddie, C., Burton, F., & McLean, A. (2009). The horse-human dyad: Can we align horse training and handling activities with the equid social ethogram? *The Veterinary Journal*(181), 12-18.
- Mieke. (2018, januari 7). *Paardenwelzijn: Een tijdlijn*. Retrieved from Equine Counseling: <https://www.equinecounseling.nl/paardenwelzijn-een-tijdlijn>
- Minero, M., Dalla Costa, E., Dai, F., Scholz, P., & Lebelt, D. (2015, maart 1). AWIN Welfare assessment protocol for horses. *AWIN Welfare assessment protocol for horses*. Pirassununga, SP, Brazilië: The European Animal Welfare Indicators Project.
- Morgan, K. (1998). Thermoneutral zone and critical temperatures of horses. *Pergamon*(1), 59-61.
- Murray, R. C., Walters, J. M., Snart, H., Dyson, S. J., & Parkin, T. D. (2009, Maart 14). Identification of risk factors for lameness in dressage horses. *The Veterinary Journal*(184), 27-36.
- NVWA. (2009, Januari 1). *Welzijnseisen paarden*. Retrieved from Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit: <https://www.nvwa.nl/onderwerpen/paarden/welzijnseisen-paarden>
- Parker, M., Goodwin, D., & Redhead, E. S. (2008, Maart 19). Survey of breeders' management of horses in Europe, North America and Australia: Comparison of factors associated with the development of abnormal behaviour. *Applied Animal Behaviour Science*(114), 206-215.
- Partij voor de Dieren. (2018, Oktober 3). *Partij voor de Dieren*. Retrieved from Partij voor de Dieren: <https://www.partijvoordedieren.nl/standpunten/paarden-houden>
- Pesie, S. (2020, januari 17). *Jumping Amsterdam is niet diervriendelijk, toch is de gemeente wéér hoofdsponsor*. Retrieved from Het Parool: <https://www.parool.nl/columns-opinie/jumping-amsterdam-is-niet-diervriendelijk-toch-is-de-gemeente-weer-hoofdsponsor~b696e143/>
- Pickering, P., & Hockenhull, J. (2018). Identifying information that can be trusted in the internet age: the challenge for horse owners. *Proceedings of the 14th International Conference* (pp. 1-189). Rome: International Society for Equitation Science.
- Pinedo, D. (2020, januari 26). *Hoe dierenactivisten de paardensport onder vuur nemen*. Retrieved from nrcl.nl: <https://www.nrc.nl/nieuws/2020/01/26/hoe-dierenactivisten-de-paardensport-in-diskrediet-brengen-a3988205>

- Raats, L. (2019, maart 1). *Paardenwelzijn op de manege*. Retrieved from Bit: <https://www.bitmagazine.nl/actueel/paardenwelzijn-op-de-manege/106702/>
- Sectorraad Paarden. (2011). *12 richtlijnen van paardenwelzijn*. Sectorraad Paarden. Ermelo: Sectorraad Paarden.
- Souris, A.-C., Kaczensky, P., Julliard, R., & Walzer, C. (2006, Oktober 19). Time budget-, behavioral synchrony- and body score development of a newly released Przewalski's horse group *Equus ferus przewalskii*, in the Great Gobi B strictly protected area in SW Mongolia. *Applied Animal Behavior Science*(107), 307-321.
- Stomps, M. (2019, Februari 20). *Nederlandse paardensector scoort internationaal*. Retrieved from Nieuwe Oogst: <https://www.nieuweoogst.nl/nieuws/2019/02/20/nederlandse-paardensector-scoort-internationaal?fbclid=iwar1fc78rz-d0ti0ivjtzppb5jtkwnzbtfcunz6lzp0oklihsbxallkqh>
- van der Laan, I. (2010, November 30). Hoe meet je dierenwelzijn? *Vakblad Kinderboerderijen SKBN*, 14-16.
- van Wijk-Jansen, E., Visser-Riedstra, K., Verstegen, J., & Kortstee, H. (2009, maart). *Passie voor paarden*. Den Haag: LEI Wageningen UR.
- Varia. (2020, januari 26). *Jumping Amsterdam zet paardenwelzijn voorop*. Retrieved from Equenews.nl: <https://equenews.nl/algemeen/jumping-amsterdam-zet-paardenwelzijn-voorop>
- Visser, E., & Van Wijk-Jansen, E. E. (2012). Diversity in horse enthusiasts with respect to horse welfare: An explorative study. *Journal of Veterinary Behavior*, 1-10.
- Visser, K. E., Ellis, A. D., & Van Reenen, C. G. (2008, april 25). The effect of two different housing conditions on the welfare of young horses stabled for the first time. *Applied Animal Behaviour Science*(114), 521-533.
- Visser, K. E., Neijenhuis, F., de Graaf-Roelfsema, E., Wesselink, H. G., de Boer, J., van Wijhe-Kiezebrink, M. C., . . . van Reenen, C. G. (2013, December 18). Risk factors associated with health disorders in sport and leisure horses in the Netherlands. *Journal of Animal Science*(114), 521-533.
- Wageningen UR Livestock Research. (2012). *Welzijnsmonitor Paardenhouderij*. Livestock Research Wageningen UR. Wageningen: Wageningen UR Livestock Research.
- Waran, N. K., Clarke, N., & Farnworth, M. (2007, Mei 9). The effects of weaning on the domestic horse (*Equus caballus*). *Applied Animal Behaviour Science*(110), 42-57.
- Welfare Quality Network. (2010, jan 1). *Practical strategies for improving farm animal welfare: an information resource*. Retrieved from Welfare Quality Network: <http://www.welfarequality.net/en-us/reports/assessment-protocols/>
- Werhahn, Engel, H., Schulze, H., & Van den Weghe, H. (2011). Temporary Turnout for Free Exercise in Groups: Effects on the Behavior of Competition Horses Housed in Single Stalls. *Journal of Equine Veterinary Science*(31), 417-425.
- Werhahn, M., Engel, P. F., & van den Weghe, P. F. (2011, July 27). Competition Horses Housed in Single Stalls (II): Effects of Free Exercise on the behavior in the Stable, the Behavior during training, and the Degree of Stress. *Journal of Equine Veterinary Science*(32), 22-31.
- Williams, J., & Randle, H. (2017, Februari 27). Is the expression of stereotypic behavior a performance-limiting factor in animals? *Journal of Veterinary Behavior*(20), 1-10.
- Williams, J., Marlin, D., Pal, L., & Randle, H. (2018). Do horse owners know how to care for their horses? *Proceedings of the 14th International Conference* (pp. 1-189). Rome: International Society for Equitation Science.

- Yarnell, K., Hall, C., Royle, C., & Walker, S. L. (2015, February 25). Domesticated horses differ in their behavioural and physiological responses to isolated and group housing. *Physiology & Behavior*(143), 51-57.
- Yngvesson, J., Torres, J.-C. R., Lindholm, J., Andersson, P., & Sassner, H. (2018). Health and body condition in riding school horses housed in groups or traditional box/tie stall housing. *14th International Conference* (pp. 1-189). Rome: International Society for Equitation Science.
- Zubiaga, A. (2019, september 13). Mining social media for newsgathering: A review. *Online Social Networks and Media*(13), 1-9.

6. Bijlages

6.1 Enquête Informatiezoekgedrag paardenliefhebbers

Beste paardenliefhebber,

Om bij te kunnen dragen aan een beter paardenwelzijn doe ik onderzoek naar het informatiezoekgedrag van paardenliefhebbers. Hierbij is het de bedoeling om meer inzicht te krijgen in de kennis die een paardenliefhebber heeft op gebied van welzijn. Hierbij richt ik mij specifiek op de huisvesting, beweging, voeding en gezondheid van het paard. Belangrijk is om te weten te komen hoe een paardenliefhebber aan zijn of haar informatie komt. Wanneer bekend is waar paardenliefhebbers informatie vandaan halen kan hierop ingespeeld worden door hippische organisaties, om zo gezamenlijk te zorgen voor een beter paardenwelzijn. Tot slot wordt er onderzoek gedaan naar de relatie van paardenliefhebbers met hun paard.

Ik hoop dat u mij wilt helpen door deze enquête in te vullen en bij zou willen dragen aan een beter paardenwelzijn. In de enquête zitten een aantal vragen die over de praktijk gaan, indien u meerdere paarden heeft kunt u hiervoor een gemiddelde nemen.

Met vriendelijke groet,

Anouk Boer

1. Wat is uw leeftijd?
 - ☐ 0-15 jaar
 - ☐ 15-35 jaar
 - ☐ 35-50 jaar
 - ☐ 50-65 jaar
 - ☐ 65 jaar of ouder
2. Wat is uw geslacht
 - ☐ Man
 - ☐ Vrouw
 - ☐ Wil ik liever niet aangeven
3. Wat is uw hoogst genoten afgeronde opleiding?
 - ☐ Middelbare school
 - ☐ Mbo
 - ☐ Hbo
 - ☐ Universiteit
 - ☐ Phd/aio
4. Heeft u een Hippische opleiding gevolgd en zo ja, welke van onderstaande Hippische opleidingen heeft u gevolgd? (Meerdere antwoorden mogelijk)
 - ☐ Ik heb geen Hippische opleiding gevolgd.
 - ☐ HBO Hippische Bedrijfskunde
 - ☐ Horse Business Management
 - ☐ HBO Equine, Leisure and Economics
 - ☐ HBO Diermanagement, specialisatie Paard en Management
 - ☐ MBO-paardenhouderij

- Mbo-paardensport
 - Hoefsmid
 - Instructeursdiploma/ORUN
 - Anders, namelijk
5. Hoe bent u voor het eerst met paarden in aanraking gekomen?
- Via de manege
 - Van huis uit een eigen paardenbedrijf
 - Familie of vrienden
 - Anders, namelijk
6. Hoe houdt u zich bezig met paarden? (Meerdere antwoorden mogelijk)
- Paardrijden
 - Mennen
 - Fokkerij
 - Handel
 - Ik heb een manege of pensionstal
 - Ik volg een hippische opleiding
 - Ik ben werkzaam in de hippische sector
 - Ik train paarden
 - Ik ben instructeur/instructrice
 - Ik ben jurylid
 - Ik hou mij niet met paarden bezig, mijn kinderen wel
 - Ik vind het leuk om wat paarden rond het huis te hebben
 - Ik verzorg/lease paarden
 - Ik train jonge paarden
 - Ik ben werkzaam als dierenarts/osteopaat/chiropractor/fysiotherapeut
 - Ik heb een bestuurlijke functie bij een hippische organisatie
 - Ik lever goederen en diensten t.b.v. de paardensector
 - Anders, namelijk ...
7. Bent u aangesloten bij een organisatie in de paardensector? (Meerdere antwoorden mogelijk)
- Nee, ik ben niet aangesloten
 - Ja, bij een rijvereniging
 - Ja, bij de KNHS
 - Ja, bij een stamboek
 - Ja, bij een fokkerijorganisatie
 - Ja, bij een ondernemersorganisatie
 - Anders, namelijk
8. Bent u instructeur/instructrice? Zo ja, op wat van wijze geeft u les? (Meerdere antwoorden mogelijk)
- Nee, ik ben geen instructeur/instructrice
 - Ik geef privées
 - Ik geef (groeps)les op een manege
 - Ik geef (groeps)les bij een rijvereniging
 - Anders, namelijk ...
9. Hoeveel eigen paarden heeft u?
- Geen
 - Vul in:

10. Hoeveel paarden verzorgt u voor anderen?

- ☐ Geen
- ☐ Vul in: ...

11. Hoeveel uren per week bent u bezig met paarden verzorgen of rijden/mennen/trainen?

- ☐ Minder dan 4 uur per week
- ☐ Tussen de 5 en 16 uur per week
- ☐ Tussen de 17 en 36 uur per week
- ☐ Meer dan 36 uur per week

12. In hoeverre bent u afhankelijk van de inkomsten van hoe u met paarden bezig bent?

- ☐ Niet afhankelijk
- ☐ Gedeeltelijk afhankelijk
- ☐ Volledig afhankelijk

Nu volgen er een aantal stellingen over uw relatie met paarden. Per stelling graag aangeven in hoeverre u het eens bent met de stelling:

	Zeer oneens	Oneens	Neutraal	Eens	Zeer eens
13. Paarden zijn voor mij een inkomstenbron					
14. Paarden zijn voor mij een vorm van ontspanning					
15. Paarden zijn voor mij een manier om aan beweging te doen					
16. Paarden zorgen voor mij voor sociale contacten					
17. Ik vind het heerlijk om met paarden te knuffelen en deze te verzorgen					
18. Paarden zijn voor mij en mijn partner net als kinderen					
19. Paarden zorgen voor blijdschap en geluk in mijn leven					
20. Het liefst ga ik elke dag even naar mijn paard toe om te kijken hoe het met mijn paard gaat					

Nu volgen er een aantal stellingen over het welzijn van paarden en de omgang met paarden:

	Zeer oneens	Oneens	Neutraal	Eens	Zeer eens
21. Ik vind het belangrijk dat mijn paard sociaal contact heeft met andere paarden					
22. Ik vind het belangrijk dat mijn paard gezond is					

23. Ik vind het belangrijk dat mijn paard de hele dag ruwvoer tot zijn beschikking heeft					
24. Ik vind het belangrijk dat mijn paard een glanzende vacht heeft					
25. Ik vind het belangrijk dat mijn paard iedere dag wordt geborsteld					
26. Ik vind het belangrijk dat mijn paard er blij uitziet, met zijn oortjes naar voren					
27. Ik vind het belangrijk dat mijn paard iedere dag vrije beweging heeft in de wei of paddock					
28. Ik vind het belangrijk dat mijn paard dagelijks krachtvoer krijgt					
29. Ik vind het belangrijk dat mijn paard dagelijks voedingssupplementen krijgt					
30. Ik vind het belangrijk dat mijn paard goed presteert tijdens trainingen en wedstrijden					

Er volgen nu een aantal vragen wat betreft het **huisvesten** van paarden:

31. Hoe heeft u uw paard gestald?

- ☐ Individuele stalling met dichte wanden, voorwand open
- ☐ Individuele stalling met tralies aan de zijkant
- ☐ Individuele stalling met één of twee lage zijwanden
- ☐ Groepshuisvesting
- ☐ In de wei
- ☐ N.v.t.

32. Hoeveel uur per dag krijgt u paard weidegang of de mogelijkheid om in een paddock te lopen

- ☐ Geen
- ☐ 1-4 uur
- ☐ 4-8 uur
- ☐ 8-12 uur
- ☐ 12-16 uur
- ☐ Mijn paard staat 24/7 buiten gestald
- ☐ N.v.t.

33. Kan uw paard contact maken met andere paarden?

- ☐ Nee, er is geen contact mogelijk met andere paarden
- ☐ Ja, ze kunnen elkaar ruiken en zien door de boxwanden (tralies)
- ☐ Ja, ze kunnen elkaar aanraken door of boven de boxwanden
- ☐ Ja, ze kunnen onderling contact hebben met andere paarden in de wei of paddock
- ☐ Ja, ze kunnen onderling contact hebben in de groepshuisvesting
- ☐ Anders, namelijk

- N.v.t.
- 34. Wat is een comfortabele staltemperatuur voor ongeschoren paarden?
 - 0 graden en 20 graden
 - +5 graden en +25 graden
 - +10 graden en +25 graden
 - +15 graden en +25 graden
- 35. Paarden kunnen stereotiep gedrag (stalondeugden zoals kribbenbijten, luchtzuigen en weven) ontwikkelen door een chronische stressvolle situatie. Van welke van onderstaande mogelijkheden is bekend dat het kan bijdragen aan het ontwikkelen van stereotiep gedrag?
 - Geen sociaal contact met soortgenoten
 - Onbeperkt ruwvoergift
 - Te hoge temperatuur in de stal
 - Buitenluid in de stal

Er volgen nu een aantal vragen wat betreft de **voeding** van paarden:

- 36. Hoe vaak krijgt uw paard ruwvoer?
 - Geen ruwvoer
 - Onbeperkt
 - Vul in: keer per dag
 - N.v.t.
- 37. Vul het volgende in wat betreft het gewicht en inspanning van mijn paard:
 - Mijn paard weegt kg en levert uren per week aan fysieke inspanning (trainen/rijden/mennen/longeren)
- 38. Hoeveel kg ruwvoer voert u uw paard per dag?
 - 1-6 kg per dag
 - 6-9 kg per dag
 - 9-12 kg per dag
 - Meer dan 12 kg per dag
- 39. Welk paard heeft meer kans op het krijgen van maagzweren?
 - Een paard wat weinig ruwvoer gevoerd krijgt, maar veel krachtvoer
 - Een paard wat veel ruwvoer gevoerd krijgt, maar weinig krachtvoer
 - Een paard dat 24/7 op de wei staat
 - Een paard dat in een strobox staat
- 40. Voor het welzijn van een paard is ook een goede voedingstoestand van belang. Een goede voedingstoestand kan beoordeeld worden door:
 - Het paard te wegen
 - De Body Condition Score van het paard te bepalen
 - Via een bloedmonster het gehalte van hormonen te bepalen
 - Het eetgedrag te observeren

Er volgen nu een aantal vragen wat betreft de **beweging** van paarden:

- 41. Krijgt uw paard dagelijks vrije beweging?
 - Ja
 - Nee
 - N.v.t.

42. Hoeveel uur per dag kan uw paard vrij bewegen? Onder vrij bewegen wordt verstaan dat het paard vrij kan rondlopen/grazen in een wei of paddock en hierbij een sprintje zou kunnen trekken.
- ☐ 0-4 uur
 - ☐ 4-8 uur
 - ☐ 8-12 uur
 - ☐ 12-16 uur
 - ☐ Meer dan 16 uur
 - ☐ N.v.t.
43. Hoeveel uur in de week traint u met uw paard? Dit mag zowel onder het zadel, voor de wagen of longeren zijn.
- ☐ 1-3 uur
 - ☐ 3-6 uur
 - ☐ 6-8 uur
 - ☐ Meer dan 8 uur
44. Heeft stroom op de omheining van een paddock op het gedrag van paarden?
- ☐ Ja, ze krijgen stress en gebruiken een kleiner deel van de paddock
 - ☐ Ja, ze zijn bang voor de stroom op de omheining
 - ☐ Nee, dit heeft geen invloed op het gedrag
 - ☐ Weet ik niet
45. Welke afstand leggen paarden in het wild af op één dag?
- ☐ Ongeveer 5 km
 - ☐ Ongeveer 10 km
 - ☐ Ongeveer 15 km
 - ☐ Ongeveer 20 km

Er volgen nu een aantal vragen over de **gezondheid** van paarden:

46. Op welk moment controleert u meestal uw paard op verwondingen? (1 antwoord)
- ☐ Tijdens het poetsen
 - ☐ Als mijn paard op stal staat
 - ☐ Als mijn paard in de wei staat
 - ☐ Na het trainen
47. Hoe weet u of uw paard gezond is? (Meerdere antwoorden mogelijk)
- ☐ Uitstraling van het paard
 - ☐ Hoeveelheid energie paard
 - ☐ Lichaamstemperatuur van het paard
 - ☐ Gedrag van het paard
 - ☐ Mijn eigen gevoel
48. Hoe beoordeelt u de gezondheid van uw paard? (Meerdere antwoorden mogelijk)
- ☐ Temperatuur meten
 - ☐ Vacht beoordelen
 - ☐ Gedrag beoordelen
 - ☐ Letten op verwondingen of blessures
 - ☐ Uitstraling
49. Welk paard heeft het minst kans op het krijgen van rugproblemen?
- ☐ Manegepaarden
 - ☐ Fokmerries

- Recreatiepaarden
 - Wedstrijdpaarden
50. Onderstaand een aantal aandoening. Op welke aandoening heeft een dressuurpaard het meeste risico om dit op te lopen?
- Kreupelheid
 - Rugproblemen
 - Ziekte
 - Koliek

Nu volgen er een aantal vragen over het **informatiezoekgedrag**:

51. Welke informatie zoekt u voornamelijk op over paarden? (Meerdere antwoorden mogelijk)

Ik zoek voornamelijk informatie op over:

- Welzijn
 - Voeding
 - Huisvesting
 - Gezondheid
 - Harnachement
 - Beweging
 - Training
 - Paardensport of wedstrijden
 - Fokkerij
 - Gedrag
 - Transport
 - Aankoop/verkoop paard
 - Paardensportartikelen
 - Anders, namelijk ...
52. Hoe komt u aan informatie over paarden? (Meerdere antwoorden mogelijk)
- Van een specialist zoals een dierenarts of hoefsmid
 - Van mijn instructeur
 - Uit boeken, tijdschriften etc.
 - Van het internet
 - Via Social media
 - Van stalgenoten, vrienden of familie
 - Van stamboeken
 - Via de rijvereniging
 - Anders, namelijk
53. Welke social media gebruikt u het meest? Kies er drie.
- Instagram
 - Facebook
 - Twitter
 - LinkedIn
 - Pinterest
 - Snapchat
 - Whatsapp
 - YouTube

54. Welke websites gebruikt u het meest? Kies er drie.

- KNHS.nl
- Bitmagazine.nl
- Dehoefslag.nl
- Horses.nl
- Bokt.nl
- Paardenpraat.tv
- Sporthorses.nl
- Kwpm.nl
- Sectorraadpaarden.nl

55. Welke magazines leest u?

- Geen
- Paard & Sport van de KNHS
- Hoefslag
- Bit
- Dressuur
- KWPN-magazine
- Anders, namelijk

56. Via welk kanaal heeft u deze enquête ontvangen?

- Facebook
- E-mail
- Trendpanel paard
- Stamboek
- KNHS
- FNRS
- Anders, namelijk

Final Cluster Centers

	Cluster		
	1	2	3
13. Paarden zijn voor mij een inkomstenbron	2	2	2
14. Paarden zijn voor mij een vorm van ontspanning	5	4	5
15. Paarden zijn voor mij een manier om aan beweging te doen	4	4	4
16. Paarden zorgen voor mij voor sociale contacten	4	3	4
17. Ik vind het heerlijk om met paarden te knuffelen en deze te verzorgen	5	4	5
18. Paarden zijn voor mij en mijn partner als kinderen	3	2	3
19. Paarden zorgen voor blijdschap en geluk in mijn leven	5	4	5
20. Het liefst ga ik elke dag even naar mijn paard toe om te kijken hoe het met mijn paard gaat	5	4	5
21. Ik vind het belangrijk dat mijn paard sociaal contact heeft met andere paarden	5	4	5
22. Ik vind het belangrijk dat mijn paard gezond is	5	5	5
23. Ik vind het belangrijk dat mijn paard de hele dag ruwvoer tot zijn beschikking heeft	4	4	5
24. Ik vind het belangrijk dat mijn paard een glanzende vacht heeft	5	4	4
25. Ik vind het belangrijk dat mijn paard iedere dag wordt geborsteld	4	3	3
26. Ik vind het belangrijk dat mijn paard er blij uit ziet, met zijn oortjes naar voren	5	4	4
27. Ik vind het belangrijk dat mijn paard iedere dag vrije beweging heeft in de wei of paddock	5	5	5
28. Ik vind het belangrijk dat mijn paard dagelijks krachtvoer krijgt	4	4	2

29. Ik vind het belangrijk dat mijn paard dagelijks voedingssupplementen krijgt	3	2	2
30. Ik vind het belangrijk dat mijn paard goed presteert tijdens trainingen en wedstrijden	4	3	2

6.3 ANOVA cluster SPSS

ANOVA						
	Cluster		Error			
	Mean Square	df	Mean Square	df	F	Sig.
13. Paarden zijn voor mij een inkomstenbron	2.081	2	1.814	94	1.147	.322
14. Paarden zijn voor mij een vorm van ontspanning	4.205	2	.182	94	23.066	.000
15. Paarden zijn voor mij een manier om aan beweging te doen	3.707	2	.666	94	5.570	.005
16. Paarden zorgen voor mij voor sociale contacten	8.503	2	.889	94	9.566	.000
17. Ik vind het heerlijk om met paarden te knuffelen en deze te verzorgen	11.504	2	.332	94	34.616	.000
18. Paarden zijn voor mij en mijn partner als kinderen	20.701	2	1.206	94	17.169	.000
19. Paarden zorgen voor blijdschap en geluk in mijn leven	11.005	2	.299	94	36.798	.000
20. Het liefst ga ik elke dag even naar mijn paard toe om te kijken hoe het met mijn paard gaat	14.937	2	.471	94	31.731	.000
21. Ik vind het belangrijk dat mijn paard sociaal contact heeft met andere paarden	2.035	2	.265	94	7.672	.001

22. Ik vind het belangrijk dat mijn paard gezond is	.141	2	.049	94	2.868	.062
23. Ik vind het belangrijk dat mijn paard de hele dag ruwvoer tot zijn beschikking heeft	3.778	2	.629	94	6.002	.004
24. Ik vind het belangrijk dat mijn paard een glanzende vacht heeft	11.983	2	.412	94	29.064	.000
25. Ik vind het belangrijk dat mijn paard iedere dag wordt geborsteld	14.219	2	.916	94	15.521	.000
26. Ik vind het belangrijk dat mijn paard er blij uit ziet, met zijn oortjes naar voren	6.023	2	.526	94	11.451	.000
27. Ik vind het belangrijk dat mijn paard iedere dag vrije beweging heeft in de wei of paddock	1.185	2	.145	94	8.183	.001
28. Ik vind het belangrijk dat mijn paard dagelijks krachtvoer krijgt	32.026	2	1.073	94	29.855	.000
29. Ik vind het belangrijk dat mijn paard dagelijks voedingssupplementen krijgt	2.906	2	.977	94	2.974	.056
30. Ik vind het belangrijk dat mijn paard goed presteert tijdens trainingen en wedstrijden	18.280	2	.998	94	18.324	.000

6.4 Clusterverdeling SPSS

Number of Cases in each Cluster

Cluster	1	50.000
	2	24.000
	3	23.000
Valid		97.000
Missing		.000